

DE RECHTSGEVOLGEN VAN DE RECHTSREGELS DIE DE STAAT VAN DE PERSOON IN DE FAMILIE RAKEN: EEN ANALYSE VAN FUNCTIONALITEIT EN HOUDBAARHEID

EEN ONDERZOEK NAAR HET CONCEPTUEEL NUT VAN DE STAAT VAN DE PERSOON
IN HET OORSPRONKELIJKE AFSTAMMINGSRECHT

Aantal woorden: 43.372

ANSE VERHELST

Studentennummer: 01805169

Promotor: Prof. dr. Gerd VERSCHULDEN

Commissaris: drs. Leander VAN DRIESSCHE

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de rechten

Academiejaar: 2022 – 2023

Disclaimer: Deze masterscriptie is een examendocument waarvan de inhoud niet werd gecorrigeerd.

Vertrouwelijkheidsclausule

Ondergetekende verklaart dat de inhoud van deze masterscriptie mag worden geraadpleegd en gereproduceerd voor persoonlijk gebruik. Het gebruik van deze masterscriptie valt onder de bepalingen van het auteursrecht en bronvermelding is steeds noodzakelijk.

Anse VERHELST

Dankwoord

Met gemengde gevoelens heb ik uitgekeken naar dit moment, de indiening van het sluitstuk van mijn rechtenopleiding aan de Universiteit Gent. Elk einde gaat gepaard met een nieuw begin. En eindigen doe ik in stijl, met een aantal welgemeende bedankingen.

Uiteraard wens ik professor doctor Gerd VERSCHULDEN te bedanken: voor het aanbrenge van het uitdagend onderwerp, voor de begeleiding, voor de boeken die ik meekreeg naar huis, voor het aanwakkeren van mijn interesse in het personen- en familierecht en voor het vertrouwen dat ik deze masterproef tot een goed einde zou brengen. Daarnaast gaat mijn oprechte dank uit naar doctorandus Leander VAN DRIESSCHE. Dit voor zijn uitgebreide feedback, zijn bereidwilligheid om mee te denken, zijn inzichten in de materie en zijn intensieve begeleiding. Een commissaris om '(Dank)U' tegen te zeggen. Laat het duidelijk zijn dat ik deze masterproef enkel met de door jullie gegeven begeleiding tot een goed einde heb weten te brengen.

Daarnaast wil ik ook mijn dank uiten aan mijn gezin, dat mij ongelooflijk gesteund heeft, dat mij met rust liet wanneer ik achter mijn bureau kroop, dat mij aanmoedigde om door te gaan, dat wist dat deze richting op mijn lijf geschreven was. Mijn vriend mag in dit rijtje niet ontbreken, ook hij heeft met mij(n rechtenopleiding) afgezien. Een welverdiende dankuwel aan mijn zus Bente is op zijn plaats, voor het nalezen van deze masterscriptie en de vele andere schrijfofdrachten. Kritisch als altijd haalde ze het beste in mijn schrijven naar boven. Ook geef ik een speciaal bedankje aan mijn psychologe Kim, die me leerde omgaan met de werkdruk en mijn schoolgerelateerd perfectionisme. Zonder haar had ik dit uitdagend onderwerp nooit gekozen.

Anse VERHELST

Mei 2023

Samenvatting

Deze scriptie beoordeelt de houdbaarheid van het leerstuk van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie. Aan de staat van de persoon worden een aantal rechtsgevolgen toegeschreven. Bepaalde van deze rechtsgevolgen zijn reeds terug te vinden in de rechtsregels die de oorspronkelijke afstamming vormgeven. Dit maakt een onderzoek naar de toegevoegde waarde van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie noodzakelijk.

Dit onderzoek gaat op zoek naar die toegevoegde waarde van de staat van de persoon in de rechtsregels aangaande de vestiging en betwisting van de afstamming en in de rechtsregels die betrekking hebben op de rechtsgevolgen van de afstamming. De onderzoeksresultaten verschaffen op deze wijze bijkomend inzicht over de draagwijdte van de staat van de persoon.

Eveneens gaat dit onderzoek terug in de tijd, op zoek naar de (mogelijke) bestaansreden(en) van het leerstuk van de staat van de persoon. Aan de hand van de bestaansredenen en doelstellingen van de staat wordt de verhouding tussen de staat van de persoon en het afstammingsrecht verduidelijkt.

Inhoudstafel

Vertrouwelijkheidsclausule	I
Dankwoord	III
Samenvatting	V
Inhoudstafel	VII
I. Inleiding	1
Hoofdstuk I: Situering	1
Hoofdstuk II: Probleemstelling	2
Hoofdstuk III: Afbakening	2
Hoofdstuk IV: Onderzoeksvragen en -methode	3
Afdeling I: Onderzoeksvragen	3
Afdeling II: Onderzoeksmethode	4
Hoofdstuk V: Relevantie	5
Hoofdstuk VI: Invulling van het (oorspronkelijke afstammings)recht	6
Hoofdstuk VII: Opbouw	7
II. De staat van de persoon in de doctrine	8
Hoofdstuk I: Het begrip de staat van de persoon	8
Afdeling I: De staat van de persoon	8
I. Een geheel van bepaalde hoedanigheden	8
II. Die zijn rechtspositie bepalen in de familie en de maatschappij	9
III. Die hem onderscheiden van andere personen wat het bezit en de uitoefening van bepaalde rechten betreft	10
Afdeling II: De staat van de persoon: brede en enge invulling	10
Hoofdstuk II: De rechtsgevolgen en de functies van de staat van de persoon	11
Afdeling I: Openbare orde-karakter	11
Afdeling II: De onbeschikbaarheid	12
I. Buiten de handel	12
II. Geen contractuele (ver)handeling	12
III. Geen afstand van recht(svordering)	13
IV. Geen berusting in de uitspraak	14
V. Een ingestelde vordering kent een onafhankelijk verloop	14

VI.	De staat wordt bepaald door de wet	15
VII.	Iedere derde moet kennis kunnen nemen van het rechtsstatuut	16
Afdeling III: De ondeelbaarheid en de enkelvoudigheid		16
I.	De ondeelbaarheid	16
II.	De enkelvoudigheid	17
III.	De ondeelbaarheid en de enkelvoudigheid in de gepubliceerde rechtspraak	18
Afdeling IV: De onverjaarbaarheid		19
Afdeling V: De universele tegenstelbaarheid		20
III. Het conceptueel nut van de staat van de persoon: een vergelijking tussen de staat en de rechtsregels die de oorspronkelijke afstammingsrelatie beheersen		21
Hoofdstuk I: Analyse van de duidelijkheid van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon		21
Afdeling I: De (on)duidelijkheid		21
Afdeling II: De onbeschikbaarheid		22
I.	Buiten de handel – verbod op contractuele (ver)handeling	22
II.	Verbod op afstand van recht	22
III.	Verbod op berusting	23
IV.	Onafhankelijk verloop van de vordering	23
V.	Wettelijk bepaald	23
VI.	Iedere derde moet kennis kunnen nemen van het rechtsstatuut	23
Afdeling III: De ondeelbaarheid		24
I.	Vooraf bepaalde inhoud	24
II.	De enkelvoudigheid	25
III.	Het gezag van gewijsde <i>erga omnes</i>	25
Afdeling IV: De onverjaarbaarheid		25
Afdeling V: De universele tegenstelbaarheid		26
Afdeling VI: Conclusie		27
Hoofdstuk II: Rechtsvraag en antwoord: de onbeschikbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht		28
Afdeling I: De staat van de persoon is buiten de handel		28
Afdeling II: De staat is niet vatbaar voor contractuele (ver)handeling		28
I.	Rechtsvraag	28
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	29
1.	Toewijzing van staat: de erkenning	29

2.	Toewijzing van staat: de gemeenschappelijke verklaring	30
3.	Toewijzing van staat: het huwelijk	31
4.	Overdracht van staat	32
5.	Wijziging van staat	33
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	34
1.	Familienaam	34
2.	Wettelijke erfopvolging	36
3.	Alimentatie	37
4.	Ouderlijk gezag	39
	Afdeling III: De staat is niet vatbaar voor afstand van recht(svordering)	41
I.	Rechtsvraag	41
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	41
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	42
1.	Familienaam	42
2.	Wettelijke erfopvolging	42
3.	Alimentatie	42
4.	Ouderlijk gezag	43
	Afdeling IV: Een verbod op berusting in zaken betreffende de staat	43
I.	Rechtsvraag	43
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	43
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	44
1.	Familienaam	44
2.	Wettelijke erfopvolging	44
3.	Alimentatie	45
4.	Ouderlijk gezag	45
	Afdeling V: Gedingen aangaande de staat verlopen onafhankelijk	45
I.	Rechtsvraag	45
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	46
1.	Erkenning	46
2.	Gerechtelijke vaststelling van ouderschap	46
3.	Procesrecht	47
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	48
1.	Familienaam	48

2.	Wettelijke erfopvolging	48
3.	Alimentatie	49
4.	Ouderlijk gezag	49
Afdeling VI: De staat is wettelijk bepaald		50
I.	Rechtsvraag	50
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	50
1.	Vestiging	51
2.	Betwisting	53
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	54
1.	Familienaam	55
2.	Wettelijke erfopvolging	55
3.	Alimentatie	56
4.	Ouderlijk gezag	56
5.	Andere rechtsgevolgen?	56
Hoofdstuk III: Rechtsvraag en antwoord: de ondeelbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht		57
Afdeling I: Vooraf bepaalde inhoud		57
I.	Rechtsvraag	57
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	57
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	58
1.	Familienaam	58
2.	Wettelijke erfopvolging	59
3.	Alimentatie	59
4.	Ouderlijk gezag	59
Afdeling II: Enkelvoudigheid		62
I.	Rechtsvraag	62
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	62
1.	Afstamming van moederszijde	63
2.	Afstamming van vaderszijde	63
3.	Afstamming van meemoederszijde	64
4.	Specifieke regeling betreffende de erkenning	65
5.	Draagmoederschap in de rechtspraak	65
Afdeling III: Gezag van gewijsde <i>erga omnes</i>		66
I.	Rechtsvraag	66

II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	66
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	67
1.	Familienaam	67
2.	Wettelijke erfopvolging	67
3.	Alimentatie	68
4.	Ouderlijk gezag	68
Hoofdstuk IV: Rechtsvraag en antwoord: de onverjaarbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht		68
Afdeling I: (On)verjaarbaarheid van de vorderingen		68
I.	Rechtsvraag	68
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	69
1.	Het principe en de uitzondering	69
2.	Invloed van het Grondwettelijk Hof	70
III.	Antwoorden aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	71
1.	Familienaam	71
2.	Wettelijke erfopvolging	72
3.	Alimentatie	73
4.	Ouderlijk gezag	73
Afdeling II: (On)verjaarbaarheid van de afstamming		73
1.	Geen verkrijgende verjaring	74
2.	Geen uitdovende verjaring	77
Hoofdstuk V: Rechtsvraag en antwoord: de universele tegenstelbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht		80
Afdeling I: Universele tegenstelbaarheid		80
I.	Rechtsvraag	80
II.	Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	80
1.	De (niet-)tegenwerpelijke ten aanzien van de echtgeno(o)t(e) en de gemeenschappelijke kinderen	80
2.	De (niet-)tegenwerpelijke ten aanzien van het erkende kind en de wettelijke vertegenwoordiger	82
3.	De tegenwerpelijke ten aanzien van eenieder	83
4.	De niet-geregelde tegenwerpelijke	83
III.	Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming	84
1.	Familienaam	84

2.	Wettelijke erfopvolging	84
3.	Alimentatie	85
4.	Ouderlijk gezag	86
Hoofdstuk VI:	Overzicht van de bevindingen	87
Afdeling I:	Al dan niet toegevoegde waarde	87
Afdeling II:	De vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie	88
I.	Hetzelfde antwoord geeft aanleiding tot dezelfde rechtsregel: geen toegevoegde waarde	88
1.	Geen afstand van recht en geen berusting	88
2.	Vooraf bepaalde inhoud	88
3.	Enkelvoudigheid	88
4.	Onverjaarbaarheid van de vordering	88
5.	Geen verjaring van de hoedanigheid	89
6.	Universele tegenstelbaarheid – rechterlijke beslissing en niet-geregelde situaties	89
II.	Een verschillend antwoord geeft aanleiding tot uiteenlopende rechtsregels: een toegevoegde waarde?	90
1.	Buiten de handel – verbod op contractuele (ver)handeling	90
2.	Onafhankelijk verloop van het geding	90
3.	Wettelijk bepaald – draagmoederschap	90
4.	Enkelvoudigheid – draagmoederschap	91
5.	Gezag van gewijsde <i>erga omnes</i>	91
6.	Onverjaarbaarheid van de vordering	91
7.	Universele tegenstelbaarheid – ten aanzien van bepaalde personen	91
III.	Geen antwoord geeft aanleiding tot bijkomende rechtsregels: de staat heeft toegevoegde waarde	92
1.	Buiten de handel – verbod op contractuele (ver)handeling	92
2.	Wettelijk bepaald – procedures	92
Afdeling III:	De rechtsgevolgen van de afstamming	93
I.	Hetzelfde antwoord geeft aanleiding tot dezelfde rechtsregel: geen toegevoegde waarde	93
1.	Alle rechtsgevolgen – vooraf bepaalde inhoud	93
2.	Wettelijk erfrecht en ouderlijk gezag – onverjaarbaarheid van de vordering	93
3.	Alle rechtsgevolgen – universele tegenstelbaarheid	94
II.	Een verschillend antwoord geeft aanleiding tot uiteenlopende rechtsregels: een toegevoegde waarde?	94
1.	Familienaam en wettelijk erfrecht – toewijzing en wijziging	94

2.	Alimentatie – wijziging	94
3.	Ouderlijk gezag – wijziging en overdracht	95
4.	Wettelijk erfrecht, alimentatie en ouderlijk gezag – afstand van recht en berusting	95
5.	Alle rechtsgevolgen – onafhankelijk verloop van de procedure	95
6.	Ouderlijk gezag – vooraf bepaalde inhoud	95
7.	Alle rechtsgevolgen – gezag van gewijsde <i>erga omnes</i> .	96
8.	Familienaam, wettelijk erfrecht en alimentatie – (on)verjaarbaarheid van de vordering	96
9.	Wettelijk erfrecht – universele tegenstelbaarheid	96
III.	Geen antwoord geeft aanleiding tot bijkomende rechtsregels?: Toch geen toegevoegde waarde...	96
1.	Alle rechtsgevolgen – toewijzing zonder afstammingsband	96
2.	Alle rechtsgevolgen – overdracht	97
3.	Alimentatie en ouderlijk gezag – wijziging	97
4.	Familienaam, alimentatie en ouderlijk gezag – Afstand van recht en berusting	98
5.	Alle rechtsgevolgen – wettelijk bepaald	98
IV.	De rechtsvragen verschillend beantwoord: het conceptueel nut van de staat van de persoon vanuit rechtshistorisch perspectief	99
	Hoofdstuk I: Rechtshistorisch onderzoek	99
	Afdeling I: Doelstelling en beweegreden	99
	Afdeling II: Onderzoeksresultaten	99
	Hoofdstuk II: Mogelijke bestaansredenen van de staat van de persoon	99
	Afdeling I: Weergave van de krachtlijnen van het afstammingsrecht	100
	I. Bestaansredenen	100
	II. Implicatie voor de staat van de persoon	101
	Afdeling II: Aanvulling van het afstammingsrecht	102
	I. Bestaansredenen	102
	II. Implicatie voor de staat van de persoon	103
	Afdeling III: Nuances in het afstammingsrecht	104
	I. Bestaansredenen	104
	II. Implicatie voor de staat van de persoon	105
	Afdeling IV: Bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen van het afstammingsrecht	106
	I. Bestaansredenen	106
	II. Implicatie voor de staat van de persoon	106

Afdeling V: Hulpmiddel bij interpretatie	107
I. Bestaansreden	107
II. Implicatie voor de staat van de persoon	108
Afdeling VI: Structuur en ordening in het (familie)recht	108
I. Bestaansreden	108
II. Implicatie voor de staat van de persoon	110
V. De houdbaarheid van de staat van de persoon in de oorspronkelijke afstamming	112
Hoofdstuk I: Het conceptueel nut van de staat van de persoon	112
Afdeling I: De toegevoegde waarde van de staat van de persoon	112
Afdeling II: Toegevoegde waarde van de staat in het rechtsgevolgenrecht? Houdbaarheid van de draagwijdte van de staat van de persoon	114
Hoofdstuk II: Houdbaarheid van de staat van de persoon in het licht van het conceptueel nut	115
Afdeling I: Optimalisatie in het licht van de toegevoegde waarde? Het behoud van de rechtsregel	115
Afdeling II: Houdbaarheid van de staat van de persoon	116
Hoofdstuk III: Geen toekomst meer voor de staat van de persoon?	116
Bibliografie	117
Bijlage: Propositielogica	146

I. Inleiding

Hoofdstuk I: Situering

1. In dit onderzoek staat het conceptueel nut van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie centraal. De staat van de persoon wordt traditioneel begrepen aan de hand van vier rechtsgevolgen: de ondeelbaarheid, de onbeschikbaarheid, de universele tegenstelbaarheid en de onverjaarbaarheid.¹ Het oorspronkelijke afstammingsrecht raakt de staat van de persoon (in de familie).² Dit impliceert dat op een oorspronkelijke afstammingsrelatie twee sets aan rechtsregels gelijktijdig van toepassing zijn, met name deze te vinden in de (interpretaties van de) wetgeving betreffende de oorspronkelijke afstamming en de rechtsregels en rechtsgevolgen die de doctrine verbindt aan de staat van de persoon.

2. De invulling van de staat van de persoon lijkt gebaseerd te zijn op de rechtsregels die de oorspronkelijke afstammingsrelatie vormgeven.³ Een analyse van het afstammingsrecht is immers vereist om de staat van de persoon te onderzoeken.⁴ De overeenstemming tussen de invulling van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon en de rechtsregels van het afstammingsrecht, is echter in bepaalde mate betwistbaar. Ter illustratie kan verwezen worden naar de discrepantie tussen enerzijds de onverjaarbaarheid van de staat van de persoon en anderzijds artikel 331ter oud BW dat handelt over de principiële verjaarbaarheid van vorderingen in het afstammingsrecht.⁵ SWENNEN stelde reeds dat het noodzakelijk is onderzoek te verrichten naar de hedendaagse relevantie van het concept.⁶ Dit onderzoek wil daarom de verklarende en rechtvaardigende waarde van de staat van de persoon in het huidige oorspronkelijke afstammingsrecht duiden.

---

¹ Zie P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 34-36.

² SANDERLOTZBECK, *Sur l'état et la capacité des étrangers*, Parijs, Gueffier, 1824, 67-68; J.B. PROUDHON en A. VALETTE, *Traité sur l'état des personnes et sur le titre préliminaire du code civil*, I, Dijon, Lagier, 1842, 105; A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 34.

³ Inspiratie uit H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge: principes, doctrine, jurisprudence*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 359, nr. 241 en 363, nr. 246 (hierna: *Traité élémentaire de droit civil belge*); A-M. LEROYER, "La notion d'état des personnes" in M. GOBERT, D. BAKOUCHE, M. BEHAR-TOUCHAIS en J-B. BLADIER (eds.), *Ruptures, mouvements et continuité du droit: autour de Michelle Gobert*, Parijs, Economica, 2004, (247) 249; M. WOLFCARIUS, "De l'indisponibilité de l'état et de la filiation", *RTDF* 1978, (313) 313.

⁴ W. DELVA, *Algemene beginselen van het recht*, II, Gent, Story-Scientia, 1980, 38.

⁵ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 112; A-C.VAN GYSEL, C. AUGHUET, L. BARNICH en D. CARRÉ, *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 191.

⁶ F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 73-74.

Hoofdstuk II: Probleemstelling

3. Het conceptueel nut van de staat van de persoon op het gebied van de oorspronkelijke afstamming is onontgonnen terrein. Het is echter waardevol het nut te kennen, aangezien dit de verhouding tussen de staat van de persoon en het oorspronkelijke afstammingsrecht verduidelijkt. Een analyse van het conceptueel nut resulteert in inzicht aangaande de toegevoegde waarde van de staat van de persoon en kan bijgevolg een beroep op dit leerstuk in afstammingszaken rechtvaardigen. Het juridisch concept geeft op heden de indruk overbodig te zijn of te worden.⁷ Deze scriptie heeft tot doel de stelling aangaande de overbodigheid te onderzoeken en de houdbaarheid van het leerstuk in het oorspronkelijke afstammingsrecht te beoordelen.

4. Verder is het problematisch dat op eenzelfde afstammingsrelatie verschillende, met elkaar tegenstrijdige rechtsregels van toepassing (kunnen) zijn. Dit leidt tot rechtsonzekerheid aangaande de in de praktijk toepasselijke rechtsregel. Het is waardevol de tegenstrijdigheden te duiden en een (begin van een) oplossing aan te reiken.

Hoofdstuk III: Afbakening

5. De bespreking van de functionaliteit en houdbaarheid van de staat van de persoon wordt beperkt tot de oorspronkelijke familie. Een voorafgaande literatuurstudie duidde dat een analyse van de toepassing van de staat van de persoon in het oorspronkelijke afstammingsrecht nuttige onderzoeksresultaten kan opleveren. Het oorspronkelijke afstammingsrecht bevat immers uitzonderingen op de rechtsgevolgen van de (vorderingen van) staat van de persoon⁸, waardoor de verhouding tussen het afstammingsrecht en de staat van de persoon opheldering behoeft.

6. Deze scriptie onderzoekt het conceptueel nut van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie. De staat in de oorspronkelijke familie betreft de hoedanigheden van personen ten opzichte van de afstamming.⁹ Bijgevolg is het niet wenselijk het onderzoek naar dit nut te beperken tot de rechtsregels van het oorspronkelijke afstammingsrecht. Op een oorspronkelijke afstammingsrelatie kunnen immers rechtsregels van verschillende rechtstakken van toepassing zijn. Een aantal (concretisering van de)

---

⁷ F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 73, nr. 28.

⁸ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 112; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 38.

⁹ J.M. PAUWELS, *Beginselen van personen- en familierecht*, I, Leuven, Acco, 1985, 46.

rechtsgevolgen van de staat van de persoon zijn niet te herleiden tot rechtsregels die tot het afstammingsrecht behoren. Daarom wordt het (familie)procesrecht eveneens in dit onderzoek betrokken indien nodig. Op die manier wordt een volledige analyse van het conceptueel nut gewaarborgd.

7. Dit onderzoek peilt naar het conceptueel nut van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie en de houdbaarheid ervan in het hedendaagse oorspronkelijke afstammingsrecht. De staat van de persoon wordt in deze scriptie als conceptueel nuttig beschouwd indien het leerstuk een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de rechtsregels die op een oorspronkelijke afstammingsrelatie van toepassing zijn. Het conceptueel nut wordt hiervoor in twee criteria ingedeeld. Enerzijds is het leerstuk over de staat van de persoon conceptueel nuttig indien het rechtsvragen beantwoordt en/of antwoorden op die rechtsvragen bevat die in het oorspronkelijke afstammingsrecht, en bij uitbreiding in het (familie)procesrecht, niet aan bod komen. Daarnaast is het concept enkel nuttig indien de invulling van de staat van de persoon eenzelfde rechtsvraag op een consistente manier beantwoordt. Naar andere mogelijke invullingen van conceptueel nut wordt geen onderzoek gevoerd en daar doet deze scriptie dan ook geen uitspraak over.

Hoofdstuk IV: Onderzoeksvragen en -methode

Afdeling I: Onderzoeksvragen

8. Het doel van deze scriptie is de houdbaarheid en de relevantie van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie beoordelen. De relevantie en houdbaarheid worden geëvalueerd aan de hand van het begrip conceptueel nut. Dit onderzoek wil dan ook een antwoord bieden op de volgende centrale onderzoeksvraag: “In welke mate heeft de staat van de persoon toegevoegde waarde ten opzichte van de rechtsregels die op een oorspronkelijke afstammingsrelatie van toepassing zijn en hoe kan dit leerstuk worden geoptimaliseerd in het licht daarvan?”

Om deze centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, wordt ze opgesplitst in diverse deelvragen.

Deze deelvragen zijn:

- I. Hoe wordt de staat van de persoon ingevuld in de rechtspraak en in de rechtsleer en welke functies worden aan deze invulling toegeschreven: tot welke rechtsgevolgen leidt een beroep op de staat van de persoon?
- II. Zijn de concretisering van de staat van de persoon voldoende duidelijk?

- III. Op welke rechtsvragen bieden de verschillende rechtsgevolgen en concretisering van de staat van de persoon een antwoord?
- IV. In welke mate en hoe worden deze rechtsvragen beantwoord in het oorspronkelijke afstammingsrecht? Indien het oorspronkelijke afstammingsrecht de rechtsvraag niet beantwoordt: In welke mate en hoe worden deze rechtsvragen beantwoord in het (familie)procesrecht?
- V. Indien het antwoord op een rechtsvraag in het oorspronkelijke afstammingsrecht verschilt van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon:
  - i. Welk antwoord geniet de voorkeur in het licht van de bestaansredenen van de staat van de persoon?
  - ii. In welke mate behoeft de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie aangepast te worden in de richting van het huidige oorspronkelijke afstammingsrecht of dient de aanpassing in de omgekeerde richting te gebeuren?
- VI. Indien de rechtsvraag niet wordt beantwoord in het oorspronkelijke afstammingsrecht: Op welke wijze kan het concept staat van de persoon geoptimaliseerd worden?

Afdeling II: Onderzoeksmethode

9. In het eerste deel van dit onderzoek wordt een diepgaande literatuurstudie verricht. Aan de hand van de bestaande literatuur is het mogelijk de invulling van het begrip staat van de persoon en de functies van (de rechtsgevolgen van) de staat te achterhalen.

Vervolgens worden de rechtsgevolgen van de staat beoordeeld op hun duidelijkheid. De duidelijkheid van een rechtsgevolg is afhankelijk van de mate waarin een situatie kan worden bedacht waarop het rechtsgevolg van toepassing is en de mate waarin het gevolg van die toepassing op de beschreven situatie nauwkeurig weergegeven kan worden. Daarnaast wordt een stelling uit de rechtsleer geacht onduidelijk te zijn indien verschillende rechtsgeleerden tegenstrijdige standpunten verdedigen. De diepgaande literatuurstudie draagt bij aan de beoordeling van de duidelijkheid.

10. Het conceptueel nut van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie wordt onderzocht door middel van een vergelijking tussen de rechtsregels van de staat en de rechtsregels die op een

oorspronkelijke afstammingsrelatie van toepassing zijn. Opdat een vergelijking tussen deze uiteenlopende rechtsregels kan plaatsvinden, is het vereist een vergelijkingsbasis te bepalen. Dit onderzoek vertrekt vanuit de beschreven rechtsgevolgen van de staat van de persoon. Concreet vormen deze rechtsgevolgen een antwoord op een rechtsvraag, waardoor deze rechtsvraag gedistilleerd kan worden uit de rechtsregels van de staat van de persoon. Vervolgens wordt nagegaan of en op welke wijze de rechtsregels die op een oorspronkelijke afstammingsrelatie van toepassing zijn dezelfde rechtsvraag beantwoorden aan de hand van een kwalitatieve inhoudsanalyse van recente rechtsbronnen, voornamelijk rechtsleer en wetgeving.

11. Ten slotte bevat deze scriptie een rechtshistorisch onderzoek. Wanneer de vergelijking tussen de rechtsregels van toepassing op de afstammingsrelatie en deze van de staat leidt tot een verschillend antwoord, is het vereist te bepalen in welke richting dit conflict moet worden beslecht. Daarvoor is inzicht in de bestaansreden(en) van de staat van de persoon noodzakelijk.

Het rechtshistorisch onderzoek gaat niet in op het Romeins recht. Hoewel het begrip staat van de persoon afgeleid is uit het begrip *status*, is de hedendaagse betekenis van de staat van de persoon niet terug te brengen tot dit Romeinsrechtelijke begrip.¹⁰ Ter afbakening wordt het rechtshistorisch onderzoek beperkt tot Belgische en Franse doctrine vanaf de invoering van de Code Civil tot het begin van de twintigste eeuw. Deze beperking is ingegeven door de toegang tot rechtshistorisch materiaal en de evolutie van de invulling van het begrip staat van de persoon. Na deze periode werd de staat van de persoon immers op dezelfde wijze beschreven als in de huidige rechtsleer.¹¹

Op andere rechtsstelsel die eenzelfde begrip kennen wordt niet dieper ingegaan, aangezien het begrip staat van de persoon sterk verweven is met de Code Civil.¹²

Hoofdstuk V: Relevantie

12. Dit onderzoek kan leiden tot een revisie van de bestaande theoretische beschouwingen omtrent de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie. Het conceptueel nut van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie verleent immers bestaansrecht aan het leerstuk in het hedendaagse oorspronkelijke

---

¹⁰ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 358; A. KLUYSKENS, *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard, 1950, 9.

¹¹ Zie G. GALOPIN, *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 11; A. KLUYSKENS, *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard, 1942, 9.

¹² D. VAN GRUNDERBEECK, *Beginselen van personen- en familierecht, een mensenrechtelijke benadering*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 81.

afstammingsrecht. Door de toegevoegde waarde van dit concept te duiden, kan op een kritische wijze gekeken worden naar de inhoud verbonden aan de staat van de persoon en wordt de verhouding tussen het afstammingsrecht en de staat verduidelijkt. Daarnaast kan dit onderzoek duidelijkheid bieden omtrent de reikwijdte van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie. Het beantwoordt met name de vraag of enkel het afstammingsrecht in de enge zin (vestiging en betwisting) dan wel eveneens de rechtsgevolgen van de afstamming de staat van de persoon raken. Ten slotte kunnen de inzichten van dit onderzoek aanleiding geven tot een kritische reflectie van (de invulling van) de staat van de persoon in al zijn indelingen.

13. Hoewel dit onderzoek zich voornamelijk situeert op een theoretisch-conceptueel niveau neemt dit niet weg dat de onderzoeksresultaten ook relevant kunnen zijn voor de praktijk. Dankzij meer genuanceerde inzichten omtrent de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie zullen juristen beter in staat zijn om de staat op een correcte manier in te roepen. Ze zullen op voorhand de waarde van hun argumenten kunnen inschatten, aangezien het duidelijk(er) zal zijn wanneer de staat van de persoon daadwerkelijk een meerwaarde vormt in concrete gevallen. Daarnaast kunnen de bestaande tegenstrijdige rechtsregels worden weggewerkt, wat de rechtszekerheid in de praktijk ten goede komt.

Hoofdstuk VI: Invulling van het (oorspronkelijke afstammings)recht

14. In dit onderzoek wordt recht begrepen als de theoretische weergave van de praktijk. Vanuit die idee is elke geformuleerde rechtsregel in de juridische literatuur of in een rechterlijke uitspraak onderdeel van het recht.¹³ In het vervolg van dit onderzoek zijn de door de doctrine weergegeven rechtsgevolgen van de staat van de persoon dan ook deel van het bestaande recht. Dit is een fundamentele premisse van waaruit deze scriptie vertrekt.

15. Dit onderzoek legt zich toe op de toegevoegde waarde van de staat van de persoon in het oorspronkelijke afstammingsrecht. Het oorspronkelijke afstammingsrecht is een verzamelterm voor een grote diversiteit aan rechtsregels aangaande de oorspronkelijke afstammingsrelatie.¹⁴ Het is onduidelijk of de invulling van de staat van de persoon enkel gebaseerd is op de regels aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie dan wel eveneens gebaseerd is op de rechtsgevolgen verbonden aan

---

¹³ Zie Law in Books door R. POUND, "Law in Books and Law in Action", *Am.L.Rev.* 1910, 12-36.

¹⁴ J. GERLO, "Ons afstammingsrecht moet (meer) aansluiten bij de biologische afstamming. Bedenkingen rond afstamming, adoptie en ouderlijk gezag." in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (101) 101.

een vastgestelde afstammingsrelatie.¹⁵ Daarom begrijpt deze scriptie onder het oorspronkelijke afstammingsrecht zowel de rechtsregels inzake de vestiging en de betwisting van de afstammingsrelatie als de rechtsregels aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming. Een vastgestelde afstammingsrelatie leidt tot de verkrijging van een familienaam, de wettelijke erfopvolging, de alimentatie en het ouderlijk gezag.¹⁶

Hoofdstuk VII: Opbouw

16. Het eerste deel (II.) van deze scriptie gaat in op het concept staat van de persoon. Eerst wordt aandacht besteed aan het begrip staat van de persoon. Daarna volgt een beschrijving van de rechtsgevolgen die de rechtsleer aan dit concept verbindt. Die beschrijving wordt dieper uitgewerkt door te verwijzen naar de functies die schuilgaan achter de rechtsgevolgen.

17. Het tweede deel (III.) handelt over de verhouding tussen de staat van de persoon en het oorspronkelijke afstammingsrecht. Eerst wordt argumentatief ingegaan op de duidelijkheid van elk rechtsgevolg van de staat van de persoon, aangezien enkel duidelijke stellingen deel uitmaken van dit onderzoek. Vervolgens worden rechtsvragen gedistilleerd uit de antwoorden daarop die vervat zitten in de rechtsgevolgen van de staat van de persoon. Deze scriptie gaat na hoe en in welke mate deze vragen al dan niet beantwoord worden in het oorspronkelijke afstammingsrecht en bij uitbreiding het (familie)procesrecht. Dit deel wordt afgesloten met een overzicht van de onderzoeksresultaten.

18. In een derde deel (IV.) wordt het conceptueel nut van de staat van de persoon in het oorspronkelijke afstammingsrecht vanuit rechtshistorisch perspectief bekeken. Na het rechtshistorische luik worden verschillende beweegredenen van de staat van de persoon uitgewerkt.

19. Het vierde en laatste deel (V.) van deze scriptie gaat in op de noodzaak tot optimalisatie van het leerstuk van de staat. Dit deel sluit af met een conclusie aangaande de houdbaarheid van het concept van de staat van de persoon.

---

¹⁵ Inspiratie uit Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 53 en 55; P. MARCHAL, *La transaction*, Brussel, Larcier, 2014, 89.

¹⁶ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, xvii-xxiv.

II. De staat van de persoon in de doctrine

Hoofdstuk I: Het begrip de staat van de persoon

Afdeling I: De staat van de persoon

20. De staat van de persoon wordt in artikel 6, §2 oud BW omschreven als het geheel van bepaalde hoedanigheden van een persoon die zijn rechtspositie bepalen in de familie en in de maatschappij en die hem onderscheiden van de andere personen wat het bezit en de uitoefening van bepaalde rechten betreft. Aangezien de omschrijving verschillende samenstellende componenten bevat, is het aangewezen om deze componenten elk afzonderlijk beter uit te werken.

I. Een geheel van bepaalde hoedanigheden

21. De eerste component geeft aan dat de staat een geheel van bepaalde hoedanigheden van een persoon is. Die hoedanigheden verwijzen volgens mij naar de verschillende juridische categorieën die bestaan om personen in onder te brengen¹⁷, met name de staat van de persoon in de maatschappij, in de familie en als enkeling.¹⁸ Eenieder op wie het Belgisch recht van toepassing is, bezit zowel een staat in de maatschappij, in de familie en als enkeling.¹⁹ Bijgevolg zijn deze drie hoedanigheden elkaar aanvullend en samen bepalen ze de rechten en plichten van een persoon.²⁰ De verschillende hoedanigheden worden zelf ook nog onderverdeeld in subcategorieën. Zo wordt de staat van de persoon in de familie bepaald door de afstammingsrelatie, de huwelijksrelatie, de adoptieve relatie en de wettelijke samenwoningsrelatie.²¹ Opatd een hoedanigheid deel kan uitmaken van de staat van de persoon, moet ze een categorisering met zich meebrengen.²² Dit omwille van het feit dat de hoedanigheid van een persoon diens rechtspositie bepaalt.²³ Indien een hoedanigheid geen categorisering impliceert, ontstaat een gelijke rechtspositie voor allen.

---

¹⁷ In dezelfde zin F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 61.

¹⁸ Gent 27 november 2014, *T.Fam.* 2015, (132) 135.

¹⁹ Zie A. KLUYSKENS, *Personen- en familiericht*, Antwerpen, Standaard, 1950, 10.

²⁰ R. DEVLOO, Y. JORENS en G. MARTYN, *Kennismaking met recht en rechtspraktijk*, Brugge, die Keure, 2020, 208-209.

²¹ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 110.

²² Zo stelt F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 62.

²³ S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 411.

22. De wet stelt bepaalde eigenschappen inherent aan de persoon (elementen van staat)²⁴ en bepaalde relatiebanden (verhoudingen van staat)²⁵ voorop om personen in te delen in een juridische categorie en hen dus een hoedanigheid te verschaffen. Voor de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie gaat het enkel om de verhoudingen van staat, zijnde de persoonlijke verhoudingen waarin een persoon zich tot een bepaalde andere persoon verhoudt²⁶, met een indeling in de hoedanigheid 'ouder van' en 'kind van'.²⁷

II. Die zijn rechtspositie bepalen in de familie en de maatschappij

23. De staat van de persoon bepaalt de rechtspositie van mensen in de familie en de maatschappij. Dit staat mijns inziens niet los van de eerste component, aangezien de juridische hoedanigheid waartoe iemand behoort net diens rechten en plichten bepaalt.²⁸ De verhoudingen van staat bepalen op abstracte wijze, zonder de vereiste van concreet onderzoek, in welke mate iemand al dan niet mag deelnemen aan het rechtsverkeer en in de familie.²⁹ Hieruit valt af te leiden dat de staat van de persoon iemands rechtspositie bepaalt louter door een indeling te maken in verschillende juridische hoedanigheden. SWENNEN stelt echter dat zich een concretisering heeft voorgedaan wat de staat van de persoon betreft dankzij een egaliserende evolutie in het (familie)recht.³⁰ Dit leidt er mijns inziens toe dat de concrete rechtspositie niet uitsluitend kan worden bepaald op basis van een indeling in hoedanigheden.

Wat de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie betreft, is het vereist dat de wet rechtsgevolgen hecht aan de afstamming die de rechtspositie van de betrokkenen vormgeeft.³¹ Dit is het geval, aangezien personen die behoren tot de categorie 'ouder van' en 'kind van' automatisch bepaalde rechten en plichten verwerven.³²

---

²⁴ A. KLUYSKENS, *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard, 1950, 10.

²⁵ L. DE SCHRIJVER, "De wettelijke samenwoning, een verhouding van staat?" (noot onder Cass. 17 januari 2013 en Gent 27 november 2014), *T.Fam.* 2015, (135) 135.

²⁶ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 89.

²⁷ In dezelfde zin E. PICARD, N. D'HOFFSCHMIDT en J. DE LE COURT, *Pand.b.*, CII, Brussel, Larcier, 1911, 521.

²⁸ Inspiratie uit D. VAN GRUNDERBEECK, *Beginselen van personen- en familierecht, een mensenrechtelijke benadering*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 81.

²⁹ Zo stelt F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 67.

³⁰ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 26.

³¹ F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 66.

³² Zoals de naam, de wettelijke erfopvolging, de alimentatie en het ouderlijk gezag: G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, xvii-xxiv.

III. Die hem onderscheiden van andere personen wat het bezit en de uitoefening van bepaalde rechten betreft

24. De laatste component bepaalt een mogelijke doelstelling van de notie staat van de persoon. De staat is bedoeld om personen te onderscheiden wat betreft het bezit en de uitoefening van bepaalde rechten.³³ Dat niet alle natuurlijke personen over dezelfde bundel rechten en plichten beschikken³⁴, kan mijns inziens afgeleid worden uit de indeling van elk individu in verschillende categorieën en het gegeven dat aan elke categorie specifieke rechten en plichten worden toegekend. HEYVAERT stelt echter een (meer) individueel onderscheid voorop. De eigenheid van de gegevens die de staat bepalen, zou ervoor zorgen dat elk individu een strikt persoonlijke, concrete rechtstoestand heeft die hem onderscheidt van anderen.³⁵ De staat is mijns inziens echter bedoeld om individuen te categoriseren aan de hand van bepaalde elementen en verhoudingen, daar vervolgens rechtsgevolgen aan te koppelen en zo een onderscheid op 'groepsniveau' te maken.³⁶ De staat is immers (ook) bedoeld om personen te kwalificeren.³⁷

Afdeling II: De staat van de persoon: brede en enge invulling

25. Bepaalde rechtsleer maakt een onderscheid tussen de staat van de persoon in de brede en in de enge zin.³⁸ Deze onderverdeling wordt doorgaans gebruikt om de rechtsgevolgen die verbonden zijn aan de staat van de persoon beter te kaderen. De rechtsleer stelt immers dat enkel de staat van de persoon 'in de enge zin' en de rechtstreekse gevolgen ervan aan deze rechtsgevolgen voldoen.³⁹ Rechten die uit een bepaalde staat voortvloeien, handelingen die een staat bekrachtigen en feitelijke of lichamelijke gegevens die de staat bepalen, vallen niet onder de bijzondere rechtsgevolgen gelinkt aan de staat.⁴⁰ Concreet betekent dit voor de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie volgens LELEU dat de prerogatieven van het ouderlijk gezag en de onderhoudsverplichting wel aan de karakteristieken (zouden moeten) voldoen, daar waar dit voor het erfrecht niet zo is.⁴¹ MARCHAL stelt echter dat alle vermogensrechtelijke

---

³³ Gent 27 november 2014, *T.Fam.* 2015, (132) 135.

³⁴ R. DEVLOO, Y. JORENS en G. MARTYN, *Kennismaking met recht en rechtspraak*, Brugge, die Keure, 2020, 208.

³⁵ Zo stelt A. HEYVAERT, "De evolutie naar de seks(e)neutraliteit van het gezinsrecht", *NJW* 2005, (1190) 1197.

³⁶ Inspiratie uit G. GALOPIN, *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 11.

³⁷ In dezelfde zin H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 358.

³⁸ C. DEMOLOMBE, *Cours de code civil*, III, Brussel, Stienon, 1850, 157; Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 55; P. MARCHAL, *La transaction*, Brussel, Larcier, 2014, 89; F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 68.

³⁹ G. GALOPIN, *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 12.

⁴⁰ Zo stelt Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 55.

⁴¹ *Ibid.*

gevolgen van de staat van de persoon loskomen wanneer zij zich realiseren en dus beschikbaar worden.⁴² Dit betreft volgens zijn standpunt het erfrecht en de onderhoudsverplichting.

26. Uit de verschillende visies die deze auteurs erop nahouden, valt af te leiden dat geen consensus bestaat over wat concreet tot de staat van de persoon in de enge zin en tot de staat in de brede zin behoort. Deze scriptie vertrekt om die reden vanuit de premisse dat het gehele oorspronkelijke afstammingsrecht, in de zin van de rechtsregels inzake de vestiging, de betwisting en de rechtsgevolgen van de afstamming, de staat van de persoon raakt (*supra* nr. 15). Zo worden de accuraatheid en volledigheid van dit onderzoek niet in het gedrang gebracht.

Hoofdstuk II: De rechtsgevolgen en de functies van de staat van de persoon

Afdeling I: Openbare orde-karakter

27. Traditioneel wordt gesteld dat de staat van de persoon de openbare orde raakt⁴³, omdat het leerstuk een fundamenteel gegeven is in het maatschappelijk verkeer.⁴⁴ Dit openbare orde-karakter heeft tot gevolg dat alle indelingen van de staat van de persoon een aantal kenmerken of rechtsgevolgen gemeenschappelijk hebben, namelijk de onbeschikbaarheid, de ondeelbaarheid en de onverjaarbaarheid.⁴⁵ Ook de universele tegenstelbaarheid is een rechtsgevolg van de staat van de persoon, maar wordt doorgaans minder gekoppeld aan het openbare orde-karakter.⁴⁶ Het begrip openbare orde verkrijgt via deze concretisering betekenissen binnen het leerstuk van de staat van de persoon. De rechtsgevolgen die uit het openbare orde-karakter voortvloeien, worden in de doctrine gerechtvaardigd door de nood aan rechtszekerheid⁴⁷ en gezinsstabiliteit⁴⁸.

---

⁴² P. MARCHAL, *La transaction*, Brussel, Larcier, 2014, 89.

⁴³ Cass. 28 maart 1974, *Arr.Cass.* 1974, 829; P. MARCHAL, *La transaction*, Brussel, Larcier, 2014, 88.

⁴⁴ Zo stelt A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37.

⁴⁵ M.-T. MEULDERS-KLEIN, *La personne, la famille et le droit, 1968-1998 : trois décennies de mutations en occident*, Brussel, Bruylant, 1999, 137; A.-C. VAN GYSEL en N. MASSAGER, "Les limites de l'autonomie de la volonté en droit des personnes" in V. SIMONART, J.-F. ROMAIN en M. GREGOIRE (eds.), *L'ordre public : concept et applications*, Brussel, Bruylant, 1995, (193) 194.

⁴⁶ R. BARBAIX en N. CARETTE, *Privaat (vermogens)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 28.

⁴⁷ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90.

⁴⁸ S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 3.

Afdeling II: De onbeschikbaarheid

28. Een eerste rechtsgevolg van de staat van de persoon is dat deze onbeschikbaar is.⁴⁹ Dit wordt traditioneel afgeleid uit het openbare orde-karakter en het feit dat het leerstuk aangaande de staat essentieel is.⁵⁰ Die onbeschikbaarheid heeft verschillende consequenties waardoor dit rechtsgevolg kan worden onderverdeeld in diverse concretisering. Uit die concretisering kunnen vervolgens de functies van de onbeschikbaarheid worden afgeleid.

I. Buiten de handel

29. De staat van de persoon is buiten de handel.⁵¹ Deze juridische terminologie wordt gebruikt om aan te geven dat de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie niet vatbaar is voor private eigendomsverkrijging.⁵² De uitsluiting betreffende de private eigendomsverkrijging heeft tot gevolg dat een contractuele (ver)handeling en afstand van recht niet mogelijk zijn.⁵³ Hieronder wordt verder ingegaan op die twee concretisering.

II. Geen contractuele (ver)handeling

30. De onbeschikbaarheid houdt in dat het verboden is om over de staat van de persoon te beschikken door eenvoudige wilswaad.⁵⁴ Een rechtshandeling stellen waarin de wet niet voorziet met gevolgen voor de staat van de persoon is niet gepermitteerd.⁵⁵

Dat de staat niet het voorwerp van een contractuele (ver)handeling kan uitmaken⁵⁶, kent verschillende implicaties. Enerzijds houdt dit in dat niemand zijn/haar/hun hoedanigheid als 'ouder van' of 'kind van' kan overdragen door middel van een rechtshandeling en anderzijds is het niet mogelijk dat een persoon de aangehaalde hoedanigheden toegewezen krijgt door middel van een rechtshandeling.⁵⁷ De

---

⁴⁹ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 361.

⁵⁰ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

⁵¹ A-C. VAN GYSEL en N. MASSAGER, "Les limites de l'autonomie de la volonté en droit des personnes" in V. SIMONART, J-F. ROMAIN en M. GREGOIRE (eds.), *L'ordre public : concept et applications*, Brussel, Bruylant, 1995, (193) 194.

⁵² Zie V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2021, 275.

⁵³ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90 en 93.

⁵⁴ S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, v.

⁵⁵ J.M. PAUWELS, *Beginselen van personen- en familierecht*, I, Leuven, Acco, 1985, 47.

⁵⁶ W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 5.

⁵⁷ Inspiratie uit A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2004, 79.

afstammingsrelatie kan immers niet in het rechtsverkeer worden opgenomen.⁵⁸ Bijgevolg is de staat evenmin vatbaar voor onderlinge wijziging.⁵⁹ De functie van dit verbod is mijns inziens de instandhouding van een vastgestelde juridische hoedanigheid en de eraan ontleende rechten en plichten.

31. Een deel van de rechtsleer beperkt zich tot een verbod op contractuele (ver)handeling.⁶⁰ Dit verbod geldt echter breder en vindt eveneens toepassing op eenzijdige rechtshandelingen die de overdracht, de toewijzing of de wijziging van de staat van de persoon betreffen.⁶¹ Mijns inziens veruitwendigt dit verbod op 'contractuele' (ver)handeling het gebrek aan wilsautonomie in materies die de staat raken, waardoor ook eenzijdige rechtshandelingen worden gevat.⁶²

III. Geen afstand van recht(svordering)

32. Aangezien de staat van de persoon buiten de beschikkingsmacht valt⁶³, is een afstand van recht om een vordering van staat in te stellen niet toegelaten.⁶⁴ Dit afstandsverbod heeft tot gevolg dat niemand zijn/haar/hun rechten in verband met de staat van de persoon kan prijsgeven.⁶⁵ Een afstand van recht(svordering) zou er immers toe leiden dat het recht om te handelen met betrekking tot een bepaalde (staats)aanspraak teniet gaat (artikel 821, tweede lid Ger.W.). Uit dit verbod op afstand van recht volgt dat een rechtsmiddel tegen een vonnis dat akte neemt van de afstand van recht in zaken betreffende de staat van de persoon toch ontvankelijk is.⁶⁶

Een beroep op deze concretisering laat toe een rechtsvordering in te stellen met betrekking tot de staat van de persoon, ongeacht eerdere andersluidende afspraken. Dit leidt dus tot de ontvankelijkheid van de

---

⁵⁸ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 35.

⁵⁹ A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 36.

⁶⁰ W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 5; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90; R. DEKKERS en A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk recht*, I, Antwerpen, Intersentia, 2009, 62.

⁶¹ Zie M.-T. MEULDERS-KLEIN, *La personne, la famille et le droit, 1968-1998 : trois décennies de mutations en occident*, Brussel, Bruylant, 1999, 142; A-C. VAN GYSEL en N. MASSAGER, "Les limites de l'autonomie de la volonté en droit des personnes" in V. SIMONART, J-F. ROMAIN en M. GREGOIRE (eds.), *L'ordre public : concept et applications*, Brussel, Bruylant, 1995, (193) 194.

⁶² Inspiratie uit G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 111; Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 55.

⁶³ A. HEYVAERT, "De evolutie naar de seks(e)neutraliteit van het gezinsrecht", *NJW* 2005, (1190) 1997.

⁶⁴ Cass. 7 april 1994, *Arr.Cass.* 1994, 349; Brussel 27 oktober 2008, *RTDF* 2009, (755) 762; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 993.

⁶⁵ In dezelfde zin Cass. 10 november 1977, *Pas.* 1978, 289; Antwerpen 23 maart 2005, *NJW* 2006, 268, noot G.VERSCHULDEN.

⁶⁶ Cass. 10 november 1977, *Arr.Cass.* 1978, 303.

vordering.⁶⁷ Indien de afstand van recht zou plaatsvinden nadat een zaak aanhangig werd gemaakt, resulteert deze concretisering in een uitspraak van de rechter met betrekking tot de ingestelde vordering, behalve indien de partij(en) vervolgens tot een toegelaten afstand van geding beslissen (artikel 820 Ger.W., in samenhang gelezen met artikel 823, tweede lid en artikel 825 Ger.W.).

IV. Geen berusting in de uitspraak

33. De onbeschikbaarheid duldt geen berusting in een gerechtelijke uitspraak aangaande de staat van de persoon.⁶⁸ Deze concretisering biedt enerzijds de mogelijkheid om een rechtsmiddel aan te wenden tegen een gerechtelijke beslissing, ongeacht de eventueel andersluidende verklaringen van een partij.⁶⁹ Het verbod op berusting leidt dus tot de ontvankelijkheid van het rechtsmiddel, zelfs na een eerder gegeven akkoord met een beslissing. Anderzijds komt afstand van geding in hoger beroep ook neer op een berusting wanneer de termijn om (opnieuw) hoger beroep in te stellen reeds verstreken is.⁷⁰ Bijgevolg geeft het berustingsverbod de rechter op deze wijze de mogelijkheid om over het ingestelde rechtsmiddel te oordelen.⁷¹

34. De doctrine maakt in het kader van de rechtsgevolgen verbonden aan de staat een duidelijk onderscheid tussen berusting in een uitspraak en afstand van recht(svordering).⁷² Toch staan beide rechtsfiguren met elkaar in verbinding (*infra* nr. 105). Een berusting houdt immers een afstand in van het recht om rechtsmiddelen aan te wenden (artikel 1044, eerste lid Ger.W.).

V. Een ingestelde vordering kent een onafhankelijk verloop

35. Wanneer een vordering betreffende de staat van de persoon wordt ingesteld, kent deze een onafhankelijk verloop.⁷³ De wil van een partij kan het verloop van het geding niet beïnvloeden.⁷⁴ Bijgevolg is de vordering van zodra ze is ingesteld uit de handen van de partij die ze heeft ingesteld. Dit neemt niet weg dat een individu in bepaalde gevallen de keuze behoudt al dan niet een vordering van staat in te stellen.

---

⁶⁷ Inspiratie uit Brussel 27 oktober 2008, *RTDF* 2009, 755.

⁶⁸ W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 6; A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37.

⁶⁹ Inspiratie uit Brussel 24 juni 1964, *Pas.* 1965, (216) 217.

⁷⁰ Concl. C. VANDEWAL bij Cass. 23 juni 2016, *Arr.Cass.* 2016, 1454, nr. 20; S. CNUDDE, "Art. 820 Ger. W. – Art. 827 Ger. W." in *Comm.Ger.*, 2013, afl. 93, (93) 102.

⁷¹ Cass. 23 juni 2016, *Arr.Cass.* 2016, (1455) 1458.

⁷² W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 6.

⁷³ Bergen 25 oktober 1990, *Pas.* 1991, (47) 50.

⁷⁴ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 57.

Deze concretisering wordt door LELEU gekoppeld aan het feit dat de verandering van staat uit de wet voortvloeit en dat de wet de rechtsgevolgen van elementen en verhoudingen van staat bepaalt.⁷⁵

De rechter is op grond van deze concretisering van de onbeschikbaarheid verplicht om steeds uitspraak te doen over de staat van de persoon wanneer deze in het geding is. Niets, zelfs geen handeling afkomstig van de eiser, mag ertoe leiden dat een vraag omtrent iemands staat niet door de rechter beantwoord kan worden.⁷⁶

VI. De staat wordt bepaald door de wet

36. De staat van de persoon is wettelijk bepaald.⁷⁷ De onbeschikbaarheid verplicht personen immers om een beroep te doen op wettelijke procedures tot vaststelling of wijziging van staat.⁷⁸ Bijgevolg kunnen individuen enkel overeenkomstig de wettelijk bepaalde voorwaarden en op de door de wet bepaalde wijze een specifieke staat van de persoon verkrijgen.⁷⁹ Ook de draagwijdte van de staat wordt bepaald door wetgeving, aangezien enkel de wet rechtsgevolgen aan een hoedanigheid verbindt.⁸⁰ Deze concretisering verleent de staat (en de eraan verbonden rechtsgevolgen) enige vastheid.⁸¹ Indien de wet niet voorziet in wijzigingsmogelijkheden, is de staat van de persoon per definitie vaststaand.

Concreet houdt het gegeven dat de staat overeenkomstig de wetgeving wordt verkregen in het kader van het oorspronkelijk afstammingsrecht in dat een juridische afstammingsrelatie enkel ontstaat indien ze is vastgesteld in overeenstemming met de wet. Biologische verwantschap door verwekking volstaat niet, aangezien de wet de verwekking niet vooropstelt als een feit dat aanleiding geeft tot een afstammingsband.⁸²

37. Omwille van de onbeschikbaarheid en het feit dat geen enkele rechtshandeling (tenzij toegelaten door de wet) met betrekking tot de staat kan worden gesteld, komt de wettelijke staat niet altijd met de

---

⁷⁵ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 57.

⁷⁶ Zie motivering Antwerpen 8 oktober 2014, *RW* 2014-15, 984. Het hof van beroep kwam echter in deze zaak tot een ander besluit en stond de afstand van hoger beroep in de echtscheidingsprocedure wel toe.

⁷⁷ R. BARBAIX en N. CARETTE, *Privaat (vermogens)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 28; M.-T. MEULDERS-KLEIN, *La personne, la famille et le droit, 1968-1998 : trois décennies de mutations en occident*, Brussel, Bruylant, 1999, 137.

⁷⁸ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 55.

⁷⁹ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90.

⁸⁰ A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37.

⁸¹ Inspiratie uit GwH 19 juni 2019, nr. 99/2019, *RW* 2019-20, 1016, overw. B.8.3.

⁸² F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

feiten overeen.⁸³ Het is echter niet toegestaan de wettelijk vastgestelde staat te miskennen indien de wet niet voorziet in een mogelijkheid dit te doen.⁸⁴

VII. Iedere derde moet kennis kunnen nemen van het rechtsstatuut

38. Een laatste concretisering aangaande de onbeschikbaarheid van de staat van de persoon betreft het gegeven dat iedere derde kennis moet kunnen nemen van het rechtsstatuut.⁸⁵ Aangezien iemands staat een enorme impact heeft op de rechten en plichten van een persoon⁸⁶, is het noodzakelijk dat een rechtssubject kennis kan nemen van iemands staat.⁸⁷

Afdeling III: De ondeelbaarheid en de enkelvoudigheid

39. Aangaande de invulling van de ondeelbaarheid van de staat van de persoon heerst in de doctrine een gebrek aan consensus, aangezien niet alle rechtsgeleerden hetzelfde voor ogen hebben wanneer ze naar dit begrip verwijzen.⁸⁸ Omwille van de begrijpelijkheid wordt hier SWENNEN zijn voorbeeld gevolgd en wordt een onderscheid gemaakt tussen de ondeelbaarheid en de enkelvoudigheid van de staat.⁸⁹

I. De ondeelbaarheid

40. De ondeelbaarheid van de staat van de persoon duidt volgens de recentste doctrine van SWENNEN aan dat een staat een vooraf bepaalde inhoud heeft, waarop afwijkingen niet toegestaan zijn.⁹⁰ Die vooraf bepaalde inhoud impliceert dat een gevestigde afstammingsrelatie altijd leidt tot de hoedanigheid van ouder en kind en dus tot een staat van de persoon in de oorspronkelijke familie.⁹¹ Via het aangaan van één welbepaalde relatie kan een persoon slechts één bepaalde hoedanigheid verkrijgen. Bijgevolg creëert de

---

⁸³ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 111.

⁸⁴ R. DEKKERS en A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk recht*, I, Antwerpen, Intersentia, 2009, 62.

⁸⁵ W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 4.

⁸⁶ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 361.

⁸⁷ R. DEVLOO, Y. JORENS en G. MARTYN, *Kennismaking met recht en rechtspraktijk*, Brugge, die Keure, 2020, 213.

⁸⁸ Vergelijk G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 112; W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 5 en F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

⁸⁹ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90.

⁹⁰ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90.

⁹¹ In dezelfde zin F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 69.

staat van de persoon duidelijkheid omtrent de hoedanigheden die personen kunnen verwerven door specifieke verhoudingen van staat aan te gaan.

41. De redenering van de vooraf bepaalde inhoud wordt ook doorgetrokken naar de rechtsgevolgen die uit de staat van de persoon voortvloeien: een individu kan niet kiezen welke rechten en plichten die voortvloeien uit een bepaalde staat hij/zij/die aanvaardt.⁹² Dit impliceert dat dezelfde rechtsgevolgen van toepassing zijn ten aanzien van eenieder die zich in dezelfde hoedanigheid bevindt.⁹³

II. De enkelvoudigheid

42. Elke staat van de persoon kent een tegenovergestelde staat.⁹⁴ De staat van de persoon wordt in de doctrine omschreven als enkelvoudig.⁹⁵ Niemand kan immers tegelijkertijd twee tegenstrijdige 'staten' hebben.⁹⁶ In het kader van de oorspronkelijke afstamming kan iemand bijvoorbeeld geen kind zijn van twee verschillende vaders.⁹⁷

Die enkelvoudigheid brengt enerzijds met zich mee dat de toestand van een persoon zich *erga omnes* opdringt.⁹⁸ Anderzijds houdt deze concretisering in dat gerechtelijke beslissingen aangaande de staat van de persoon een gezag van gewijsde *erga omnes* hebben.⁹⁹ Dit laatst aangehaalde rechtsgevolg van een beroep op de enkelvoudigheid van de staat wil de onveranderlijkheid van de uitspraak ten aanzien van eenieder bekomen.¹⁰⁰ De functie van het gezag van gewijsde *erga omnes* is de ingestelde vordering die ingaat tegen een gerechtelijk vastgestelde staat van de persoon onontvankelijk verklaren (artikel 25 Ger.W.). Bijgevolg staat het rechtsmiddel van derdenverzet niet open voor beslissingen die de staat van de

---

⁹² Inspiratie uit A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 38; UNE SOCIÉTÉ DE JURISCONSULTES, *Dictionnaire général raisonné de droit civil moderne*, III, Brussel, Société Typographique Belge, 1838, 333.

⁹³ F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'Staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 69.

⁹⁴ A. KLUYSKENS, *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard, 1950, 10.

⁹⁵ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 112.

⁹⁶ Inspiratie uit H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 358.

⁹⁷ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 36.

⁹⁸ A-C. VAN GYSEL, C. AUGHUET, L. BARNICH en D. CARRÉ, *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 191.

⁹⁹ Cass. 20 juni 1996, *Arr.Cass.* 1996, 619; B. MAES, P. VANLERSBERGHE, N. CLIJMANS en S. VAN SCHEL, *Gerechtelijk privaatrecht ... na de hervormingen van 2017-2019*, Brugge, die Keure, 2019, 291.

¹⁰⁰ J. VAN DONINCK, "Het gezag van het rechterlijk gewijsde" in *Praktijkboek gerechtelijk recht*, 2005, (I-41) I-42.

persoon raken.¹⁰¹ Aangezien er geen mogelijkheid meer bestaat om een vordering ten aanzien van iemands staat in te stellen, draagt het gezag van gewijsde *erga omnes* bij tot het behoud van de vastgestelde staat.

43. Het gezag van gewijsde *erga omnes* is reeds lange tijd bediscussieerd. Procesrechtsgeleerden verdedigen dan ook de tegenstelbaarheid van een gerechtelijke beslissing aan eenieder.¹⁰² De tegenstelbaarheid ten aanzien van eenieder is echter minder verregaand. Het verplicht derden enkel om het bestaan en de rechtsgevolgen van de uitspraak tussen partijen te erkennen.¹⁰³ Zij behouden echter wel de mogelijkheid om derdenverzet aan te wenden (artikel 1122 Ger.W.). Ondanks deze discussie en voortschrijdende inzichten, wordt op heden toch gesteld dat de gerechtelijke beslissingen aangaande de staat van de persoon een gezag van gewijsde *erga omnes* kennen.¹⁰⁴

III. De ondeelbaarheid en de enkelvoudigheid in de gepubliceerde rechtspraak

44. De gepubliceerde rechtspraak maakt geen onderscheid tussen de ondeelbaarheid en de enkelvoudigheid en beroept zich enkel op de ondeelbaarheid van de staat.¹⁰⁵ Aan die ondeelbaarheid wordt in de rechtspraak het gezag van gewijsde *erga omnes* gekoppeld.¹⁰⁶

45. De rechtspraak leidde uit de ondeelbaarheid van de staat eveneens af dat de termijn om hoger beroep in te stellen zowel ten aanzien van degene die het vonnis betekent als ten aanzien van degene die de betekening ontvangt, loopt.¹⁰⁷ Op heden is dit echter een algemene regel van procesrecht (artikel 1051, tweede lid Ger.W.).

---

¹⁰¹ P. Taelman, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde in het gerechtelijk privaatrecht: begripsbepaling en -afbakening*, doctoraatsproefschrift Rechten UGent, 1994, 323, nr. 437; J. Van Doninck, "Het gezag van het rechterlijk gewijsde" in *Praktijkboek gerechtelijk recht*, 2005, (I-41) I-49.

¹⁰² P. Taelman, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde in het gerechtelijk privaatrecht: begripsbepaling en -afbakening*, doctoraatsproefschrift Rechten UGent, 1994, 321, nr. 434 en 325, nr. 438.

¹⁰³ *Ibid.*, 325, nr. 438; A-C. Van Gysel, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 40.

¹⁰⁴ B. Maes, P. Vanlersberghe, N. Clijmans en S. Van Schel, *Gerechtelijk privaatrecht ... na de hervormingen van 2017-2019*, Brugge, die Keure, 2019, 291; P. Senaeve, "Aangaande het tijdig instellen van een tegen meerdere verweerders gerichte vordering tot betwisting van een erkenning" (noot onder Cass. 3 mei 2018), *T.Fam.* 2020, (112) 114.

¹⁰⁵ Opmerking: De juridische databanken Jura, Jurisquare en Stradalex leverden geen zoekresultaten op van rechtspraak die de enkelvoudigheid van de staat aanhaalde.

¹⁰⁶ Cass. 20 juni 1996, *Arr.Cass.* 1996, 619.

¹⁰⁷ Cass. 8 maart 1968, *Arr.Verbr.* 1968, 909.

Afdeling IV: De onverjaarbaarheid

46. Volgens de doctrine staat de onverjaarbaarheid van de staat van de persoon in verband met het feit dat de staat buiten de handel is (zie artikel 2226 oud BW).¹⁰⁸ De onverjaarbaarheid van de staat van de persoon houdt in dat niemand een staat kan verwerven op grond van verkrijgende verjaring of een staat kan verliezen op grond van uitdovende verjaring.¹⁰⁹ Het verloop van tijd wijzigt de staat niet.¹¹⁰ Het recht kent een bepaalde staat niet toe aan een persoon die gedurende enige tijd sociaal gedrag stelt overeenkomstig die hoedanigheid (en die hoedanigheid als het ware bezit).¹¹¹ Het gegeven dat een persoon reeds een lange tijd rechten (niet) uitoefent of aan verplichtingen (geen) gevolg geeft, kan er niet toe leiden dat een persoon zichzelf een bepaalde (verhouding van) staat verschafft (of een staat kwijtraakt).¹¹² Zo blijft een individu wel nog 'ouder van' bij niet-uitvoering van de verplichting tot levensonderhoud.

47. Wat dan met de (on)verjaarbaarheid van de vorderingen van staat? Bepaalde doctrine stelt reeds dat de vorderingen van staat (principeel) verjaarbaar zijn.¹¹³ Niet elke rechtsgeleerde is het daarmee eens, maar ze erkennen wel de veelheid aan wettelijke uitzonderingen.¹¹⁴ Het eerste standpunt wordt nochtans verdedigd in de recentere rechtspraak.¹¹⁵

48. De doctrine die aangeeft dat de staat van de persoon onverjaarbaar is, lijkt in eerste instantie de verjaringstermijnen om een vordering van staat in te stellen niet te hanteren om de onverjaarbaarheid van de staat van de persoon op zichzelf te beargumenteren. Anderzijds wijst bepaalde rechtsleer erop dat het rechtsgevolg onverjaarbaarheid aan belang verliest net omdat de vorderingen van staat verjaarbaar zijn.¹¹⁶

---

¹⁰⁸ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 112; G. GALOPIN, *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 11.

¹⁰⁹ Zie Antwerpen 3 mei 2017, *RW* 2017-18, (1621) 1622; A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 38.

¹¹⁰ A-C VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2004, 80.

¹¹¹ Inspiratie uit J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 17.

¹¹² Zie A-C. VAN GYSEL, C. AUGHUET, L. BARNICH en D. CARRÉ, *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 190.

¹¹³ A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 38; Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 56.

¹¹⁴ N. PEETERS en J. VAN DE VOORDE, "Verjaring" in *Bestendig Handboek Verbintenissenrecht*, 2020, afl. 30, (210) 218; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 94; A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 39.

¹¹⁵ Brussel 26 november 2002, *NJW* 2003, 670, noot RdC; Cass. 10 januari 1986, *Arr.Cass.* 1985-86, 657; Brussel 5 maart 1958, *Pas.* 1959, afl. 2, 64. Eerdere rechtspraak oordeelde dat de vorderingen van staat onverjaarbaar zijn: Rb. Charleroi 14 maart 1975, *Pas.* 1975, afl. 3, 68; Rb. Brussel 3 juni 1967, *Rev.prat.not.b.* 1967, 290.

¹¹⁶ A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2004, 81.

VAN GYSEL stelt zich de vraag wat het nut van een recht is zonder een daaraan gekoppelde vorderingsmogelijkheid.¹¹⁷

Afdeling V: De universele tegenstelbaarheid

49. Traditioneel wordt het kenmerk van de universele tegenstelbaarheid niet verbonden aan het openbare orde-karakter van de staat van de persoon.¹¹⁸ Het is echter wel een rechtsgevolg dat aan de staat van de persoon wordt toegekend in de doctrine.¹¹⁹ De universele tegenstelbaarheid impliceert volgens SENA EVE en DECLERCK dat de rechtsgevolgen voortvloeiend uit een staat gerespecteerd moeten worden, zelfs zonder contractueel akkoord.¹²⁰ HEYVAERT stelt dat de universele tegenstelbaarheid erop neerkomt dat de staat van de persoon tegenover iedereen dezelfde moet zijn.¹²¹ De inhoud die HEYVAERT aan de universele tegenstelbaarheid verbindt, doet denken aan de enkelvoudigheid van de staat (*supra* nr. 42). HEYVAERT focust mijns inziens op de tegenstelbaarheid van de staat op zichzelf. Bij SENA EVE en DECLERCK ligt de klemtoon eerder op de tegenwerpelijkheid van de rechtsgevolgen die voortvloeien uit een hoedanigheid.

50. Om dit rechtsgevolg van de staat van de persoon beter te begrijpen, is het nuttig om terug te grijpen naar de gemeenrechtelijke betekenis van tegenstelbaarheid in het kader van rechtshandelingen. De doctrine aangaande de staat van de persoon geeft immers doorgaans geen bijkomende uitleg omtrent de inhoud van dit begrip, waardoor ervan uitgegaan mag worden dat de gemeenrechtelijke betekenis geldt.¹²² Uitsluitend de externe gevolgen van een rechtstoestand zijn bindend ten aanzien van derden. Derden dienen het bestaan van de rechtstoestand en de gevolgen ervan voor de partijen en voor hun eigen gedrag en vermogen te erkennen.¹²³ De staat beïnvloedt bijgevolg de rechtspositie van andere personen.

---

¹¹⁷ A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 39.

¹¹⁸ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 362; A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2004, 78.

¹¹⁹ Zie F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 69.

¹²⁰ Zo stelt P. SENA EVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 36.

¹²¹ Zo stelt A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 39.

¹²² Zie bijvoorbeeld F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 24-25.

¹²³ Zie art. 5.103, tweede lid BW; S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenisrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 245-246.

III. Het conceptueel nut van de staat van de persoon: een vergelijking tussen de staat en de rechtsregels die de oorspronkelijke afstammingsrelatie beheersen

Hoofdstuk I: Analyse van de duidelijkheid van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon

Afdeling I: De (on)duidelijkheid

51. Het conceptueel nut van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie wordt onderzocht door middel van een vergelijking tussen de rechtsregels van de staat van de persoon en de rechtsregels die op een oorspronkelijke afstammingsrelatie van toepassing zijn. Die vergelijking vindt plaats aan de hand van de antwoorden op de rechtsvragen die worden afgeleid uit de functies van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon zoals beschreven in Deel II, Hoofdstuk II (*supra* nr. 10).

Opdat een rechtsvraag uit een rechtsgevolg van de staat kan worden afgeleid, is het noodzakelijk dat het rechtsgevolg voldoende duidelijk is. Het is immers niet opportuun een rechtsvraag uit een onduidelijk rechtsgevolg af te leiden, aangezien niet met zekerheid kan worden aangetoond dat de rechtsvraag in de doctrine zou worden beantwoord overeenkomstig het rechtsgevolg dat de aanleiding tot die rechtsvraag vormde. Een onduidelijk rechtsgevolg zal bijgevolg niet worden beoordeeld in het licht van het oorspronkelijke afstammingsrecht en het (familie)procesrecht.

52. Dit hoofdstuk tracht de onduidelijkheden in de rechtsgevolgen verbonden aan de staat van de persoon bloot te leggen. In deze scriptie wordt een rechtsgevolg beschouwd als duidelijk wanneer een situatie kan worden bedacht waarop dit rechtsgevolg van toepassing is en wanneer het gevolg van die toepassing op deze situatie nauwkeurig weergegeven kan worden. Daarnaast wordt bij de beoordeling van de duidelijkheid ook rekening gehouden met de mate waarin verschillende rechtsgeleerden de concretisering anders invullen.

Om de diverse stellingen aangaande de staat van de persoon op hun duidelijkheid te beoordelen, wordt als volgt te werk gegaan. Eerst wordt een situatie betreffende een oorspronkelijke afstammingsrelatie bedacht waarop (een concretisering van) een rechtsgevolg van de staat van de persoon van toepassing is. Vervolgens wordt het gevolg van die toepassing op de situatie beschreven. Indien die beschrijving nauwkeurig het gevolg van het rechtsgevolg weergeeft, wordt de stelling als duidelijk beschouwd. Dit hoofdstuk doet geen

uitspraak over de correctheid van de vermelde voorbeelden in het oorspronkelijke afstammingsrecht en focust louter op de toepassing van de rechtsgevolgen van de staat in het licht van de duidelijkheid. Bijgevolg zullen sommige van deze voorbeelden in het vervolg van deze scriptie worden ontkracht door de toepassing van de rechtsregels van het afstammingsrecht.

Afdeling II: De onbeschikbaarheid

I. Buiten de handel – verbod op contractuele (ver)handeling

53. Het verbod op contractuele (ver)handeling is mijns inziens een duidelijk rechtsgevolg van de staat van de persoon, aangezien het hierna vermelde voorbeeld gedetailleerd de weerslag van dit verbod op de gegeven situatie schetst. Een juridische ouder sluit met een ‘wensouder’ een overeenkomst waarbij de juridische ouder de verbintenis aangaat zijn hoedanigheid van ouder en de daaraan verbonden rechten en plichten over te dragen aan de ‘wensouder’. Indien de juridische ouder op deze principieel bindende overeenkomst wenst terug te komen en daartoe een vordering bij de rechtbank instelt, zal de overeenkomst nietig worden verklaard, aangezien de staat van de persoon buiten de handel is (art. 5.48 BW) en niet vatbaar is voor contractuele verhandeling.¹²⁴

II. Verbod op afstand van recht

54. Het is mogelijk een situatie te bedenken die het gevolg van het verbod op afstand van recht nauwgezet omschrijft. Aan de hand van het volgende voorbeeld wordt de duidelijkheid van dit rechtsgevolg aangetoond. Een individu sluit een overeenkomst met zijn biologische, niet-juridische vader waarin hij/zij/die zich ertoe verbindt geen afstammingsvordering in te stellen in ruil voor een vergoeding. Indien dit individu toch een vordering tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap instelt ten aanzien van de biologische vader, zal deze doorgang vinden, aangezien met betrekking tot de staat van de persoon afstand van recht niet toegelaten is.¹²⁵ Daarbij zal een terugbetalingsverbintenis ontstaan, omdat de oorzaak van de overeenkomst weggevallen is. De betaalde vergoeding is bijgevolg een onverschuldigde betaling in de zin van artikel 5.133, 1° BW.

---

¹²⁴ J. VAN DE VOORDE, “Les choses hors commerce”, *JT* 2023, (2) 5, 11 en 15.

¹²⁵ B. MAES, P. VANLERSBERGHE, N. CLIJMANS en S. VAN SCHEL, *Gerechtelijk privaatrecht ... na de hervormingen van 2017-2019*, Brugge, die Keure, 2019, 259.

III. Verbod op berusting

55. Mijns inziens is het verbod op berusting voldoende duidelijk. De volgende situatieschets geeft immers nauwkeurig het resultaat weer van de toepassing van dit verbod. Een partij in een afstammingsgeding berust in een uitspraak in eerste aanleg gewezen waarvan de beroepstermijn nog niet verstreken is. Wanneer deze partij daar later op wenst terug te komen en een rechtsmiddel aanwendt, kan de zaak alsnog voor de bevoegde appelrechter worden gebracht zolang de beroepstermijn nog niet verstreken is. Berusting is immers verboden indien de staat van de persoon in het geding is.

IV. Onafhankelijk verloop van de vordering

56. Dit rechtsgevolg is mijns inziens duidelijk. Het gevolg van het feit dat een ingestelde vordering van staat onafhankelijk van de wil van de partijen verloopt, wordt immers aan de hand van het volgende voorbeeld gedetailleerd omschreven. Een persoon stelt een vordering tot betwisting van het vaderschap in. Voor de sluiting van de debatten gaan de partijen over tot een afstand van geding (artikel 820 en 825 Ger.W.). Zij wensen op deze wijze het geschil te onttrekken aan de rechter. De rechter kan echter geen akte nemen van de afstand van geding. Een partij kan het verloop van de procedure immers niet beïnvloeden wanneer de staat van de persoon in het geding is. De rechter zal bijgevolg uitspraak doen over het geschil.

V. Wettelijk bepaald

57. Aangezien het hierna vermelde voorbeeld de impact van de wettelijke bepaaldheid van de staat op de beschreven situatie nauwkeurig weergeeft, is dit rechtsgevolg volgens mij duidelijk. Een man verwekt een kind bij zijn partner met wie hij een niet-huwelijkse relatie heeft. Na de geboorte onderneemt de man niets. Hij stelt echter juridisch vader te zijn van het kind. Hij is immers de biologische vader. De staat van de persoon kan enkel verkregen worden volgens de wettelijk bepaalde voorwaarden en procedures. Bijgevolg heeft de man niet de hoedanigheid van juridische ouder, aangezien hij na de geboorte zijn vaderschap niet heeft vastgesteld door middel van een erkenning of een gerechtelijke vaststelling.

VI. Iedere derde moet kennis kunnen nemen van het rechtsstatuut

58. Deze concretisering van de onbeschikbaarheid van de staat van de persoon is mijns inziens onduidelijk. Het is immers niet vanzelfsprekend een situatie te bedenken waarop dit rechtsgevolg van toepassing is in een context die daadwerkelijk kan plaatsvinden. Eventueel zou gesteld kunnen worden dat de situatie waarbij een persoon door middel van een rechtshandeling verzaakt aan zijn juridische

hoedanigheid van ouder, beïnvloed wordt door de vereiste dat iedere derde kennis moet kunnen nemen van iemands staat. Een derde is immers niet (altijd) op de hoogte van de rechtshandelingen die een persoon stelt. Het is echter niet zeker dat de rechtsleer deze situatie zou onderwerpen aan dit rechtsgevolg. Bovendien kan de functie van het feit dat iedere derde kennis moet kunnen nemen van het rechtsstatuut niet worden afgeleid uit de omschrijving van deze concretisering in de rechtsleer (*supra* nr. 38). Het is bijgevolg onduidelijk tot welk rechtsgevolg een beroep op deze concretisering aanleiding geeft.

Daarnaast gaat enkel DELVA dieper in op deze concretisering als onderdeel van de staat van de persoon. Dit rechtsgevolg wordt bijgevolg niet algemeen aanvaard. Daarenboven stelt hij dat de staat vast moet zijn *opdat* om het even welke derde zich van het rechtsstatuut zou kunnen vergewissen.¹²⁶ Mijns inziens betreft deze ‘concretisering’ dan ook eerder een normatieve invulling van de staat.¹²⁷ Ook SENA EVE en DECLERCK behandelen de vereiste van de kenbaarheid van de staat, maar dan als verplichting voor de overheid en niet als rechtsgevolg.¹²⁸

De concretisering dat iedere derde kennis moet kunnen nemen van het rechtsstatuut beantwoordt bijgevolg niet aan het vooropgestelde duidelijkheidscriterium. In het vervolg van deze scriptie wordt op deze concretisering niet meer ingegaan.

Afdeling III: De ondeelbaarheid

I. Vooraf bepaalde inhoud

59. De concretisering van de vooraf bepaalde inhoud voldoet mijns inziens aan de vooropgestelde duidelijkheidsvereiste. Het volgende voorbeeld toont dit aan. Een biologische grootvader wil zijn/hun kleinkind erkennen omdat de biologische, maar niet-juridische vader alle verantwoordelijkheden ontloopt. De moeder stemt hierin toe. De grootvader wil echter zijn hoedanigheid als grootvader jegens het kind behouden. Wanneer hij/die overgaat tot de erkenning van zijn/hun kleinkind, ontstaat omwille van de vooraf bepaalde inhoud van de staat altijd een ouder-kindrelatie en nooit een grootouder-kindrelatie. Bijgevolg zal hij/die de hoedanigheid van grootouder niet kunnen behouden. Bij het overlijden van de

---

¹²⁶ W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 4.

¹²⁷ Inspiratie uit G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 111.

¹²⁸ P. SENA EVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 36.

grootvader na de erkenning wordt het (klein)kind erfrechtelijk beschouwd als afstammeling in de eerste graad (artikel 4.11, §4 BW).

II. De enkelvoudigheid

60. De enkelvoudigheid is mijns inziens een duidelijk rechtsgevolg van de staat van de persoon, aangezien het hierna vermelde voorbeeld gedetailleerd het gevolg van dit rechtsgevolg op de gegeven situatie weergeeft. Twee juridische mannen wensen een oorspronkelijke afstammingsband te creëren met hun dochter. Ze gaan beiden over tot een erkenning. Omwille van de enkelvoudigheid van de staat is het echter niet mogelijk om kind te zijn (op grond van het oorspronkelijke afstammingsrecht) van twee juridische vaders, aangezien dit volgens de op heden geldende regels een tegenstrijdige staat zou uitmaken.¹²⁹ Bijgevolg zal slechts één erkenning worden aanvaard als rechtsgeldig en uitwerking krijgen. De andere persoon zal de hoedanigheid van juridisch vader en de daaraan verbonden afstammingsrechtsgevolgen niet verwerven.

III. Het gezag van gewijsde *erga omnes*

61. Deze concretisering is mijn inziens duidelijk, aangezien het rechtsgevolg op de volgende situatie toepassing vindt. Een meerderjarig kind stelt een vordering tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap in ten aanzien van de ex-partner van zijn juridische moeder. De familierechtbank willigt de vordering in, de ex-partner verkrijgt de hoedanigheid van juridische ouder. De juridische moeder werd niet in de procedure betrokken. Ze is het niet eens met de beslissing van de rechter en wendt het rechtsmiddel derdenverzet aan. De bevoegde rechter zal tot de onontvankelijkheid van dit rechtsmiddel moeten besluiten, aangezien beslissingen aangaande de staat van de persoon bekleed zijn met het gezag van gewijsde *erga omnes*.¹³⁰

Afdeling IV: De onverjaarbaarheid

62. Aangezien een situatie kan worden bedacht waarop het rechtsgevolg van de onverjaarbaarheid van de staat van toepassing is, is dit mijns inziens een duidelijk rechtsgevolg. Het volgende voorbeeld toont dit aan. Een vrouw gedraagt zich reeds geruime tijd als meemoeder van het kind van haar partner. Ze/die

---

¹²⁹ G. VE RSCHELDEN, "De privaatrechtelijke positie van transgender personen in België", *TPR* 2019, (1211) 1285.

¹³⁰ J. VAN DONINCK, "Het gezag van het rechterlijk gewijsde" in *Praktijkboek gerechtelijk recht*, 2005, (I-41) I-49.

socialiseert het kind¹³¹ en voorziet mee in het levensonderhoud en de huisvesting.¹³² Wanneer zij/die na de relatiebreuk een vordering instelt tot het bekomen van een verblijfsregeling, zal deze niet worden toegekend. De staat van de persoon kan immers niet op grond van verkrijgende verjaring verworven worden, waardoor ze/die de prerogatieven van het ouderlijk gezag niet kan uitoefenen. De vrouw is niet de juridische ouder en bijgevolg is ze/die geen titularis van het ouderlijk gezag.¹³³

63. In de rechtsleer heerst verdeeldheid omtrent de onverjaarbaarheid van de vorderingen van staat (*supra* nr. 47). Dit neemt niet weg dat het rechtsgevolg onverjaarbaarheid in beginsel duidelijk is. Daarnaast is het mijns inziens noodzakelijk de onverjaarbaarheid van de vorderingen van staat in dit onderzoek te betrekken om het onderscheid tussen de onverjaarbaarheid van de staat zelf en de onverjaarbaarheid van de vorderingen van staat te kunnen duiden.

Afdeling V: De universele tegenstelbaarheid

64. Dit rechtsgevolg voldoet mijns inziens aan het vooropgestelde duidelijkheidscriterium. Het is immers mogelijk de volgende situatie te bedenken. Een persoon wil een minderjarige dagvaarden voor de rechtbank. De minderjarige is echter procesonbekwaam en kan slechts als verweerder optreden via zijn wettelijke vertegenwoordigers.¹³⁴ De eiser zal dus een dagvaarding moeten richten aan de juridische ouders in hun hoedanigheid van ouders die het ouderlijk gezag uitoefenen.¹³⁵ De eiser dagvaardt echter de persoon bij wie de minderjarige reeds jaren verblijft in zijn (verkeerdelijk ingeschatte) hoedanigheid van ouder. De juridische ouders kunnen hiertegen opkomen en *qualitate qua* een peremptoire exceptie opwerpen.¹³⁶ De staat van de persoon is immers tegenwerpelijk aan eenieder. De rechter zal de vordering dan ook onontvankelijk moeten verklaren.¹³⁷

---

¹³¹ Zie F. RIGAUX, *Les personnes*, I, Brussel, Larcier, 1971, 43; F. SWENNEN, *Familierecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 4-5.

¹³² Dit zijn bestanddelen van het ouderlijk gezag, zie G. MATHIEU, "Les effets de la filiation" in *Divorce. Commentaire pratique*, 2020, (161) 176-177.

¹³³ Brussel 26 december 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 33.

¹³⁴ C. DECLERCK en G. MATHIEU, "Schets van de procespositie van de niet-ontvoogde minderjarige in het Belgische personen- en familierecht", *T.Fam.* 2022, (138) 139; A. VERHEYLESonne, *Manuel de l'action civile. L'action en réparation du dommage causé par une infraction pénale*, Luik, Kluwer, 2021, 61.

¹³⁵ Pol. Brugge 22 november 2004, *RW* 2007-08, (208) 209.

¹³⁶ J. LAENENS, D. SCHEERS, P. THIRIAR, S. RUTTEN en B. VANLERBERGHE, *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 76; S. SOBRIE, *Procederen qualitate qua: procesvertegenwoordiging naar Belgisch recht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 188.

¹³⁷ H. BOULARBAH, "La double dimension de la qualité, condition de l'action et condition de la demande en justice", *TBBR* 1997, (58) 88; S. SOBRIE, "Procederen qualitate qua in het burgerlijk geding", *RW* 2016-17, (163) 169.

65. Op basis van het leerstuk van de staat van de persoon is het niet vanzelfsprekend te weten waarnaar de universele tegenstelbaarheid van de staat verwijst (*supra* nr. 50). Dit doet echter geen afbreuk aan de duidelijkheid van dit rechtsgevolg, aangezien de duidelijkheid in dit onderzoek vaststaat van zodra een situatie kan worden bedacht waarop het rechtsgevolg toepassing vindt. Mijns inziens is er sprake van een pluraliteit in de betekenis en de relevantie van dit rechtsgevolg. Enerzijds omvat dit rechtsgevolg de universele tegenstelbaarheid van de afstammingsband op zichzelf. Dit houdt in dat een beweerde ouder ten aanzien van een kind met een tweezijdige afstammingsband geen gerechtelijke vaststellingsvordering kan instellen indien het vaststaande ouderschap niet (eerst) wordt betwist. Het kind heeft immers dezelfde staat ten aanzien van eenieder. Daarnaast beïnvloedt de afstammingsrelatie de rechtspositie van derden aan de hand van de rechtsgevolgen die eruit voortvloeien. Zo zal het al dan niet bestaan van een onderhoudsverplichting op grond van artikel 203 oud BW invloed hebben op het verhaalsrecht van het OCMW.¹³⁸

Afdeling VI: Conclusie

66. De gevolgen van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon op een concrete situatie werden uitgewerkt in bovenvermelde voorbeelden. De nauwkeurigheid van de juridische gevolgen die resulteren uit de toepassing van de rechtsgevolgen kwam daarin uitdrukkelijk naar voor. Mijns inziens kan dan ook worden gesteld dat alle concretisering behalve de vereiste dat iedere derde kennis moet kunnen nemen van het rechtsstatuut, voldoen aan de duidelijkheidsvereiste zoals vooropgesteld werd (*supra* nr. 58).

Concreet houdt dit in dat uit alle duidelijke concretisering van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon een rechtsvraag kan worden afgeleid waarop het antwoord dat het leerstuk van de staat geeft met zekerheid gekend is. In de volgende hoofdstukken wordt per concretisering van een rechtsgevolg van de staat een rechtsvraag geformuleerd. Daarna volgt een bespreking van het antwoord op deze rechtsvraag vanuit het oorspronkelijke afstammingsrecht. Om de volledigheid van het antwoord te garanderen, wordt indien nodig ingegaan op de beantwoording van de vraag in het (familie)procesrecht.

---

¹³⁸ F. LAMBRECHT, *Het verhaal van OCMW op onderhoudsplichtigen*, Gent, Larcier, 2016, 55.

Hoofdstuk II: Rechtsvraag en antwoord: de onbeschikbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht

Afdeling I: De staat van de persoon is buiten de handel

67. Buiten de handel zijn, houdt in dat een goed niet het voorwerp van private eigendomsverkrijging kan uitmaken en bijgevolg ook niet het voorwerp kan zijn van een geldig tot stand gekomen overeenkomst (artikel 5.48 BW).¹³⁹ Een goed is maar buiten de handel wanneer toe-eigening verboden is op grond van een wettelijk beletsel.¹⁴⁰ De mogelijkheid om een goed onder bepaalde voorwaarden rechtsgeldig toe te eigenen, doet het buiten de handel-karakter vervallen.¹⁴¹ De wet laat dan immers toe-eigening toe, waardoor het wettelijk beletsel minstens gedeeltelijk verdwijnt.

In de omschrijving van de staat van de persoon stelt de rechtsleer dat de staat buiten de handel is omdat contractuele vormgeving uitgesloten is.¹⁴² Dit is de specifieke invulling die de doctrine verbindt aan het buiten de handel zijn van de staat. De mogelijkheid tot toe-eigening van de hoedanigheid van ouder of kind en de rechtsgevolgen ervan, houdt bijgevolg sterk verband met het verbod op contractuele (ver)handeling. Dit verbod regelt immers de overdrachts- en toewijzingsmogelijkheden van de afstamming. Vanuit die idee wordt het buiten de handel-karakter van de afstammingsrelatie samen behandeld met de contractuele (ver)handelingsmogelijkheid.

Afdeling II: De staat is niet vatbaar voor contractuele (ver)handeling

I. Rechtsvraag

68. De staat van de persoon geeft aan dat geen enkele verhandeling of wijziging van de afstamming(sgevolgen) door middel van een rechtshandeling toegelaten is (*supra* nr. 30). Hoe het afstammingsrecht daarover denkt, wordt onderzocht aan de hand van de volgende rechtsvraag: in welke mate laat het oorspronkelijke afstammingsrecht toewijzing, overdracht of wijziging van hoedanigheid/afstammingsgevolgen toe door middel van rechtshandelingen?

---

¹³⁹ V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2021, 275.

¹⁴⁰ A. WYLLEMAN en J. BAECK, *Goederenrecht*, Brugge, die Keure, 2023, 10.

¹⁴¹ V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2021, 275.

¹⁴² G. GALOPIN, *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 11; A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90; A-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 36.

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

69. Alvorens deze rechtsvraag te behandelen, is het aangewezen de begrippen toewijzing, wijziging en overdracht toe te lichten. De toewijzing van staat kan worden omschreven als de situatie waarbij een persoon zichzelf de hoedanigheid van ouder toekent wanneer deze hoedanigheid ten aanzien van een andere persoon niet vaststaat. De overdracht van staat daarentegen is de situatie waarbij de hoedanigheid van ouder van de ene persoon naar de andere overgaat door middel van een rechtshandeling. De wijziging van staat omvat de situatie waarbij een persoon de hoedanigheid van ouder heeft en deze door middel van een andere rechtshandeling dan een overdracht, wenst te wijzigen naar de hoedanigheid van niet-ouder.

1. Toewijzing van staat: de erkenning

70. De intentie om juridisch ouder te worden, een uiting van wilsautonomie, is in het Belgische oorspronkelijke afstammingsrecht een aanknopingspunt om een afstammingsband te vestigen.¹⁴³ De erkenning vormt mijns inziens een veruitwendiging van deze grondslag. Ze gebeurt immers vrijwillig¹⁴⁴ en stemt niet noodzakelijk overeen met de biologische werkelijkheid.¹⁴⁵ Aangezien de erkenning tot doel heeft een juridische afstammingsband te vestigen tussen de erkenner en het erkende kind¹⁴⁶, leidt deze vaststellingswijze tot de toewijzing van een staat aan beide personen, volgend uit een wilsverklaring uitgaande van de erkenner.¹⁴⁷

71. De kwalificatie van de erkenning als rechtshandeling is betwist. Verschillende juristen houden er andere meningen op na.¹⁴⁸ Een erkenning die niet in overeenstemming is met de biologische realiteit wordt daarentegen aanvaard een rechtshandeling uit te maken.¹⁴⁹ Minstens een deel van de erkenningen die worden geregeld door de afstammingswetgeving is dus te beschouwen als een rechtshandeling. Het oud

---

¹⁴³ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 6, nr. 3.

¹⁴⁴ *Ibid.*, 37, nr. 61 en 53, nr. 110.

¹⁴⁵ E. DE COCK, "Naar een (te) soepele invulling van het wilsgebrek als ontvankelijkheidsvoorwaarde voor de betwisting van de erkenning" (noot onder Gent 4 januari 2018), *T.Fam.* 2020, (28) 28.

¹⁴⁶ S. MATTHÉ, *Familie recht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 113.

¹⁴⁷ Zie A. HUYGENS, "Persoonlijk gezag over minderjarige kinderen: *quo vadis?*", *TBBR* 2006, (567) 573, nr.16.

¹⁴⁸ Pro rechtshandeling: G. VERSCHULDEN, "Art. 319 BW" in *Comm.Pers.*, 2017, afl. 82, (9) 10 en A-C. VAN GYSEL, *La famille*, Louvain-La Neuve, Anthemis, 2018, 74; Contra rechtshandeling in bepaalde gevallen: A. HEYVAERT, "De contractualisering van verhoudingen van staat" in K. BERNAUW, P. COLLE, M. DAMBRE en I. DEMUYNCK (eds.), *Liber Amicorum Yvette Merchiers*, Brugge, die Keure, 2001, (165) 175.

¹⁴⁹ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 499-500.

Burgerlijk Wetboek laat immers erkenningen uit welwillendheid toe, vermits het niet vereist is de biogenetische band tussen de aspirant-erkenner en het te erkennen kind te bewijzen.¹⁵⁰

Mijns inziens is elke erkenning, al dan niet in overeenstemming met de biogenetische werkelijkheid, een rechtshandeling.¹⁵¹ Een rechtshandeling is immers een wilsuiting die ertoe strekt rechtsgevolgen teweeg te brengen (artikel 1.3 BW). Een erkenning is er altijd op gericht juridische gevolgen te creëren. Ze heeft namelijk tot doel een afstammingsrelatie te vestigen en op die manier de rechten en verplichtingen die eruit voortvloeien te verkrijgen. Zelfs indien een erkenning resulteert in een bevestiging van de biologische werkelijkheid, is het de erkenning en niet de biogenetische realiteit die de afstammingsrelatie teweegbrengt.¹⁵²

Bijkomende argumenten onderbouwen de door mij ingenomen stelling. De erkenning wordt op grond van artikel 497/2, 8° oud BW immers beschouwd als een hoogstpersoonlijke rechtshandeling.¹⁵³ Ten slotte stelt de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat de Afstammingswet van 1987 voorafgaat dat de erkenning een eenzijdige rechtshandeling uitmaakt, aangezien ze alleen een beslissing van de erkenner vereist.¹⁵⁴

72. Nu is opgehelderd dat de erkenning een rechtshandeling uitmaakt, kan worden gesteld dat het oorspronkelijke afstammingsrecht de toewijzing van de hoedanigheid van ouder en kind op grond van een rechtshandeling toelaat. Een afstammingsband kan op deze wijze worden gevestigd door de (toekomstige) moeder, vader of meemoeder op grond van respectievelijk artikel 313, §1, artikel 319 en artikel 325/4 oud BW. Het buiten de handel-karakter van de afstammingsrelatie is bij deze dan ook ontkracht.

2. Toewijzing van staat: de gemeenschappelijke verklaring

73. De geboorte van een kind tijdens het huwelijk of binnen de driehonderd dagen na de beëindiging ervan resulteert in de toepassing van het vermoeden van vaderschap of meemoederschap (respectievelijk artikel 315 en 325/2 oud BW). Toch is deze regel niet onverkort van toepassing, aangezien artikel 316bis

---

¹⁵⁰ A. HUYGENS, "Persoonlijk gezag over minderjarige kinderen: quo vadis?", *TBBR* 2006, (567) 573; K. JACOBS, "De betwisting van de erkenning", *AJT* 1999-2000, (838) 838.

¹⁵¹ Bevestigd door GwH 16 januari 2020, nr. 2/2020, overw. B.6.3.

¹⁵² In dezelfde zin S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 10 en 266.

¹⁵³ Zie T. QUIREYNS, "De erkenning en de instemming met de erkenning door een minderjarige", *T.Fam.* 2016, (164) 167.

¹⁵⁴ Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1977-78, nr. 305/1, 13.

oud BW drie uitzonderingen op dit vermoeden stipuleert. De uitschakeling van het vermoeden van vaderschap of meemoederschap van de echtgeno(o)t(e) is een automatisme.¹⁵⁵ Niets belet echter dat de echtgenoten een gemeenschappelijke verklaring afleggen ten laatste bij de aangifte van de geboorte waardoor het vermoeden behouden blijft (artikel 316*bis*, aanhef oud BW). Deze gemeenschappelijke verklaring is eveneens een rechtshandeling¹⁵⁶, mijns inziens op grond van dezelfde redenering als de erkenning (*supra* nr. 71, tweede alinea). Het is immers de verklaring die ertoe leidt dat een juridische afstammingsrelatie gevestigd wordt op grond van de vaderschaps- of meemoederschapsregel. Dit leidt tot de conclusie dat op grond van een rechtshandeling een staat kan worden toegewezen.

3. Toewijzing van staat: het huwelijk

74. Een kind dat geboren is tijdens het huwelijk (of binnen de driehonderd dagen na de beëindiging ervan) heeft de echtgeno(o)t(e) van de moeder tot ouder (artikel 315 en 325/2 oud BW). Dit vermoeden van ouderschap geldt van rechtswege.¹⁵⁷ Het is bijgevolg niet vereist een rechtshandeling te stellen op het ogenblik van de geboorte om de hoedanigheid van ouder te verwerven, abstractie makend van de uitzonderingen vervat in artikel 316 en 316*bis* oud BW. Deze vaststelling doet mijns inziens geen afbreuk aan het feit dat het huwelijk in bepaalde gevallen een rechtshandeling tot toewijzing van de hoedanigheid van ouder uitmaakt.

Mijns inziens is het huwelijk tussen een man en een vrouw of tussen twee vrouwen te kwalificeren als een rechtshandeling die een persoon toelaat zichzelf de hoedanigheid van ouder toe te wijzen. Het huwelijk is een overeenkomst tussen twee partijen.¹⁵⁸ Door middel van die rechtshandeling plaatst een persoon zich onder het toepassingsgebied van het wettelijk vermoeden en verkrijgt hij/zij/die naderhand de hoedanigheid van ouder krachtens de wet.¹⁵⁹ Uit een huwelijk tussen een man en een vrouw of tussen twee vrouwen vloeien afstammingsrechtelijke gevolgen voort. De toestemming tot het huwelijk impliceert dan

---

¹⁵⁵ Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 49, nr. 97.

¹⁵⁶ P. SENAËVE, "Art. 316*bis* BW" in *Comm.Pers.*, 2008, afl. 59, (1) 10.

¹⁵⁷ GwH 5 maart 2020, nr. 35/2020, overw. B.4.3.

¹⁵⁸ E. DE BOCK, "Nietigverklaring schijnhuwelijk na echtscheiding", *NJW* 2017, (90) 90; E. DE BOCK, "Enkele knelpunten bij de strijd tegen schijnhuwelijken uitgeklaard", *Juristenkrant* 2015, afl. 302, 16.

¹⁵⁹ Inspiratie uit A. VAN THIENEN, "Huwelijk" in G. VERSCHULDEN, I. BOONE, S. BROUWERS, L. DE SCHRIJVER en A. THIENEN, "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2012-2016)", *TPR* 2017, (786) 787.

ook de aanvaarding van die afstammingsrechtelijke gevolgen en de toewijzing van de hoedanigheid van ouder op grond van een rechtshandeling.¹⁶⁰

Het huwelijk dat wordt aangegaan tussen twee mannen is echter niet te beschouwen als een rechtshandeling die een van de gehuwde mannen toelaat zichzelf de hoedanigheid van ouder toe te wijzen. Artikel 143, tweede lid oud BW schrijft uitdrukkelijk voor dat het vermoeden van vaderschap niet van toepassing is indien personen van hetzelfde geslacht huwen. Deze wetsbepaling staft mijns inziens de door mij ingenomen stelling dat het huwelijk in bepaalde gevallen een rechtshandeling tot toewijzing van de hoedanigheid van ouder uitmaakt. De wet verbindt immers zelf het vermoeden van vaderschap als rechtsgevolg aan het huwelijk. Het oorspronkelijke afstammingsrecht laat bijgevolg toe dat een afstammingsrelatie tot stand komt naar aanleiding van een eerder gestelde rechtshandeling.

4. Overdracht van staat

75. Het oorspronkelijke afstammingsrecht bevat twee wettelijk geregelde vormen van 'overdracht' van hoedanigheid, met name de 2-in-1-vordering en de toepassing van artikel 317, tweede lid oud BW.

De afstammingswetgeving voorziet in de mogelijkheid tot betwisting van het vermoeden van vaderschap of meemoederschap en tot betwisting van de erkenning (artikel 318 en 325/3, respectievelijk artikel 325/7 en 330 oud BW). In bepaalde gevallen leidt een ingestelde betwistingsvordering onmiddellijk tot de toewijzing van de hoedanigheid van ouder. Dit is het geval indien de biologische vader of de persoon die het meemoederschap opeist, overgaat tot de betwisting van de vaderschapsregel of de vaderlijke erkenning op grond van artikel 318, §5 of §6 respectievelijk artikel 330, §3 of §4 oud BW, de zogenaamde 2-in-1-vordering. Bij een succesvolle betwistingsprocedure wordt de hoedanigheid van juridisch ouder van de echtgenoot-vader of vader-erkenner tenietgedaan en toegewezen aan de eiser.¹⁶¹ Dezelfde regeling geldt voor de betwisting van het meemoederschap.

Ook wanneer het vaderschap van de nieuwe echtgenoot succesvol wordt betwist, wordt zijn hoedanigheid van juridische vader normalerwijze automatisch toegewezen aan de vorige echtgenoot op grond van artikel 317, tweede lid oud BW. Bijgevolg kan zowel de nieuwe als de oude echtgenoot door middel van een betwistingsvordering de hoedanigheid van ouder van de nieuwe echtgenoot overdragen aan de vorige

---

¹⁶⁰ T. WUYTS, "De betekenis van de vaderschapsregel anno 2017" in I. BOONE, J. PUT, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Liber amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Kluwer, 2017, (285) 290.

¹⁶¹ P. SENAEEVE, "Art. 318 BW" in *Comm.Pers.*, 2016, afl. 80, (17) 36.

echtgenoot. Dezelfde regelgeving is van toepassing op het meemoederschap overeenkomstig artikel 325/2, tweede lid oud BW.

76. Ondanks het bestaan van wettelijk geregelde 'overdrachtsvormen', bevat het oorspronkelijke afstammingsrecht geen bepalingen die de overdracht door middel van een rechtshandeling uitdrukkelijk regelen. Ten eerste valt te besluiten dat in de vermelde overdrachtsvormen van een echte overdracht, in de zin dat de hoedanigheid wordt doorgegeven, geen sprake is.¹⁶² De 'overdracht' vindt immers plaats door de uitschakeling van de hoedanigheid van de eerste houder.¹⁶³ Daarnaast is de 'overdracht' van hoedanigheid naar aanleiding van een 2-in-1-vordering of naar aanleiding van de toepassing van artikel 317, tweede lid oud BW niet het gevolg van een rechtshandeling. Een rechterlijke uitspraak is vereist.¹⁶⁴ Verder kan een overdracht van de hoedanigheid van ouder juridisch nooit plaatsvinden wanneer het een oorspronkelijke afstammingsrelatie betreft. Een vastgestelde oorspronkelijke afstammingsrelatie werkt immers declaratief.¹⁶⁵ De nieuwe houder van de hoedanigheid wordt dus geacht altijd al ouder te zijn geweest.

77. Ook de volle adoptie, die de oorspronkelijke afstamming vervangt¹⁶⁶, vormt geen uitzondering op het feit dat het afstammingsrecht de mogelijkheid tot overdracht van de hoedanigheid van ouder via een rechtshandeling niet regelt. De adoptie komt immers enkel tot stand na een gerechtelijke procedure en is dus niet het gevolg van een rechtshandeling.¹⁶⁷

5. Wijziging van staat

78. Het oorspronkelijke afstammingsrecht laat in twee gevallen een wijziging van de staat van juridische ouder toe. Dergelijke wijziging kan enerzijds plaatsvinden door een (gegronde) betwistingsvordering in te stellen (artikel 312, §2; 318; 325/3; 325/7; 330 oud BW) en anderzijds door een (gegronde) vordering tot nietigverklaring van een erkenning in te stellen (artikel 329*bis*, § 3, lid 3 en 330/3 oud BW). De wijziging van hoedanigheid, namelijk van juridische ouder naar niet-ouder, volgt uit de gegronde betwistingsvordering

---

¹⁶² In dezelfde zin N. GALLUS, *Filiation*, Brussel, Bruylant, 2016, 112-113.

¹⁶³ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 128, nr. 263.

¹⁶⁴ *Ibid.*, 117, nr.229.

¹⁶⁵ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 420.

¹⁶⁶ F. SWENNEN, "De juridische gevolgen van de adoptie" in P. SENAEVE en F. SWENNEN (eds.), *De hervorming van de interne en de internationale adoptie. Commentaar op de wetten van 13 maart en 24 april 2003 en het decreet van 15 juli 2005*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (121) 126.

¹⁶⁷ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 369, nr. 761.

of uit de nietigverklaring.¹⁶⁸ Het afstammingsrecht bevat geen rechtsregel die een wijziging van staat op een andere wijze, zoals door middel van een rechtshandeling, toelaat.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familienaam

79. Het naamrecht bevat geen bepalingen aangaande de toewijzing van een familienaam zonder vastgestelde afstammingsband. De naamwetgeving regelt echter wel de toewijzing na een gevestigde afstammingsrelatie. Die toewijzing is onderworpen aan een systeem van wilsautonomie indien de afstammingsband ten aanzien van beide juridische ouders gelijktijdig vaststaat (artikel 335, §1 en 335ter, §1 oud BW).¹⁶⁹ De ouders hebben immers een keuzemogelijkheid wat de familienaam betreft en kunnen onderling een overeenkomst sluiten omtrent de naam van hun kind.¹⁷⁰ Het stellen van een rechtshandeling met betrekking tot de naam is echter geen verplichting¹⁷¹, de wet voorziet in een standaardregeling bij afwezigheid van keuze of bij onenigheid.

80. Daarnaast is een toegekende familienaam in bepaalde omstandigheden¹⁷² vatbaar voor verandering. Indien een minderjarig kind één juridische ouder heeft en nadien de juridische afstammingsband vastgesteld wordt met de andere ouder, is het mogelijk om door middel van een gezamenlijke verklaring nog een keuze te maken omtrent de familienaam (artikel 335, §3, tweede lid en 335ter, §2, tweede lid oud BW). De ouders hebben bijgevolg de mogelijkheid om aan de hand van wilsovereenstemming de familienaam te wijzigen.¹⁷³

De gewijzigde afstammingsrelatie heeft ten aanzien van meerderjarige kinderen slechts een impact op de familienaam indien de meerderjarige daarmee instemt en zijn naam wenst te wijzigen overeenkomstig artikel 335, §4 en 335ter, §3 oud BW. De rechtspraak van het Grondwettelijk Hof breidde de wijzigingsmogelijkheden voor de meerderjarige uit na een succesvolle vordering tot onderzoek naar het

---

¹⁶⁸ Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 128, nr. 263.

¹⁶⁹ I. BOONE, "Van vadersnaam naar dubbele naam" in G. VERSCHULDEN, I. BOONE, F. SWENNEN en J. PUT (eds.), *Liber amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Kluwer, 2017, (75) 78.

¹⁷⁰ GwH 1 oktober 2020, nr. 131/2020, RABG 2021, (378) 384, overw. B.4.1.

¹⁷¹ G. VERSCHULDEN, "Kroniek personen- en familierecht (2015-2017)" in G. VERSCHULDEN (ed.), *Rechtskroniek voor het Notariaat*, XXX, Brugge, die Keure, 2017, (74) 110.

¹⁷² De wetgever laat niet alle wijziging van naam toe, zie GwH 24 maart 2022, nr. 48/2022.

¹⁷³ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 101.

vaderschap.¹⁷⁴ Bijgevolg kan de meerderjarige door middel van een rechtshandeling een wijziging van zijn naam bewerkstelligen.¹⁷⁵

Een toegekende familienaam is eveneens vatbaar voor wijziging op grond van artikel 370/4, §1 oud BW, samen gelezen met artikel 370/9, §3, eerste lid oud BW. De naamsverandering is een subjectief recht, aangezien ze wordt toegekend indien de wettelijke voorwaarden vervuld zijn.¹⁷⁶ Het feit dat de betrokkene de mogelijkheid verkrijgt dergelijk verzoek in te stellen, impliceert de toekenning van een zekere beschikkingsmacht over de naam. Dergelijke naamswijziging vloeit echter voort uit een beslissing van de minister van Justitie of een gerechtelijke beslissing en niet uit een rechtshandeling. Deze wijzigingsmogelijkheid wordt dus niet in beschouwing genomen bij het beantwoorden van de rechtsvraag.

81. De wet bevat geen aanknopingspunt aangaande de (on)overdraagbaarheid van de familienaam van een persoon. Nu een overdracht impliceert dat een persoon zijn eigen naam verliest, kan worden aangenomen dat de overdracht van de familienaam niet mogelijk is. Het recht op naam is immers een persoonlijkheidsrecht.¹⁷⁷

82. Uit de regelgeving blijkt dat de familienaam onder de beschikkingsmacht valt en vatbaar is voor een contractuele handeling.¹⁷⁸ Dit is zelfs de regel voor de toewijzing van de familienaam indien de afstammingsband ten aanzien van beide ouders gelijktijdig wordt gevestigd (artikel 335, §1, eerste lid en 335ter, §1, eerste lid oud BW). Die beschikkingsmacht wordt wel beperkt door de eenheidsregeling voor gemeenschappelijke kinderen vervat in artikel 335bis oud BW en door de onherroepelijkheid van de keuze¹⁷⁹.

---

¹⁷⁴ GwH 24 maart 2022, nr. 48/2022.

¹⁷⁵ G. MATHIEU, "La modification du nom d'un enfant majeur ensuite d'un premier établissement judiciaire de sa filiation paternelle : la fin d'une controverse" (noot onder GwH 24 maart 2022), *RTDF* 2022, (389) 394.

¹⁷⁶ Antwerpen 16 november 2021, *RW* 2021-22, 959; Gent 8 oktober 2020, *RW* 2021-22, (215) 217; Famrb. West-Vlaanderen 19 juni 2020, *RW* 2020-21, (233) 235.

¹⁷⁷ A-S. VERSWEYVELT, *De naam*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 7; E. GULDIX en A. WYLLEMAN, "De positie en de handhaving van persoonlijkheidsrechten in het Belgisch privaatrecht", *TPR* 1999, (1589) 1594-1595.

¹⁷⁸ F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 72.

¹⁷⁹ Omz. 30 mei 2014, *BS* 30 mei 2014, (42170) 42173.

2. Wettelijke erfopvolging

83. De wettelijke erfopvolging duidt de personen aan die krachtens de wet tot de nalatenschap kunnen komen.¹⁸⁰ Een juridisch vastgestelde afstammingsband creëert een wettelijke grondslag om te erven.¹⁸¹ Aangezien de toekenning van de hoedanigheid van wettelijk erfgerechtigde uitsluitend aan de wet toekomt, bevat het wettelijk erfrecht geen bepaling die de toewijzing van de wettelijke erfopvolging door middel van een rechtshandeling toestaat.

Dit neemt niet weg dat de erflater een erfrecht kan toekennen aan andere personen dan de wettelijk erfgerechtigden. De hoedanigheid van erfgerechtigde is immers niet exclusief voorbehouden aan afstammelingen (artikel 4.2 BW). Een erflater kan afwijken van de wettelijke devolutie en schikkingen treffen over zijn nalatenschap door middel van een testament, een schenking of een toegelaten erfovereenkomst.¹⁸² Bijgevolg kan het recht om te erven aan anderen worden toegewezen door middel van een rechtshandeling. Dit weliswaar binnen de door de wet bepaalde grenzen. Hierbij valt te denken aan het reservatair erfdeel voor afstammelingen, waardoor duidelijk wordt dat hun erfrecht niet geheel kan worden uitgesloten.¹⁸³

84. Het is eveneens mogelijk de grootte van het erfdeel in bepaalde mate te wijzigen via rechtshandelingen. Ouders hebben immers de mogelijkheid om met hun kinderen en andere erfgenamen in de rechte nederdalende lijn een globale erfovereenkomst te sluiten (artikel 4.254 BW). Toestemmen in de overeenkomst houdt een afstand in van de vordering tot inkorting en het verzoek tot inbreng van de giften die in de overeenkomst worden vermeld (artikel 4.256 BW). Door toe te stemmen met de globale erfovereenkomst kan zelfs afbreuk worden gedaan aan het beschikbaar deel van de afstammelingen.¹⁸⁴ Het is dus aan de hand van deze overeenkomst mogelijk om het wettelijk erfrecht gedeeltelijk buiten spel te zetten en de erfopvolging naar eigen goeddunken te regelen.

85. Daarnaast is het voor een erfgenaam mogelijk om zijn erfrecht te schenken, te verkopen of over te dragen aan anderen (artikel 4.42 BW). Wel geldt de beperking dat de overdracht van het erfrecht niet kan

---

¹⁸⁰ H. CASMAN, R. DEKKERS, E. ALOFS en A.L. VERBEKE, *Erfrecht & giften*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 4.

¹⁸¹ C. CASTELEIN en T. WUYTS, "Erft het naaste bloed het goed? Over bloed, afstamming en erfrecht", *T.Fam.* 2008, (46) 48.

¹⁸² R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 388.

¹⁸³ *Ibid.*, 389.

¹⁸⁴ Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zaken, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2282/1, 134.

plaatsvinden voorafgaand aan het openvallen van de nalatenschap waarin men erfgerechtigd is. Dit is af te leiden uit het verbod van erfovereenkomsten vervat in artikel 4.242, §1, eerste lid, in samenhang gelezen met artikel 4.42, eerste lid BW. De overdracht van het erfrecht impliceert immers de zuivere aanvaarding van een nalatenschap.¹⁸⁵ Bijgevolg zou een dergelijke overdracht voorafgaand aan het overlijden een verboden erfovereenkomst uitmaken, aangezien de erfkeuze een attribuut is van de hoedanigheid van erfgerechtigde¹⁸⁶ en de wet een erfkeuze verbiedt indien de nalatenschap nog niet is opgevallen (artikel 4.36, eerste lid BW). Uit de regeling inzake de stilzwijgende zuivere aanvaarding bij de overdracht van het erfrecht valt af te leiden dat niet zozeer het erfrecht en het daaraan verbonden optierecht worden overgedragen, maar wel het erfdeel.¹⁸⁷

86. Concluderend kan worden gesteld dat het wettelijk erfrecht vatbaar is voor particuliere wilsbeschikking. Het is toegelaten om van de regels van de wettelijke devolutie in een testament of een overeenkomst af te wijken, waardoor de toewijzing van erfrechtelijke aanspraken en de grootte van iemands aandeel in de nalatenschap deels afhankelijk zijn van de wil van de erflater. Daarnaast voorziet de wet in de mogelijkheid het erfrecht over te dragen, zodat ook de erfgerechtigde kan beschikken over zijn wettelijk erfrecht.

3. Alimentatie

87. De rechtsregels betreffende de bijzondere onderhoudsverplichting bevatten geen uitdrukkelijke regeling aangaande de toewijzing van de alimentatieverplichting of het alimentatierecht via een rechtshandeling aan personen die niet de hoedanigheid van juridisch ouder of kind hebben. De onderhoudsverplichting van de vermoedelijke verwekker op grond van artikel 336 oud BW doet hieraan geen afbreuk. Dergelijke onderhoudsverplichting vloeit immers niet voort uit een rechtshandeling.

88. Ook de vraag of de bijzondere onderhoudsverplichting vatbaar is voor wijziging, wordt niet door de wet beantwoord. Het Hof van Cassatie stelt echter dat ouders geen overeenkomst kunnen sluiten waarbij de onderhoudsverplichting wordt beperkt of gewijzigd.¹⁸⁸ Ongeacht de afspraken die de juridische ouders ten aanzien van elkaar hebben gemaakt, kan een kind of de andere ouder als wettelijke vertegenwoordiger een vordering tot levensonderhoud op grond van artikel 203 oud BW instellen ten aanzien van de niet-

---

¹⁸⁵ K. VANWINCKELEN, "Art. 780 BW" in *Comm.Erf.*, 2000, 4 p.

¹⁸⁶ J. BAEL, "Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in het nieuwe erfrecht" in J. BAEL (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat*, XXXI, Brugge, die Keure, 2017, (143) 173.

¹⁸⁷ K. VANWINCKELEN, "Art. 780 BW" in *Comm.Erf.*, 2000, 4 p.

¹⁸⁸ Cass. 11 juni 1981, *RW* 1981-82, (674) 675.

bijdragende ouder.¹⁸⁹ Dit omdat ouders onderhoudsplichtig zijn (en blijven) naar evenredigheid van hun middelen.¹⁹⁰

De onderhoudsverplichting (*obligatio*) wordt in de rechtsleer van de onderhoudsbijdrage (*contributio*) onderscheiden naar aanleiding van rechtspraak van het Hof van Cassatie.¹⁹¹ De wetgever laat rechtshandelingen met betrekking tot de onderhoudsbijdrage wel uitdrukkelijk toe. Zo zijn juridische ouders in geval van een echtscheiding door onderlinge toestemming verplicht om een overeenkomst op te maken met betrekking tot de onderhoudsbijdrage ten aanzien van hun gemeenschappelijke kinderen (artikel 1288, eerste lid, 3° Ger.W.). In een bijdrageovereenkomst kunnen ouders afwijken van de wettelijke verdeelsleutel vervat in artikel 203*bis*, §1 oud BW. Zelfs een nihilbeding is geldig.¹⁹² Bijgevolg is een contractuele handeling aangaande de onderhoudsbijdrage steeds mogelijk en vormt de wilsautonomie van partijen het uitgangspunt.¹⁹³

Daarnaast bepaalt artikel 203*bis*, §3, zesde lid oud BW dat ouders bij overeenkomst kunnen afwijken van de inhoud van de buitengewone kosten en de afrekeningswijze. Bijgevolg is het mogelijk de lijst met buitengewone kosten¹⁹⁴ uit te breiden of in te perken. De uitbreiding of inperking heeft uitsluitend tot gevolg dat de ouders de kwalificatie van de kosten bepalen (gewone dan wel buitengewone kosten). De overeenkomst heeft geen invloed op (de grootte van) de onderhoudsplicht.¹⁹⁵ Wel kan de kwalificatie van de kosten belangrijk zijn in het kader van de contractueel geregelde bijdrage van elk van de ouders.¹⁹⁶

89. De rechtsregels aangaande de bijzondere onderhoudsverplichting bevatten eveneens geen aanknopingspunt omtrent de overdracht van de onderhoudsverplichting of het onderhoudsrecht. Indien

---

¹⁸⁹ Cass. 8 oktober 1982, *RW* 1983-84, (1193) 1195.

¹⁹⁰ J. GERLO, "Artikel 203, §1 BW, artikel 203*bis* BW en artikel 1288, eerste lid, 3° Ger. W. na de wetten van 30 juni 1994 en 13 april 1995. Bijzondere problemen in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming", *Not.Fisc.M.* 1997, (122) 123.

¹⁹¹ F. BUYSENS, "De onderhoudsbijdrage voor de kinderen en de onderhoudsuitkering tussen echtgenoten bij echtscheiding door onderlinge toestemming" in P. SENA EVE (ed.), *Onderhoudsgelden*, Leuven, Acco, 2001, (79) 85.

¹⁹² J. GERLO, "Artikel 203, §1 BW, artikel 203*bis* BW en artikel 1288, eerste lid, 3° Ger. W. na de wetten van 30 juni 1994 en 13 april 1995. Bijzondere problemen in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming", *Not.Fisc.M.* 1997, (122) 123.

¹⁹³ N. GALLUS en J-E. BEERNAERT, "Les clauses des conventions de séparation ou de divorce relatives aux obligations alimentaires des époux ou cohabitants" in J.-L. RENCHON en F. TAINMONT (eds.), *L'autonomie de la volonté et les conventions entre époux ou cohabitants*, Brussel, Larcier, 2015, (345) 346.

¹⁹⁴ Zie KB 22 april 2019 tot vaststelling van de buitengewone kosten die voortvloeien uit artikel 203, § 1 van het Burgerlijk Wetboek en de wijze van tenuitvoerlegging ervan, *BS* 2 mei 2019, 42.556.

¹⁹⁵ Inspiratie uit P. SENA EVE, "De rechtspleging inzake kinderalimentatie" in P. SENA EVE (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, (1053) 1071.

¹⁹⁶ K. VISSERS, "Art. 1288 Ger.W." in *Comm.Ger.*, 2004, afl. 63, (91) 138.

een onderhoudsgerechtigd kind gehuwd is, primeert de hulpverplichting van de echtgeno(o)t(e) overeenkomstig artikel 213 oud BW op de onderhoudsverplichting van de ouders.¹⁹⁷ Het Hof van Cassatie stelde echter dat dit geen overdracht of vervanging van de alimentatieverplichting van de ouders inhoudt.¹⁹⁸

4. Ouderlijk gezag

90. Het afstammingsrecht bepaalt welke personen de biologische en sociale volwassenwording van een kind moeten waarborgen.¹⁹⁹ Vanuit die idee stelt de rechtsleer dat het titularisschap van het ouderlijk gezag onbeschikbaar is.²⁰⁰ Het ontbreekt in de wet aan een regeling omtrent de toewijzing van het ouderlijk gezag door middel van een rechtshandeling los van enige afstammingsband.²⁰¹

91. Het ouderlijk gezag is echter wel vatbaar voor onderlinge wijziging. Ouders kunnen rechtshandelingen stellen die (de modaliteiten van) hun ouderlijk gezag tot voorwerp hebben.²⁰² Op grond van artikel 1288, eerste lid, 2° Ger.W. moeten ouders in het geval van een echtscheiding door onderlinge toestemming een overeenkomst sluiten omtrent de uitoefening van het ouderlijk gezag. Zij kunnen die uitoefening naar eigen goeddunken regelen en afwijken van het principe van gezagsco-ouderschap, zoals vervat in artikel 374, §1, eerste lid oud BW.²⁰³

Een geschil betreffende de uitoefening van het ouderlijk gezag kan eveneens het voorwerp van bemiddeling uitmaken (artikel 1724 Ger.W.). Op grond van artikel 1732 Ger.W. kan een bemiddelingsakkoord tot stand komen, waarbij de ouders via een overeenkomst de uitoefening van het ouderlijk gezag onderling regelen.

Verder zijn ouders in het algemeen verplicht om, in geval van gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag (artikel 373, eerste lid, respectievelijk 374, §1, eerste lid oud BW), een akkoord te bereiken aangaande

---

¹⁹⁷ J. GERLO, "Recente ontwikkelingen in het alimentatierecht", *TBBR* 1998, (23) 25.

¹⁹⁸ Cass. 20 april 2007, *RW* 2008-09, 69.

¹⁹⁹ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 128.

²⁰⁰ J.-L. RENCHON, "Les clauses des conventions entre époux ou cohabitants relatives à l'exercice de l'autorité parentale à l'égard de leurs enfants" in J.-L. RENCHON en F. TAINMONT (eds.), *L'autonomie de la volonté et les conventions entre époux ou cohabitants*, Brussel, Larcier, 2015, (295) 301.

²⁰¹ Zie Arbitragehof 8 oktober 2003, nr. 134/2003.

²⁰² Y.-H. LELEU en N. GALLUS, "La contractualisation du droit de la famille" in E. DIRIX en Y.-H. LELEU (eds.), *Rapports belges au congrès de l'Académie internationale de droit comparé à Vienne*, Brussel, Bruylant, 2018, (185) 200.

²⁰³ N. HUSTIN-DENIES, S. JAUMOTTE en D. CARRE, "Le règlement des effets personnels" in *Divorce. Commentaire pratique*, 2021, afl. 55, (79) 102-103 en 105.

de beslissingen die zij op grond van het ouderlijk gezag kunnen nemen en de wijze waarop zij het ouderlijk gezag uitoefenen.²⁰⁴

92. Naast de mogelijkheid voor de juridische ouders om onderling afspraken te maken over het ouderlijk gezag, is het ook mogelijk om overeenkomsten te sluiten met derden. Zo kunnen juridische ouders met pleegzorgers een overeenkomst sluiten die tot doel heeft bepaalde aspecten van het ouderlijk gezag en het ouderlijk goederenbeheer te delegeren (artikel 387*septies* oud BW). Merk op dat de wetgever de term delegatie en niet overdracht gebruikt. Concreet heeft dit tot gevolg dat de ouders uitsluitend de uitoefening van bepaalde rechten in verband met het ouderlijk gezag delegeren en niet het titularisschap overdragen.²⁰⁵

93. Ondanks de idee uit de rechtsleer dat het titularisschap van het ouderlijk gezag onbeschikbaar is, zijn bepaalde prerogatieven van het ouderlijk gezag vatbaar voor overdracht op grond van een overeenkomst, door het regime van pleegvoogdij in te stellen (artikel 475*ter* oud BW).²⁰⁶ Aangezien pleegvoogdij steeds vrijwillig is, moeten de juridische ouders bereid zijn bepaalde bevoegdheden over te dragen.²⁰⁷ Op grond van de overeenkomst verkrijgt de pleegvoogd het wettelijk beheer en het recht van materiële bewaring (artikel 475*quater* oud BW). Bijgevolg laat het oorspronkelijke afstammingsrecht toe-eigening van bepaalde rechten en verplichtingen van het ouderlijk gezag toe. Het ouderlijk gezag is in de handel wat het recht van materiële bewaring en het wettelijk beheer betreft.

94. Samengevat kan worden gesteld dat het ouderlijk gezag vatbaar is voor contractuele handeling. Bepaalde prerogatieven en de modaliteiten van het ouderlijk gezag zijn in de handel. Toewijzing en overdracht van ouderlijk gezag blijven echter voor het overige ongeregeld.

---

²⁰⁴ Vred. Kortrijk 3 oktober 2006, RW 2007-08, 497; J.-L. RENCHON, "Les clauses des conventions entre époux ou cohabitants relatives à l'exercice de l'autorité parentale à l'égard de leurs enfants" in J.-L. RENCHON en F. TAINMONT (eds.), *L'autonomie de la volonté et les conventions entre époux ou cohabitants*, Brussel, Larcier, 2015, (295) 304.

²⁰⁵ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 479, nr. 986.

²⁰⁶ U. CERULUS, *Een statuut voor de zorgouder in het licht van de grondrechtenbescherming*, Brugge, die Keure, 2019, 24; C. DE WULF, *La rédaction d'actes notariés. Droit des personnes et droit patrimonial de la famille*, Waterloo, Kluwer, 2013, 151.

²⁰⁷ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 283.

Afdeling III: De staat is niet vatbaar voor afstand van recht(svordering)

I. Rechtsvraag

95. De staat van de persoon verbiedt de afstand van recht. Uit dit antwoord kan de volgende rechtsvraag afgeleid worden: is afstand van recht toegelaten in het oorspronkelijke afstammingsrecht?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

96. Het oorspronkelijke afstammingsrecht bepaalt in artikel 331^{quater} oud BW uitdrukkelijk dat de afstand van het vorderingsrecht betreffende de afstamming uitgesloten is.

97. Anderzijds stelt artikel 331^{quinquies} oud BW dat erfgenamen de rechtsvordering kunnen voortzetten, tenzij de verzoeker er uitdrukkelijk afstand van heeft gedaan. Op basis van een tekstuele interpretatie, 'er' verwijst naar 'de rechtsvordering', lijkt hier de mogelijkheid van een afstand van recht te worden geboden in het geval dat de verzoeker overlijdt hangende het geding. Deze interpretatie aannemen zou ertoe leiden dat een afstand van recht na een ingestelde procedure geen uitwerking krijgt indien de rechter reeds een uitspraak velde voorafgaand aan een eventueel overlijden, maar wel uitwerking kent indien de rechter nog geen uitspraak deed op het ogenblik van het overlijden. Dit zou rechtsonzekerheid opleveren.²⁰⁸ De rechtsleer interpreteert de afstand vermeld in artikel 331^{quinquies} oud BW dan ook als een toegelaten afstand van geding.²⁰⁹ Deze interpretatie kan worden aanvaard, aangezien het verslag voorafgaand aan de Afstammingswet van 1987 eveneens stelt dat het een afstand van geding betreft.²¹⁰

98. Het afstammingsrecht inzake de vestiging en betwisting geeft dan ook een duidelijk antwoord op de geformuleerde rechtsvraag en stelt, in overeenstemming met de rechtsregels van de staat van de persoon, dat een afstand van recht verboden is.

---

²⁰⁸ Wat algemeen moet worden vermeden zie G. VERSCHULDEN, "Afstamming" in G. VERSCHULDEN, S. BROUWERS, K. BOONE, L. PLUYM, W. SEGERS en B. VINCK, "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2007-2011)", *TPR* 2012, (1521) 1558.

²⁰⁹ A. HEYVAERT en R. VANCRAENENBROECK, "Art. 331^{quinquies} BW" in *Comm.Pers.*, 1997, 3 p; P. SENAËVE, "De rechtspleging inzake afstammingsvorderingen" in P. SENAËVE (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, (803) 853.

²¹⁰ Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, *Parl.St.* Senaat 1985-86, nr. 378/16, 52.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familienaam

99. De rechtsregels die de familienaam vormgeven, bevatten geen bijzondere bepaling inzake de afstand van recht. In het kader van de familienaam kan een afstand van recht enkel betrekking hebben op de procedure tot naamsverandering voorzien in artikel 370/9 oud BW.

2. Wettelijke erfopvolging

100. Een kind of een ouder mag afstand doen van de opengevallen nalatenschap die werd verkregen uit hoofde van het wettelijk erfrecht.²¹¹ Niemand is immers verplicht een nalatenschap waarin men erfgerechtigd is te aanvaarden (artikel 4.34, tweede lid BW).

Een tweede verzakingsmogelijkheid na het overlijden betreft de afstand van de reservataire bescherming van afstammelingen die het wettelijk erfrecht biedt.²¹² Dit is een beperktere afstand van recht dan de afstand van de nalatenschap in zijn geheel. Een reservataire erfgenaam heeft immers slechts reservataire aanspraken indien hij de nalatenschap niet verwerpt.²¹³

101. Verder zijn er ook mogelijkheden om anticipatief te verzaken aan een erfrechtelijke aanspraak.²¹⁴ Een reservataire erfgenaam kan immers afstand doen van het recht inkorting te vragen, waardoor deze in de opengevallen nalatenschap het voordeel van de inkorting niet kan inroepen (artikel 4.152; 4.156, §2, tweede lid en 4.256 BW). Op die wijze wordt het erfrecht voorafgaand aan het openvallen van de nalatenschap sterk ingeperkt en dit door een rechtshandeling van de toekomstige erfgerechtigde.²¹⁵

3. Alimentatie

102. De rechtsregels betreffende de bijzondere onderhoudsverplichting van de ouders bevatten geen uitdrukkelijke bepaling inzake de eventuele mogelijkheid tot afstand van rechtsvordering. De rechtsleer en rechtspraak zijn het erover eens dat een ouder niet kan verzaken aan de onderhoudsbijdrage voor zijn kind,

---

²¹¹ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 35.

²¹² R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 671.

²¹³ Art. 4.39, tweede lid BW; R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 666.

²¹⁴ Cass. 8 oktober 1992, *RTDF* 1993, 522, noot H. CASMAN.

²¹⁵ A. HEYVAERT, "De contractualisering van verhoudingen van staat" in K. BERNAUW, P. COLLE, M. DAMBRE en I. DEMUYNCK (eds.), *Liber Amicorum Yvette Merchiers*, Brugge, die Keure, 2001, (165) 178.

aangezien dit neerkomt op de afstand van het recht op onderhoud.²¹⁶ Ook een kind kan geen afstand doen van zijn recht om alimentatie van zijn ouders te verkrijgen.²¹⁷ Een persoon kan immers niet verzaken aan een recht waarover hij/zij/die krachtens een bepaling van openbare orde beschikt.²¹⁸

Wel is het mogelijk als kind of ouder in de hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger afstand te doen van de vervallen onderhoudsgelden indien het kind geen nadeel ondervindt.²¹⁹

4. Ouderlijk gezag

103. Ook in het kader van het ouderlijk gezag zijn er geen rechtsregels die handelen over een afstand van recht. De rechtspraak aanvaardt dat een afstand van de rechten en verplichtingen in het kader van het ouderlijk gezag niet bedongen kan worden.²²⁰ Dit staat een verzaking aan de uitoefening echter niet in de weg.²²¹

Afdeling IV: Een verbod op berusting in zaken betreffende de staat

I. Rechtsvraag

104. De staat van de persoon verbiedt dat in een gerechtelijke uitspraak wordt berust. De mogelijkheid tot berusting wordt in het afstammingsrecht onderzocht aan de hand van de volgende rechtsvraag: is berusting in een gerechtelijke uitspraak toegelaten in het afstammingsrecht?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

105. De rechtsregels die handelen over de vestiging en betwisting van de afstamming bevatten geen uitdrukkelijke bepaling die berusting verbiedt. Het verbod wordt door het Hof van Cassatie echter gelezen in artikel 331*quater* oud BW.²²² Een berusting houdt immers een afstand in van het recht om rechtsmiddelen aan te wenden (artikel 1044, eerste lid Ger.W.). Bijgevolg komt dit neer op een afstand van

---

²¹⁶ Antwerpen 3 januari 2007, *NJW* 2007, 704, noot G. VERSCHELDEN; Gent 29 november 2004, *TJK* 2006, 68, noot S. BROUWERS; Luik 10 oktober 1995, *RTDF* 1997, 121; S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 356; F. BUYSENS, "De onderhoudsbijdrage voor de kinderen en de onderhoudsuitkering tussen echtgenoten bij echtscheiding door onderlinge toestemming" in P. SENAEVE (ed.), *Onderhoudsgelden*, Leuven, Acco, 2001, (79) 96.

²¹⁷ Famrb. Namen 13 mei 2015, *RTDF* 2016, (431) 436.

²¹⁸ J. LAENENS, D. SCHEERS, P. THIRIAR, S. RUTTEN en B. VANLERBERGHE, *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 708.

²¹⁹ M. GOVAERTS en S. BROUWERS, *Alimentatievorderingen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 364.

²²⁰ Antwerpen 23 maart 2005, *NJW* 2006, 268, noot G.VERSHELDEN.

²²¹ S. BROUWERS, "Uitoefening ouderlijk gezag, recht op persoonlijk contact en EOT", *Not.Fisc.M.* 2010, (201) 208.

²²² Cass. 23 juni 2016, AR C.13.0573.N.

(verdere) rechtsvordering en gaat het recht teniet om verdere handelingen te stellen betreffende de aanspraak die voor de eerste rechter werd gebracht.²²³ De rechtspraak oordeelde reeds eerder dat een berusting in een gerechtelijke uitspraak betreffende de afstamming nietig is.²²⁴

Het afstammingsrecht bepaalt in artikel 331^{quater} oud BW op een voldoende algemene wijze dat van het vorderingsrecht betreffende de afstamming niet kan worden afgezien. Zo omvat dit artikel ook het verbod op berusting.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familienaam

106. De rechtsregels inzake de verandering van de familienaam gaan niet in op de eventuele mogelijkheid tot berusting.

107. De familienaam is een persoonlijkheidsrecht en wordt daardoor soms geacht van openbare orde te zijn.²²⁵ Bij deze aanname kan gesteld worden dat berusting niet mogelijk is, aangezien de beslissing gegrond is op een bepaling van openbare orde.²²⁶

2. Wettelijke erfopvolging

108. Ook de wettelijke regeling van de erfopvolging gaat niet in op de berusting in gerechtelijke uitspraken. Op grond van de rechtsregels van het burgerlijk procesrecht is berusting echter principieel toegelaten.²²⁷ Aangezien een berusting gelijkgeschakeld kan worden met een afstand van recht (*supra* nr. 105)²²⁸, noopt dit mijns inziens tot de conclusie dat ook in een gerechtelijke uitspraak met betrekking tot het erfrecht kan worden berust.²²⁹

---

²²³ Concl. D. THijs bij Cass. 25 april 2002, C.00.0373.N., overw. II.1.2., https://juportal.be/JUPORTAwork/ECLI:BE:CASS:2002:ARR.20020425.8_NL.pdf; S. MOSELmans, "Stilzwijgende berusting en de openbare orde" (noot onder Cass. 25 april 2002), *P&B* 2002, (113) 114-115.

²²⁴ Brussel 24 juni 1964, *Pas.* 1965, (216) 217.

²²⁵ Antwerpen 14 december 2011, *RABG* 2012, (812) 814.

²²⁶ Cass. 17 september 2020, AR C.19.0656.F.

²²⁷ J. LAENENS, D. SCHEERS, P. THIRIAR, S. RUTTEN en B. VANLERBERGHE, *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 706.

²²⁸ Zie ook M. BAETENS-SPETSCHINSKY, "De nietigheid van een berusting in een beslissing gegrond op een bepaling van openbare orde" (noot onder Cass. 12 april 2007 en Cass. 11 januari 2008), *RABG* 2008, (682) 683.

²²⁹ Inspiratie uit Gent 10 november 2016, *RW* 2019-20, 824.

3. Alimentatie

109. De regelgeving bevat geen bepaling met betrekking tot de berusting. De rechtspraak en rechtsleer geven aan dat een ouder uitsluitend geldig kan berusten in een gerechtelijke uitspraak die de onderhoudsbijdrage en dus de *contributio* vaststelt.²³⁰

Het burgerlijk procesrecht biedt wel een aanknopingspunt om de toelaatbaarheid van de berusting in alimentatiezaken te beoordelen. In vonnissen betreffende materies die de openbare orde raken kan principieel niet worden berust.²³¹ De berusting is echter geoorloofd wanneer afstand van het materieel recht toegelaten is.²³² De onderhoudsverplichting raakt de openbare orde²³³ en is niet vatbaar voor afstand (*supra* nr. 102). Bijgevolg kan in een vonnis betreffende de onderhoudsplicht niet worden berust.

4. Ouderlijk gezag

110. De rechtsregels aangaande het ouderlijk gezag bieden geen antwoord op de vraag of iemand in een uitspraak betreffende het ouderlijk gezag al dan niet kan berusten. De rechtspraak en rechtsleer stellen dat het ouderlijk gezag de openbare orde raakt.²³⁴ Berusting is niet geoorloofd in materies van openbare orde tenzij afstand van recht toegelaten is.²³⁵ Dit impliceert dat het verboden is te berusten wanneer het titularisschap van het ouderlijk gezag in het geding is, maar dat dit niet het geval is in de mate dat de uitspraak zich beperkt tot de modaliteiten van de uitoefening van het gezag (*supra* nr. 103).

Afdeling V: Gedingen aangaande de staat verlopen onafhankelijk

I. Rechtsvraag

111. Indien de staat van de persoon in het geding is, is de rechter steeds verplicht uitspraak te doen. Het leerstuk van de staat van de persoon stelt immers dat een partij het geschil niet meer aan hem kan

---

²³⁰ Corr. Antwerpen 10 februari 2006, *T.Strafr.* 2007, (121) 122, noot; G. MARLIER, *Familiale misdrijven*, Mechelen, Kluwer, 2016, 45.

²³¹ A. LE PAIGE, *Rechtsmiddelen*, Antwerpen, Standaard, 1973, 4.

²³² M. BAETENS-SPETSCHINSKY, "De nietigheid van een berusting in een beslissing gegrond op een bepaling van openbare orde" (noot onder Cass. 12 april 2007 en Cass. 11 januari 2008), *RABG* 2008, (682) 685.

²³³ Luik 10 oktober 1995, *RTDF* 1997, 121.

²³⁴ Brussel 7 september 2018, *JLMB* 2019, 1934; RvS 5 oktober 2017, nr. 239.307; Gent 30 mei 2005, *P&B* 2005, 313; Luik 19 januari 1987, *RTDF* 1989, 317, noot J. RENCHON; S. BROUWERS, F. DIRICKX, M. GOVAERTS, "Maatregelen betreffende de kinderen – ouderlijk gezag, persoonlijk contact en alimentatie" in *Bestendig handboek echtscheiding*, 2020, afl. 53, (II.6-100) II.6-100.

²³⁵ A. LE PAIGE, *Rechtsmiddelen*, Antwerpen, Standaard, 1973, 4.

onttrekken. De rechtsvraag die daaruit afgeleid kan worden is: in welke mate beïnvloedt de wil van een partij het verloop van een procedure betreffende de oorspronkelijke afstamming?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

1. Erkenning

112. De erkenning is een buitengerechtelijke vaststellingswijze, het is de ambtenaar van de burgerlijke stand die akte neemt van de erkenning (artikel 327 oud BW). Dit neemt niet weg dat het mogelijk is om met betrekking tot een erkenning in een gerechtelijke procedure verzeild te raken. Een individu kan een niet-ontvoogde minderjarige immers slechts erkennen indien de toestemmingsvereiste voorgeschreven in artikel 329*bis*, §2, eerste en tweede lid oud BW vervuld is. Bij gebreke van de benodigde toestemming(en) kan de aspirant-erkenner de personen die hun toestemming moeten, maar niet hebben gegeven, dagvaarden (artikel 329*bis*, §2, vierde lid oud BW).²³⁶ De familierechtbank gaat daarbij over tot een verplichte verzoeningspoging. Indien de verzoeningspoging succesvol is en de toestemmingsweigering(en) wordt (worden) teruggenomen, kan de rechter een akkoordvonnis of proces-verbaal van minnelijke schikking opmaken.²³⁷ Dit leidt tot het besluit dat de wil van een partij het verloop van het geding kan beïnvloeden. Een terugname van de toestemmingsweigering heeft tot gevolg dat de rechter geen uitspraak meer moet doen over de biologische of volitieve realiteit en het belang van het kind (artikel 329*bis*, §2, vierde lid oud BW, in samenhang gelezen met artikel 325/4, tweede lid oud BW).

In het kader van een erkenning duidde de rechtspraak ook de invloed van het standpunt van een partij op het verloop van het geding. Een moeder die de toestemming tot de erkenning weigert, maar het biologisch vaderschap niet betwist, kan de erkenning niet tegenhouden.²³⁸ Bijgevolg is de houding van de moeder bepalend voor de mate waarin de rechtbank de erkenning kan en mag toestaan zonder onderzoek naar het belang van het kind.

2. Gerechtelijke vaststelling van ouderschap

113. De vordering tot gerechtelijke vaststelling van het ouderschap is onontvankelijk indien het meerderjarige of ontvoogde minderjarige kind zich verzet tegen de procedure (artikel 332*quinquies*, §1 oud

---

²³⁶ Het geding na toestemmingsweigering bestaat niet indien een meerderjarig of ontvoogd minderjarig kind zijn toestemming weigert (art. 329*bis*, §1 oud BW).

²³⁷ G. VERSCHULDEN, "Art. 329*bis* oud BW" in *Comm.Pers.*, 2021, afl. 94, (11) 35.

²³⁸ Brussel 23 november 1999, *AJT* 1999-2000, 789.

BW). Indien dit kind zijn bezwaar uit bij de aanvang van de procedure, zal het onderzoek naar het ouderschap ontoelaatbaar worden verklaard en het einde van de procedure inluiden.²³⁹

Ook bij een 2-in-1-vordering moeten de voorwaarden van artikel 332*quinquies*, §1 oud BW worden onderzocht (artikel 318, §5 en §6; artikel 325/3, §4 en §5; artikel 325/7, §3 en §4 en artikel 330, §3 en §4 oud BW). De familierechtbank is verplicht de vordering af te wijzen indien het meerderjarige of niet-ontvoogde kind zich verzet tegen het ouderschap van de eiser.²⁴⁰

Uit deze bepalingen blijkt opnieuw dat de wil van een partij in de procedure het verloop van die procedure determineert. Indien het kind zijn vetorecht niet uitoefent, moet de rechtbank de gegrondheid van de zaak beoordelen en dus het biologisch vaderschap/moederschap of de toestemming tot MBV onderzoeken (artikel 332*quinquies*, §3, samen gelezen met artikel 325/9, derde lid oud BW). Bij de uitoefening van het vetorecht dient dergelijk onderzoek niet aan te vangen.

3. Procesrecht

114. Naast de uitdrukkelijke wettelijke bepalingen in het afstammingsrecht die de impact van de wil van een partij op het verloop van een procedure verhelderen, is ook het procesrecht een bron van recht die aangeeft dat partijen een zekere invloed hebben op het verloop van de procedure. Zo valt te denken aan de afstand van geding, welke geoorloofd is in alle zaken²⁴¹, dus ook in afstammingszaken (artikel 823, tweede lid Ger.W.).²⁴² Artikel 331*quinquies* oud BW staft deze stelling. Afstand van geding in hoger beroep kan enkel (in uitzonderlijke omstandigheden) indien de beroepstermijn nog niet is verstreken.²⁴³

Deze bevinding staft de conclusie dat een procedure met betrekking tot de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie niet verplicht onafhankelijk verloopt.

---

²³⁹ P. SENAËVE, "De bestrijding van de frauduleuze erkenningen. Commentaar bij de wet van 19 september 2017. Deel I. Civielrechtelijke aspecten", *T.Fam.* 2018, (96) 117.

²⁴⁰ P. SENAËVE, "De hervorming van het afstammingsrecht door de wetten van 1 juli 2006 en van 27 december 2006 (Deel I)", *T.Fam.* 2007, (62) 70.

²⁴¹ Zie Rb. Gent 5 januari 2012, *TGR* 2012, 184.

²⁴² Zie M. WOLFCARIUS, "De l'indisponibilité de l'état et de la filiation", *RTDF* 1978, (313) 316; P. SENAËVE, "Aangaande de verjaringstermijn voor het onderzoek naar het vaderschap uitgaande van het kind" (noot onder GwH 17 oktober 2019), *T.Fam.* 2020, (164) 166.

²⁴³ Bergen 25 oktober 1990, *Pas.* 1991, (47) 53.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familienaam

115. De toewijzing van een familienaam staat niet open voor een procedure.²⁴⁴ Zodoende valt niet in te grijpen in het verloop van een geding. Dit is principieel anders wanneer een gerechtelijke procedure tot naamsverandering wordt ingesteld na een eerdere weigering van de gevraagde naamswijziging in de administratieve procedure (artikel 370/9, §1, eerste lid oud BW). Niets belet de eiser om na de instelling van een dergelijke vordering toch over te gaan tot een afstand van geding (artikel 823, tweede lid Ger.W.). Het naamrecht bevat voor het overige geen uitdrukkelijke bepaling waaruit een andere mogelijkheid tot beïnvloeding van het verloop van de procedure blijkt.

2. Wettelijke erfopvolging

116. Geschillen betreffende de erfopvolging kunnen worden voorgelegd aan de familierechtbank op grond van artikel 572*bis*, 9° Ger.W.. De partijen kunnen tijdens de procedure een minnelijke schikking verzoeken (artikel 730/1, §2, tweede lid en 1253*ter*/1, §2, tweede lid Ger.W.).²⁴⁵ Aangezien de poging tot minnelijke schikking kan resulteren in een proces-verbaal van minnelijke schikking bekleed met het formulier van tenuitvoerlegging (artikel 733 Ger. W.), kunnen partijen het verloop van het geding aanzienlijk beïnvloeden. De rechter moet zich immers niet meer uitspreken over het door hen aanhangig gemaakte geschil.

117. Daarnaast kunnen partijen tijdens een procedure het geschil beëindigen door middel van een (buiten)gerechtelijke bemiddeling.²⁴⁶ Juridische conflicten die verband houden met de erfopvolging kunnen het voorwerp van bemiddeling uitmaken overeenkomstig artikel 1724 Ger.W., in samenhang gelezen met artikel 572*bis*, 9° Ger.W.. Een dergelijke bemiddelingspoging kan leiden tot een bemiddelingsakkoord dat ter homologatie aan de rechter kan worden voorgelegd (artikel 1733 en 1736 Ger.W.). Door de wil om opnieuw met elkaar in overleg te treden, sturen de partijen het verloop van de procedure.

---

²⁴⁴ Zie wetsontwerp tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3145/1, 12.

²⁴⁵ Voor de toepassingsvoorwaarden inzake minnelijke schikking: S. RAES, "Hete hangijzers inzake de werking van de kamers voor minnelijke schikking", *T.Fam.* 2018, (192) 198.

²⁴⁶ T. DE BEIR, "De nieuwe bemiddelingswet doorgrond" in S. RUTTEN en L. DEMEYERE (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Antwerpen, Intersentia, 2019, (287) 328.

118. Ten derde is de afstand van geding, geoorloofd in alle zaken, ook hier een optie (artikel 823, tweede lid Ger.W.).

3. Alimentatie

119. Ook in het kader van onderhoudsvorderingen is beïnvloeding van het verloop van de procedure geoorloofd. Dit kan, net zoals bij de wettelijke erfopvolging, op drie verschillende wijzen. Enerzijds kan een bemiddeling worden opgestart hangende het geding (artikel 1724 Ger.W., in samenhang gelezen met artikel 572*bis*, 7° Ger.W.), wat kan resulteren in een bemiddelingsakkoord. Anderzijds kan een einde aan het geding worden gesteld door middel van een akkoord vervat in het proces-verbaal van minnelijke schikking (artikel 733 Ger.W.), na een verzoek tot minnelijke schikking overeenkomstig artikel 730/1, §2, tweede lid of artikel 1253ter/1, §2, tweede lid Ger.W..²⁴⁷ Het is echter belangrijk een overeenkomst/minnelijke schikking af te sluiten met de juiste tegenpartij om deze ten volle uitwerking te doen verlenen.²⁴⁸ Ten derde is afstand van geding eveneens mogelijk (artikel 823, tweede lid Ger.W.).²⁴⁹

4. Ouderlijk gezag

120. Ingestelde vorderingen betreffende de uitoefening van het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact kunnen het voorwerp van een bemiddelingsakkoord (artikel 1724 Ger.W., samen gelezen met artikel 572*bis*, 4° Ger.W.) of een proces-verbaal van minnelijke schikking uitmaken²⁵⁰ (artikel 733 Ger.W.). In familiezaken kan daartoe een doorverwijzing plaatsvinden naar de Kamer voor Minnelijke Schikking (artikel 1253ter/1, §3 Ger.W.). Uiteraard kan afstand van geding ook in zaken die betrekking hebben op het ouderlijk gezag, vermits die afstand geoorloofd is in alle zaken (artikel 823, tweede lid Ger.W.).

---

²⁴⁷ Zie een toepassing hiervan in Beslagr. Gent 5 juni 2012, *TGR* 2012, (331) 331; Rb. Luik 29 april 2004, *TBBR* 2005, 209.

²⁴⁸ Vred. Bree 12 juni 2008, *T.Vred.* 2012, (17) 19, bevestigd door Rb. Tongeren 8 maart 2010, *T.Vred.* 2012, (17) 21-22.

²⁴⁹ Famrb. Namen 13 mei 2015, *RTDF* 2016, (431) 437.

²⁵⁰ S.RAES, *Minnelijke schikkingen in de familierechtbank. Een empirisch-juridische evaluatie*, Mechelen, Kluwer, 2021, 185.

Afdeling VI: De staat is wettelijk bepaald

I. Rechtsvraag

121. Dat de staat van de persoon wettelijk bepaald is, heeft twee belangrijke consequenties. Enerzijds is een individu voor de verkrijging of wijziging van staat steeds aangewezen op de verkrijgingsvoorwaarden en procedures die de wet voorschrijft.²⁵¹ Anderzijds worden de rechten en verplichtingen verbonden aan een staat/hoedanigheid bepaald door de wet.²⁵² Omwille van de twee gevolgen waarin de wettelijke bepaaldheid voorziet, wordt de rechtsvraag opgesplitst: in welke mate kan een individu afwijken van de procedures en voorwaarden die de wetgever voorschrijft in het oorspronkelijke afstammingsrecht om een afstammingsband te vestigen of te betwisten?; en in welke mate zijn de rechtsgevolgen verbonden aan de afstammingsrelatie wettelijk bepaald?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

122. Dat een persoon volgens het leerstuk van de staat niet kan afwijken van de wettelijke voorwaarden en procedures om een hoedanigheid te verwerven, is vatbaar voor interpretatie. De draagwijdte van het begrip voorwaarden wordt immers niet door iedere rechtsgeleerde op dezelfde wijze ingevuld. De voorwaarden kunnen (enkel) verwijzen naar de vaststellingswijzen om een bepaalde hoedanigheid te verkrijgen.²⁵³ Het begrip voorwaarden kan echter eveneens verwijzen naar de verschillende grondvoorwaarden die vervuld moeten zijn om (via een bepaalde vaststellingswijze) een hoedanigheid te verwerven.²⁵⁴

Mijns inziens heeft de wettelijke bepaaldheid van de vaststellingswijzen het verbod op afwijking van de grondvoorwaarden verbonden aan die vaststellingswijzen tot gevolg. Omgekeerd is dit niet het geval. De onmogelijkheid om af te wijken van een grondvoorwaarde verbonden aan een bepaalde vaststellingswijze, doet immers geen uitspraak over de (on)mogelijkheid om aan de hand van een niet door de wet geregelde vaststellingswijze een hoedanigheid te verkrijgen. De wettelijke bepaaldheid van de staat houdt mijns

---

²⁵¹ A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37.

²⁵² *Ibid.*

²⁵³ Zie W. DELVA, *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, 4; J. M. Pauwels, *Beginselen van personen- en familierecht*, I, Leuven, Acco, 1985, 47; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90.

²⁵⁴ Zie A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37.

inziens een begrenzing in van de mogelijke vaststellingswijzen.²⁵⁵ Deze interpretatie verenigt beide standpunten uit de rechtsleer en wordt bevestigd door het gegeven dat de aanknopingspunten waarvan de verkrijging van staat afhankelijk is door de wet worden vooropgesteld.²⁵⁶ Bijgevolg beperkt dit onderzoek zich tot de vraag of en in welke mate een individu kan afwijken van de wettelijke vaststellingswijzen en procedures.

1. Vestiging

123. De oorspronkelijke afstammingswetgeving bevat geen bepaling die de rechtsvraag expliciet beantwoordt, maar omvat wel een aantal aanknopingspunten die een beginnend antwoord formuleren aangaande de mogelijkheid om op een andere wijze dan deze voorzien in de wet een afstammingsband te vestigen.

Ten eerste poneert de memorie van toelichting bij het wetsontwerp voorafgaand aan de Afstammingswet van 1987 uitdrukkelijk dat er (slechts) drie vaststellingswijzen zijn om het vaderschap vast te stellen.²⁵⁷ Het wetsontwerp gaat niet in op de vraag of een afstammingsband op een andere, niet in de wet voorziene wijze kan worden gevestigd.

Ten tweede voorziet de afstammingswetgeving in een onderhoudsvordering ten aanzien van de vermoedelijke verwekker zonder aanwijzing van de afstamming (artikel 336 oud BW).²⁵⁸ De grondslag van de vordering is de biogenetische band, die (zoals blijkt uit die bepalingen) niet automatisch leidt tot een juridisch vastgesteld vaderschap.²⁵⁹

Volgens DE PAGE is het feit dat elke afstamming wettelijk bewezen moet worden een basisprincipe in het afstammingsrecht.²⁶⁰ Uit deze algemene stellingen kan mijns inziens een *numerus clausus*-beginsel inzake

---

²⁵⁵ Inspiratie uit G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 111; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 34.

²⁵⁶ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 34.

²⁵⁷ Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1977-78, nr. 305/1, 11.

²⁵⁸ *Ibid.*, 18.

²⁵⁹ S. BROUWERS, *Kinderalimentatie*, Brussel, Larcier, 2017, 151.

²⁶⁰ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 1109-1110.

de vaststelling van de afstammingsband worden afgeleid, al is dit niet uitdrukkelijk terug te vinden in de afstammingswetgeving.²⁶¹

124. Het *numerus clausus*-beginsel zou echter kunnen worden ontkracht door artikel 331septies oud BW. Dit artikel geeft aan dat de familierechtbank alle geschillen betreffende de afstamming waarvoor de wet geen regeling heeft getroffen, beslecht door de meest waarschijnlijke afstamming vast te stellen. De vraag rijst of dit artikel een soort terugvalmechanisme inbouwt waardoor de rechtbank afstammingsgeschillen kan beslechten waarbij de vaststelling op een andere dan de wettelijk voorziene grondslag gebaseerd is. Te denken valt aan de vaststelling van het moederschap op grond van de biologische realiteit en niet op grond van de bevalling. Deze vraag werd ontkennend beantwoord in de rechtspraak, hoewel het openbaar ministerie de toepassing van dit artikel adviseerde.²⁶² De wetgeving voorziet niet in een wettelijke procedure waarin de biologische afstamming leidt tot een juridisch moederschap bij hoogtechnologisch draagmoederschap, aangezien het moederschap van de bevallen vrouw niet geldig kan worden betwist. De jeugdrechtbank besliste in deze zaak dat de adoptieprocedure de enige mogelijkheid was om een leemte in de wetgeving op te vullen.²⁶³

Artikel 331septies oud BW vormt bijgevolg geen vrijgeleide om de toepassing van de bestaande afstammingsregels te omzeilen.²⁶⁴ VERSCHELDEN stelt dat artikel 331septies oud BW (enkel) toepassing kan vinden in betwistingsgevallen waarbij het ouderschap op twee verschillende wettelijk voorziene wijzen wordt vastgesteld, bijvoorbeeld door een prenatale erkenning enerzijds en het vermoeden van vaderschap anderzijds.²⁶⁵

Uit de memorie van toelichting die de Afstammingswet van 1987 voorafgaat, valt af te leiden dat de woorden “waarvoor de wet geen andere regeling heeft getroffen” impliceren dat de afstamming zo dicht mogelijk de biologische waarheid moet benaderen, maar dat het socio-affectief ouderschap niet steeds mag worden opgeofferd.²⁶⁶ De memorie stelt dat dit een algemene regel is betreffende de wijze waarop de

---

²⁶¹ Inspiratie uit C. AUBRY en C. RAU, *Cours de droit civil français d'après la méthode de Zachariae*, I, Parijs, Cosse, Marchal & co, 1869, 177.

²⁶² Jeugdrb. Brussel 6 mei 2009, *RTDF* 2011, 172, noot J. SOSSON.

²⁶³ Jeugdrb. Brussel 6 mei 2009, *RTDF* 2011, (172) 175, noot J. SOSSON.

²⁶⁴ G. VERSCHELDEN, “De (on)mogelijkheid tot volle stiefouderadoptie na laagtechnologisch commercieel draagmoederschap”, *TBBR* 2012, (374) 381, vn. 3.

²⁶⁵ G. VERSCHELDEN, “Art. 328 BW” in *Comm.Pers.*, 2009, 19 p.

²⁶⁶ Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1977-78, nr. 305/1, 16.

afstamming wordt vastgesteld.²⁶⁷ Mijns inziens biedt dit artikel dan ook geen basis voor een nieuwe vestigingswijze. Dit artikel bepaalt louter dat de afstamming moet worden vastgesteld zo veel als mogelijk overeenkomstig de biologische werkelijkheid.

125. Het is maar mogelijk om aangaande deze concretisering te bepalen of het leerstuk van de staat van de persoon toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de wettekst indien (gerechtelijke) discussies plaatsvinden omtrent de vraag of een afstammingsband ook op een andere wijze dan de bij wet opgesomde vaststellingswijzen tot stand kan komen. Deze discussies doen zich in de Belgische rechtsorde voor met betrekking tot de vestiging van een oorspronkelijke afstammingsrelatie naar aanleiding van een draagmoederschapsovereenkomst.²⁶⁸

Diverse gerechtelijke uitspraken erkennen de vestiging van een oorspronkelijke afstammingsband op een wijze die niet in het Belgisch recht voorhanden is wanneer een beroep wordt gedaan op een draagmoeder in het buitenland. De erkenning van een buitenlandse akte of beslissing verleent daaraan dezelfde rechtsgevolgen als in het land van herkomst.²⁶⁹ Op deze wijze kan een oorspronkelijke afstammingsband ten aanzien van twee juridische vaders ontstaan.²⁷⁰

2. Betwisting

126. De afstammingswetgeving voorziet uitsluitend in een betwistingsmogelijkheid van het ouderschap door middel van bepaalde gerechtelijke procedures. Over andere mogelijkheden tot ontkenning van een afstammingsrelatie doet het afstammingsrecht geen uitspraak. Zo stelt artikel 318, §1 oud BW dat het vermoeden van vaderschap kan worden betwist voor de familierechtbank, maar nergens staat uitdrukkelijk dat dit de enige manier is.

127. De toegevoegde waarde van het leerstuk van de staat van de persoon moet ook in dit kader worden beoordeeld vanuit de vraag of (gerechtelijke) discussies plaatsvinden aangaande de geldigheid van een betwisting van een juridische afstammingsrelatie op een andere wijze dan door middel van een gerechtelijke procedure.

---

²⁶⁷ *Ibid*, 15.

²⁶⁸ Bergen 2 november 2020, *RTDF* 2021, 153, noot G. MATHIEU en J. MARY; Luik 30 juli 2020, *Act.dr.fam.* 2022, 26; Gent 20 april 2017, *TIPR* 2017, afl. 3, 71; Rb. Hasselt 19 maart 2013, *RW* 2014-15, 1472.

²⁶⁹ T. KRUGER en J. VERHELLEN, *Internationaal privaatrecht: de essentie*, Brugge, die Keure, 2021, 184.

²⁷⁰ Gent 4 februari 2021, *TIPR* 2021, 40; Brussel 10 augustus 2018, *T.Fam.* 2021, 147, noot P. WAUTELET.

Deze discussies doen zich in de praktijk niet voor. Het hof van beroep te Brussel werd reeds geconfronteerd met een notariële overeenkomst voorafgaand aan de echtscheiding door onderlinge toestemming waarbij de toekomstige ex-partners verklaarden dat de echtgenoot niet de biologische vader was van het verwekte, ongeboren kind.²⁷¹ De partijen gingen er niet van uit dat de notariële overeenkomst aanleiding gaf tot een geldige betwisting van het vaderschap. De moeder leidde dan ook een betwistingsvordering in na de geboorte.

Het openbaar ministerie wierp de vraag naar een nieuwe niet(?)-gerechtelijke betwistingsmogelijkheid op in het kader van hoogtechnologisch draagmoederschap.²⁷² Het openbaar ministerie stelde zich immers de vraag of het niet mogelijk is over te gaan tot een (gerechtelijke?) substitutie van het moederschap van de (draag)moeder naar het moederschap van de biogenetische moeder. Deze substitutie houdt bijgevolg een betwisting in van het moederschap van de draagmoeder. Mijns inziens peilt deze vraag niet naar een buitengerechtelijke betwistingsmogelijkheid, maar eerder naar een bijkomende gerechtelijke betwistingsmogelijkheid indien het bewijs van niet-bevalling niet geleverd kan worden.²⁷³ Aangezien het openbaar ministerie deze vraag opwerpt, kan de staat van de persoon eventueel toegevoegde waarde hebben. Deze discussie leefde echter niet bij de biogenetische moeder. Zij/die stelde een vordering tot adoptie in.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

128. Deze scriptie is er steeds van uitgegaan dat de familienaam, de wettelijke erfopvolging, de alimentatie en het ouderlijk gezag rechtsgevolgen zijn die verbonden worden aan de juridische afstammingsband. Toch wordt hierna kort even ingegaan op die kwalificatie als rechtsgevolg van de afstamming. Dit met het oog op de beantwoording van de bovenvermelde rechtsvraag, nu de staat stelt dat de rechten en verplichtingen verbonden aan de hoedanigheid van ouder en kind wettelijk bepaald zijn.

---

²⁷¹ Zie Brussel 11 maart 2004, *RTDF* 2004, 1124.

²⁷² Jeugdrb. Brussel 6 mei 2009, *RTDF* 2011, (172) 173, noot J. SOSSON.

²⁷³ In dezelfde zin J. SOSSON, "La création d'un lien légal avec la mère génétique d'un enfant conçu par gestation pour autrui: une question de filiation ou d'adoption?" (noot onder Jeugdrb. Brussel 6 mei 2009), *RTDF* 2011, (176) 179.

1. Familiennaam

129. Het staat niet ter discussie dat de familiennaam doorgaans een gevolg is van de afstamming.²⁷⁴ Dit is echter niet altijd het geval. Ook personen die geen enkele afstammingsband hebben, krijgen een (voorlopige) familiennaam die wordt toegekend door de ambtenaar van de burgerlijke stand op grond van artikel 45-46 oud BW. De op deze wijze verkregen familiennaam is voor wijziging vatbaar indien de afstammingsband later nog vast komt te staan.²⁷⁵ Dit is echter een uitzonderingsregeling die slechts in beperkte mate zal voorkomen omwille van de regel '*mater semper certa est*' (artikel 312 oud BW). De zekerheid omtrent de kwalificatie van de familiennaam als gevolg van de afstamming is af te leiden uit de plaats van de rechtsregels in het oud Burgerlijk Wetboek, met name in het hoofdstuk 'Gevolgen van de afstamming'.

De familiennaam is ontegensprekelijk wettelijk bepaald. De rechtsregels aangaande de verkrijging en de verandering van naam zijn immers opgenomen in de artikelen 335-335^{quater} respectievelijk artikelen 370/3-370/9 oud BW.

2. Wettelijke erfopvolging

130. De afstamming vormt een juridisch aanknopingspunt van het Belgisch erfrecht.²⁷⁶ Aangezien een biogenetische afstamming onvoldoende is om erfgerechtigd te zijn, is het duidelijk dat de wettelijke devolutie verbonden is aan de juridisch vastgestelde afstammingsband.²⁷⁷ De nalatenschap komt hoofdzakelijk toe aan de kinderen van de erflater, maar ook ouders kunnen erfgerechtigd zijn in de nalatenschap van hun kinderen (artikel 4.10 BW).

De wettelijke devolutie is zoals de term al doet blijken wettelijk bepaald en de te volgen rechtsregels zitten vervat in de artikelen 4.10 tot en met 4.16 BW wat het wettelijk erfrecht van de kinderen betreft en in de artikelen 4.26 tot en met 4.29 BW voor het wettelijk erfrecht van de ouders.

---

²⁷⁴ I. DELBROUCK, "Naam, naamdracht en valse naam" in *Postal Memorialis. Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, 2019, (111) 113.

²⁷⁵ *Ibid.*, 125.

²⁷⁶ Zie C. CASTELEIN en T. WUYTS, "Erft het naaste bloed het goed? Over bloed, afstamming en erfrecht", *T.Fam.* 2008, (46) 48.

²⁷⁷ GwH 7 november 2007, nr.136/2007, *RTDF* 2008, 127.

3. Alimentatie

131. De grondslag waarop de bijzondere onderhoudsverplichting steunt, is de juridische afstamming.²⁷⁸ De afstamming is immers de oorzaak van de onderhoudsverplichting, nu de afstamming de verplichting creëert voor de ouders om aan hun kinderen huisvesting, levensonderhoud, opvoeding en opleiding te verschaffen.²⁷⁹

De alimentatieverplichting is wettelijk verankerd in artikel 203-203*quater* oud BW.

4. Ouderlijk gezag

132. Het afstammingsrecht bepaalt wie titularis van het ouderlijk gezag is (artikel 372 oud BW).²⁸⁰ Het ouderlijk gezag bestaat uit het recht van (materiële en juridische) bewaring en het ouderlijk gezag *sensu lato*.²⁸¹ Dit houdt echter niet in dat juridische ouders een monopolie hebben om beslissingen te nemen die onder het ouderlijk gezag vallen. Te denken valt aan de regeling omtrent pleegzorg, waarbij de pleegzorgers het recht van bewaring kunnen verkrijgen (artikel 387*quinquies* en 387*septies* oud BW).

Het ouderlijk gezag is wettelijk bepaald en zit vervat in de artikelen 371-387*ter* oud BW.

5. Andere rechtsgevolgen?

133. Het leerstuk van de staat van de persoon stelt dat de rechtsgevolgen verbonden aan een afstammingsrelatie wettelijk bepaald zijn. De bovenvermelde bevindingen bevestigen deze stelling. De onderzoeksresultaten zijn echter onvoldoende om tot een toegevoegde waarde van de staat te kunnen besluiten. De staat van de persoon heeft inhoudelijk toegevoegde waarde indien het leerstuk bijkomende rechtsregels met betrekking tot de oorspronkelijke afstammingsrelatie bevat. Deze concretisering heeft bijgevolg een meerwaarde indien ze aanleiding geeft tot een begrenzing van de rechtsgevolgen verbonden aan een hoedanigheid. De wettekst koppelt rechtsgevolgen aan de afstamming, maar geeft niet aan dat dit de enige mogelijke rechtsgevolgen zijn. In de rechtspraak en rechtsleer komen echter geen discussies voor waarbij een persoon zich beroept op andere rechtsgevolgen verbonden aan de afstammingsband welke

---

²⁷⁸ Brussel 18 mei 2021, *RW* 2022-23, 384; Rb. Luik 29 april 2004, *TBBR* 2005, 209.

²⁷⁹ Gent 29 november 2004, *TJK* 2006, 68, noot S. BROUWERS.

²⁸⁰ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 127.

²⁸¹ G. VERSCHIEDLDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 430, nr. 889.

niet wettelijk verankerd zijn. Bijgevolg is de eventuele toegevoegde waarde van dit leerstuk niet te beoordelen.

Hoofdstuk III: Rechtsvraag en antwoord: de ondeelbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht

Afdeling I: Vooraf bepaalde inhoud

I. Rechtsvraag

134. De vooraf bepaalde inhoud van de staat houdt concreet twee zaken in. Enerzijds kan een individu naar aanleiding van de vaststelling van een oorspronkelijke afstammingsband enkel de hoedanigheid van 'oorspronkelijke' ouder verkrijgen. Anderzijds kan een persoon geen selectie maken in de rechtsgevolgen die voortvloeien uit een bepaalde hoedanigheid (*supra* nr. 40-41). Omwille van de dubbele invulling die aan de vooraf bepaalde inhoud wordt gegeven, wordt de rechtsvraag opgesplitst: in welke mate kan een afstammingsrelatie een andere hoedanigheid dan juridische ouder teweegbrengen voor de persoon ten aanzien van wie de afstammingsband wordt vastgesteld?; en in welke mate is het mogelijk om de rechtsgevolgen van de afstamming al dan niet te aanvaarden?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

135. Boek I, titel VII van het oud Burgerlijk Wetboek behandelt de oorspronkelijke afstammingsrelatie. De daarin opgenomen rechtsregels duiden aan wie als moeder, vader of meemoeder wordt beschouwd. Dit is af te leiden uit de gebruikte terminologie. Bijgevolg leidt een juridisch vastgestelde afstamming altijd tot een ouder-kindrelatie.²⁸² De vestiging van een afstammingsrelatie met een kind kan in hoofde van de persoon ten aanzien van wie de afstamming wordt vastgesteld nooit de hoedanigheid van grootmoeder, grootvader of grootmeemoeder bewerkstelligen.²⁸³ Het is niet mogelijk een andere hoedanigheid dan deze van ouder te verwerven indien een persoon een afstammingsrelatie vestigt met een kind. De rechtsregels van het afstammingsrecht bevestigen bijgevolg de vooraf bepaalde inhoud van de staat.

---

²⁸² Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 11, nr. 17

²⁸³ Inspiratie uit P. SENAËVE, "De hervorming van het afstammingsrecht door de wetten van 1 juli 2006 en van 27 december 2006 (deel II)", *T.Fam.* 2008, (102) 109.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

136. De vooraf bepaalde inhoud van de staat geeft aan dat een ouder niet kan beslissen dat een bepaald rechtsgevolg verbonden aan die hoedanigheid op hem/haar/hen niet van toepassing is. Deze scriptie onderzoekt deze stelling en maakt daarbij een onderscheid tussen de *a priori* niet-aanvaarding van een rechtsgevolg en de mogelijkheid om het rechtsgevolg voor de toekomst niet langer te aanvaarden.

1. Familienaam

137. Inzake de naamsoverdracht is het op grond van de huidige regelgeving beperkt toegelaten ervoor te opteren de eigen naam al dan niet door te geven bij gelijktijdige vaststelling van ouderschap (artikel 335, §1, eerste en tweede lid en 335ter, §1, eerste en tweede lid oud BW). Vroeger bestond die mogelijkheid niet voor de vader en de moeder.²⁸⁴ De moeder kon haar naam immers nooit doorgeven, de vader werd daartoe verplicht.²⁸⁵ De huidige keuzemogelijkheid is mijns inziens geen toelating van de wetgever om het rechtsgevolg van de naamsoverdracht al dan niet te aanvaarden. Ouders kunnen onmogelijk stellen dat het rechtsgevolg van de naamsoverdracht in het geheel niet op hen van toepassing is. Bij afwezigheid van keuze of bij onenigheid zijn beide ouders immers verplicht hun naam over te dragen (artikel 335, §1, tweede lid en 335ter, §1, tweede lid oud BW). Daarenboven is het maken van een keuze waarbij de ene ouder zijn naam niet doorgeeft eveneens te beschouwen als een aanvaarding van het rechtsgevolg. De aflegging van een gemeenschappelijke verklaring impliceert immers een erkenning van de toepassing van de rechtsregels inzake naamsoverdracht.²⁸⁶ Bijgevolg is enkel de concrete uitwerking van het rechtsgevolg aan een keuzemogelijkheid onderworpen.

138. De rechtsvraag kan anders worden beantwoord indien de oorspronkelijke ouders hun toestemming hebben gegeven tot de gewone adoptie van hun minderjarig kind. De minderjarige geadopteerde verkrijgt in principe minstens een naam van de adoptant(en) (artikel 353-1 oud BW). Bijgevolg kunnen de ouders de naamsoverdracht als rechtsgevolg niet langer aanvaarden.²⁸⁷ Dit is echter een niet-aanvaarding voor de toekomst. Ouders kunnen ten vroegste twee maanden na de geboorte toestemmen tot adoptie (artikel 348-4, eerste lid oud BW). Vanaf de geboorte zal het kind hoe dan ook een naam krijgen gebaseerd op de

---

²⁸⁴ Oud art. 335, §1 oud BW (naar aanleiding van de wet 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, *BS* 27 mei 1987, 8.250.).

²⁸⁵ G. VERSCHULDEN, "Verplichte patrilineaire naamsverkrijging: moedermiskennend anachronisme", *Juristenkrant* 2010, 3.

²⁸⁶ Omz. 30 mei 2014, *BS* 30 mei 2014, (42170) 42177.

²⁸⁷ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 84.

namen van de oorspronkelijke ouders (artikel 335 of 335*ter* oud BW). Bijgevolg kan een *a priori* niet-aanvaarding niet aan de orde zijn.

2. Wettelijke erfopvolging

139. Een beschikking over het volledige vermogen door de erflater-ouder wordt onmogelijk gemaakt door de reservataire aanspraken van de afstammelingen van de erflater (artikel 4.145 BW).²⁸⁸ Het reservataire erfdeel is van dwingend recht in het voordeel van de erfgerechtigde. Dit houdt in dat de erflater zijn afstammelingen het recht om een beroep te doen op hun reserve niet kan ontnemen.²⁸⁹ Aangezien de erflater-ouder niet kan ontkomen aan dit dwingend recht ten voordele van zijn kinderen, heeft dit tot gevolg dat een ouder het wettelijk erfrecht als gevolg van de afstamming moet aanvaarden.

140. Aan de hand van een toestemming tot gewone adoptie kunnen ouders evenmin de wettelijke erfopvolging uitschakelen (artikel 4.12, eerste lid BW).

3. Alimentatie

141. In het kader van de onderhoudsverplichting kan de ouder niet poneren dat de verplichting niet op hem/haar/hen van toepassing is.²⁹⁰ De verplichting is immers van openbare orde waardoor een afwijking niet gerechtvaardigd is (artikel 2 oud BW).²⁹¹

Bovendien biedt ook de gewone adoptie geen ontsnappingsmogelijkheid voor juridische oorspronkelijke ouders. Artikel 353-14, derde lid oud BW stelt uitdrukkelijk dat de onderhoudsverplichting van de oorspronkelijke ouders behouden blijft, zij het subsidiair.

4. Ouderlijk gezag

142. Een ouder is niet bij machte het ouderlijk gezag *a priori* niet te aanvaarden. Dit valt mijns inziens af te leiden uit artikel 375 oud BW. Deze wetsbepaling geeft aan dat indien een van beide ouders overleden, vermoedelijk afwezig of wilsonbekwaam is of in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, de

---

²⁸⁸ J. BAEL, "Het nieuwe erfrecht getoetst aan de noden van de huidige maatschappij: enkele kritische bedenkingen en bespreking van een aantal vernieuwingen" in I. CLAEYS (ed.), *Recente wetgevende hervormingen: nieuw en beter?*, Mechelen, Kluwer, 2021, (259) 305.

²⁸⁹ A. L. VERBEKE en B. VERDICKT, "De reserve" in A. L. VERBEKE en B. VERDICKT (eds.), *Handboek estate planning II: Erfrecht en giften*, Brussel, Intersentia, 2021, (1109) 1119.

²⁹⁰ Cass. 10 oktober 1974, *Arr.Cass.* 1975, 191.

²⁹¹ Cass. 3 juni 2010, *T.Fam.* 2011, 101; Corr. Antwerpen 10 februari 2006, *T.Strafr.* 2007, (121) 122, noot.

andere ouder het ouderlijk gezag alleen uitoefent. Dit betreft een toekenning van de uitsluitende gezagsuitoefening van rechtswege.²⁹² Bijgevolg laat de wetgever een juridische ouder niet toe het ouderlijk gezag niet te aanvaarden. Anders zou de wetgever eveneens in een voogdijregeling moeten voorzien indien de ene ouder het gevolg niet aanvaardt en de andere en dus enige ouder met ouderlijk gezag zich in een van de opgesomde toestanden bevindt.²⁹³ Artikel 375, tweede lid oud BW stelt voor de uitwerking van een voogdijregeling echter de voorwaarde dat beide juridische ouders niet in staat moeten zijn het ouderlijk gezag uit te oefenen. Dit neemt niet weg dat ouders de uitoefening van het ouderlijk gezag naar eigen goeddunken kunnen regelen, in de mate dat dit niet ingaat tegen het belang van het kind.²⁹⁴

143. Artikel 372 oud BW bepaalt dat een kind onder het gezag van zijn ouders blijft tot aan de meerderjarigheid of zijn ontvoogding. De wet geeft bijgevolg aan dat het gezag toekomt aan beide ouders. Verder voorziet dit artikel in twee beëindigingsgronden van het ouderlijk gezag, met name de meerderjarigheid en de ontvoogding. Die ontvoogding kan van rechtswege plaatsvinden (artikel 476 oud BW) of worden gevorderd (artikel 477 oud BW). In beide gevallen is doorgaans een optreden van de ouders vereist. Ouders moeten immers principieel toestemmen tot het huwelijk van een minderjarige (artikel 148, eerste lid oud BW) en de vordering tot ontvoogding gaat in beginsel uit van de ouder(s) (artikel 477, eerste lid oud BW). Bijgevolg oefenen de ouders hun ouderlijke rechten *sensu lato* uit en aanvaarden zij het ouderlijk gezag voor het verleden.²⁹⁵ De ontvoogding kan dus niet worden beschouwd als een mogelijkheid tot een *a priori* niet-aanvaarding van het ouderlijk gezag. Juridische ouders kunnen er echter voor opteren om vanaf een bepaalde leeftijd, door middel van een ontvoogding, het ouderlijk gezag niet langer te aanvaarden voor de toekomst.

144. Aangezien dit onderzoek zich beperkt tot de oorspronkelijke afstamming, rijst de vraag of een adoptie een mogelijke (uit)weg vormt voor juridische oorspronkelijke ouders om het ouderlijk gezag als rechtsgevolg niet te aanvaarden. Bij deze bespreking wordt niet dieper ingegaan op de impact van volle adoptie op het titularisschap van het ouderlijk gezag. Dergelijke adoptie verbreekt immers doorgaans de

---

²⁹² T. WUYTS, "Eens onbekwaam, voor alles onbekwaam? Over de gevolgen van de plaatsing van een ouder onder voorlopig bewind voor de uitoefening van het ouderlijk gezag" (noot onder Brussel 3 april 2007), *T.Fam.* 2007, (97) 99.

²⁹³ Inspiratie uit T. WUYTS, "Ernstige tekortkomingen aan de verplichtingen als ouder vormen geen aanleiding tot het ontstaan van de voogdij" (noot onder Brussel 8 maart 2007), *T.Fam.* 2007, (90) 92.

²⁹⁴ M. MALLIEN, "L'intérêt de l'enfant lors des litiges parentaux en matière d'hébergement et d'éducation: la question des autonomies à travers trois *hot topics*", *Act.dr.fam.* 2021, (190) 206.

²⁹⁵ Inspiratie uit G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 430, nr. 889.

juridische band van verwantschap tussen het kind en de oorspronkelijke ouders (artikel 356-1, tweede lid oud BW). In het geval van een volle stiefouder- of (voormalige) partneradoptie blijft de juridische verwantschapsband met de (voormalige) partner van de adoptant bestaan en oefenen de adoptant en die (voormalige) partner in principe het ouderlijk gezag gezamenlijk uit (artikel 356-1, derde lid oud BW). De volle adoptieregeling biedt dan ook geen antwoord op de vraag naar een mogelijkheid tot niet-aanvaarding van een rechtsgevolg van de vastgestelde afstamming.

Bij gewone adoptie is de regel dat uitsluitend de adoptant(en) titularis zijn van het ouderlijk gezag ten aanzien van de geadopteerde (artikel 353-8, eerste lid en 353-9, eerste lid oud BW). Deze vorm van adoptie heeft tot gevolg dat het ouderlijk gezag van de oorspronkelijke ouders teniet wordt gedaan.²⁹⁶ Op deze regel bestaat evenwel een uitzondering indien de gewone eenpersoonsadoptie kan worden gekwalificeerd als een stiefouder- of (voormalige) partneradoptie. Deze eenpersoonsadoptie doet enkel het ouderlijk gezag teniet van de juridische ouder van het kind die niet de echtgenoot, de samenwonende partner of de voormalige partner van de adoptant is (artikel 353-9, eerste lid oud BW).²⁹⁷

Uit de wettelijke bepalingen die het titularisschap van het ouderlijk gezag regelen bij gewone adoptie, kan worden afgeleid dat de gewone adoptie een beëindigingswijze is van het ouderlijk gezag van de juridische ouders. Aangezien de oorspronkelijke ouders moeten toestemmen tot de adoptie van een minderjarige (artikel 348-3, in samenhang gelezen met 343, §1, c) oud BW), moet hieruit worden besloten dat een niet-aanvaarding van het ouderlijk gezag voor de toekomst kan plaatsvinden. De toestemming tot adoptie behoort echter tot het ouderlijk gezag *sensu lato*, waardoor de ouders het ouderlijk gezag minstens voor het verleden hebben aanvaard.²⁹⁸

145. Ook door middel van pleegzorg of de instelling van pleegvoogdij kunnen ouders geen afbreuk doen aan het wettelijk toegekende ouderlijk gezag. De ouders behouden immers altijd hun rechten en verplichtingen omtrent de staat van de persoon van het kind (artikel 387*septies*, §1, eerste lid respectievelijk artikel 475*quater*, vierde lid oud BW).

---

²⁹⁶ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 390, nr. 815.

²⁹⁷ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 352.

²⁹⁸ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 430, nr. 889.

146. Uit het voorgaande blijkt dat een niet-aanvaarding van het ouderlijk gezag door de juridische oorspronkelijke ouders kan plaatsvinden voor de toekomst. Bij deze wettelijk voorziene mogelijkheden moet een kanttekening worden gemaakt. Zo kan het ouderlijk gezag enkel teniet gaan naar aanleiding van de uitoefening van een aspect ervan. Een ouder dient immers een ouderlijk recht *sensu lato* uit te oefenen om het ouderlijk gezag teniet te doen.

Afdeling II: Enkelvoudigheid

I. Rechtsvraag

147. De staat van de persoon stelt dat een persoon geen tegenstijdige 'staten' kan hebben. Inzake het afstammingsrecht wordt dit onderzocht aan de hand van de volgende rechtsvraag: in welke mate kan een kind in het oorspronkelijke afstammingsrecht twee tegenstijdige 'staten' verkrijgen?

148. De rechtsvraag aangaande de enkelvoudigheid van staat wordt in deze afdeling beperkt tot de vraag of het al dan niet toegelaten is twee tegenstijdige 'staten' te hebben. Indien het antwoord op de rechtsvraag het verbod op twee tegenstijdige 'staten' is, heeft dit tot gevolg dat de staat zich *erga omnes* opdringt (zie *supra* nr. 42). Dit *erga omnes*-karakter wordt echter behandeld onder een ander hoofdstuk in dit deel, met name hoofdstuk V: De universele tegenstelbaarheid.

In deze afdeling wordt, omwille van de formulering van de vraag, uitsluitend ingegaan op de vestigings- en betwistingsregels van het afstammingsrecht. De tegenstijdige 'staten' verwijzen immers naar de hoedanigheden, waardoor alleen deze rechtsregels relevant zijn.

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

149. Zoals blijkt uit artikel 329, eerste lid oud BW kent het afstammingsrecht een tweezijdig karakter.²⁹⁹ De invoering van de afstamming van meemoederszijde in 2014 heeft aan dit principe geen afbreuk gedaan.³⁰⁰ De memorie van toelichting stelt uitdrukkelijk dat een kind maximum twee vastgestelde afstammingsbanden kan hebben.³⁰¹ Dit tweezijdig karakter speelt een belangrijke rol in de beoordeling van de mogelijkheden die de wetgever biedt om twee tegenstijdige 'staten' te hebben. Uit wat hierna

---

²⁹⁹ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 109, nr. 209.

³⁰⁰ J-E. BEERNAERT en N. MASSAGER, "La loi du 5 mai 2014 instaurant le régime de la comaternité : « Trois femmes, un homme et un couffin »", *Act.dr.fam.* 2015, (74) 76.

³⁰¹ Wetsvoorstel houdende de vaststelling van de afstamming van de meeoeder, *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2445/1, 3.

uitgebreider is uitgewerkt, zal immers blijken dat het vaderschap en het meemoederschap twee concurrerende 'staten' zijn.³⁰² Een kind heeft ofwel een vader ofwel een meemoeder, maar niet allebei. Zelfs niet indien het moederschap niet is vastgesteld en het kind dus slechts één juridisch vastgestelde afstammingsband heeft. De hoedanigheden van moeder en vader of moeder en meemoeder zijn niet concurrerend.³⁰³

1. Afstamming van moederszijde

150. Het Belgische afstammingsrecht knoopt de moederlijke afstammingsband vast aan de persoon die vermeld wordt in de akte van geboorte, onder het adagium *mater semper certa est* (artikel 312 oud BW). Indien het juridisch moederschap op deze wijze niet vast is komen te staan, biedt de wet de mogelijkheid om over te gaan tot erkenning of gerechtelijke vaststelling van het moederschap (artikel 313, respectievelijk 314 oud BW). Dat de naam van de moeder niet terug te vinden is in de geboorteakte is dan ook een grondvoorwaarde voor de erkenning en de gerechtelijke vaststelling.³⁰⁴ Voor de gerechtelijke vaststelling is er nog een bijkomende voorwaarde, met name dat het moederschap eveneens niet juridisch vast mag staan naar aanleiding van een erkenning (artikel 314, eerste lid oud BW).³⁰⁵

Uit deze rechtsregels is af te leiden dat een kind slechts één juridische moeder kan hebben. Een vaststelling van het moederschap nadat al een moederlijke afstammingsband werd gevestigd, is immers uitgesloten. Daaruit volgt dat een kind geen twee tegenstrijdige 'staten' kan hebben wat het moederschap betreft.

2. Afstamming van vaderszijde

151. Ten eerste is het theoretisch mogelijk dat een kind, op grond van het ingebouwde vermoeden van vaderschap van de echtgenoot, zou afstammen van twee juridische vaders (artikel 317 oud BW). De wetgever achtte het noodzakelijk dit conflict op te lossen en gaf daarbij voorrang aan de nieuwe echtgenoot (artikel 317, eerste lid oud BW).³⁰⁶ Dankzij deze regeling wordt vermeden dat een kind twee juridische vaders zou hebben. De wetsbepaling is eveneens van toepassing indien een kind op grond van de

---

³⁰² Mijns inziens af te leiden uit artikel 325/1 en 329, derde lid oud BW.

³⁰³ Af te leiden uit artikel 315, 325/2 en 329, tweede lid oud BW.

³⁰⁴ G. MATHIEU, A. ROLAND en R. HAZEE, *Manuel pratique de la filiation*, Waterloo, Kluwer, 2016, 30.

³⁰⁵ Zie L. VAN DRIESSCHE, "Het ene gezin is het andere niet: het verschil tussen afwegen en verzoenen van belangen" (noot onder GwH 7 mei 2020), *TBBR* 2021, (23) 27, nr.10.

³⁰⁶ Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1984-85, nr. 904/2, 49.

vaderschapsregel en de meemoederschapsregel zowel een juridische vader als een juridische meemoeder zou verkrijgen (artikel 325/2, tweede lid, in samenhang gelezen met artikel 317 oud BW).³⁰⁷

152. Verder heeft de wetgever ook ingegrepen in de andere vaststellingswijzen, waardoor een dubbel vaderschap of de combinatie vaderschap en meemoederschap nooit aan de orde kan zijn.

Zo is de erkenning een subsidiaire vaststellingswijze van het vaderschap.³⁰⁸ Een erkenning kan immers slechts³⁰⁹ plaatsvinden indien het vaderschap niet vaststaat krachtens de vaderschapsregel én indien het meemoederschap niet vaststaat krachtens de meemoederschapsregel, de meemoederlijke erkenning of de gerechtelijke vaststelling van het meemoederschap (artikel 319 oud BW). Uit deze grondvoorwaarde kan worden afgeleid dat een kind door middel van een erkenning geen twee tegenstrijdige 'staten' kan hebben, aangezien de wet geen erkenning toestaat indien het kind reeds een vader of een meemoeder heeft.

De gerechtelijke vaststelling van het vaderschap is uiterst subsidiair, aangezien deze vaststellingswijze slechts aanleiding kan geven tot een afstammingsband indien de vaderschapsregel niet speelt, het kind niet is erkend door de vader en het meemoederschap op geen enkele wijze vaststaat (artikel 322, eerste lid oud BW).³¹⁰

3. Afstamming van meemoederszijde

153. Ook de rechtsregels aangaande het meemoederschap geven uitdrukking aan het tweezijdig, niet-tegenstrijdige karakter van de afstammingsrelatie. Vooreerst stelt artikel 325/1 oud BW dat het meemoederschap kan worden vastgesteld indien het vaderschap niet vaststaat.

Daarnaast kan een meemoeder een kind uitsluitend erkennen indien het vermoeden van meemoederschap niet speelt (artikel 325/4, eerste lid oud BW) en een onderzoek naar het meemoederschap kan pas succesvol zijn wanneer het meemoederschap niet op een andere wijze vaststaat (artikel 325/8, eerste lid oud BW). De formulering van deze wetsbepalingen moet in samenhang met artikel 325/1 oud BW gelezen worden. Bijgevolg is het onmogelijk om kind te zijn van een vader en een meemoeder of van twee meemoeders.

---

³⁰⁷ L. PLUYM, "Juridisch statuut voor meemoeders – Commentaar bij de wet van 5 mei 2014", *T.Fam.* 2015, (5) 9.

³⁰⁸ G. MATHIEU, "L'établissement et la contestation de la filiation" in *Divorce. Commentaire pratique*, 2020, (73) 100.

³⁰⁹ In dezelfde zin H. CASMAN, "Actueel Belgisch afstammingsrecht in vogelvlucht", *Not.Fisc.M.* 2008, (119) 127.

³¹⁰ Toegepast in GwH 3 februari 2016, nr. 18/2016, overw. B.13.

Ook artikel 317 oud BW is van toepassing op het meemoederschap (artikel 325/2, tweede lid oud BW). Op deze manier wordt de verkrijging van tegenstrijdige 'staten', met name een dubbel meemoederschap of de combinatie van het vaderschap en het meemoederschap, eveneens vermeden.

4. Specifieke regeling betreffende de erkenning

154. Om concurrerende 'staten' te vermijden, is in het afstammingsrecht een specifieke regeling uitgewerkt indien opeenvolgende erkenningen plaatsvinden. De algemeen geldende regel is dat wanneer personen van hetzelfde geslacht overgaan tot een erkenning, enkel de eerste erkenning uitwerking heeft tot aan de vernietiging ervan (artikel 329, tweede lid oud BW). Op deze regel wordt een uitzondering geformuleerd in het geval de afstammingsbanden met een kind worden gevestigd door middel van een moederlijke en een meemoederlijke erkenning. Daarnaast is er eveneens een uitzondering voorzien voor de opeenvolgende erkenning door een juridische man die afstammingsrechtelijk als moeder wordt beschouwd en de erkenning die uitgaat van een andere man.³¹¹ Artikel 329, tweede lid oud BW verwijst immers naar artikel 62*bis*/1 oud BW, dat werd vervangen door artikel 135/2 oud BW.³¹²

Deze regel is eveneens van toepassing bij een opeenvolgende vaderlijke en meemoederlijke erkenning (artikel 329, derde lid oud BW).

155. Dit artikel, in combinatie met de bovenstaande bespreking per vaststellingswijze, noopt tot de conclusie dat het vaderschap en het meemoederschap elkaar uitsluiten.³¹³ Een kind heeft ofwel een vader ofwel een meemoeder, met niet meer dan een voor elk van hen.³¹⁴ Daarnaast blijkt uit deze wetsbepaling eveneens dat slechts een moeder een oorspronkelijke afstammingsband kan vestigen ten aanzien van een kind.

5. Draagmoederschap in de rechtspraak

156. De tegenstrijdige 'staten' in het oorspronkelijke afstammingsrecht zijn een dubbel moederschap, een dubbel vaderschap, een dubbel meemoederschap of de combinatie van een vader en een meemoeder.

---

³¹¹ G. VERSCHULDEN, "De privaatrechtelijke positie van transgender personen in België", *TPR* 2019, (1211) 1290.

³¹² Art. 13 wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018, 53.455.

³¹³ In dezelfde zin J-E. BEERNAERT en N. MASSAGER, "La loi du 5 mai 2014 instaurant le régime de la comaternité : « Trois femmes, un homme et un couffin »", *Act.dr.fam.* 2015, (74) 76.

³¹⁴ L. PLUYM, "Adoptie na internationaal draagmoederschap" (noot onder Jeugdbr. Antwerpen 22 april 2010), *T.Fam.* 2012, (45) 46.

Uit de bovenvermelde onderzoeksresultaten kan worden besloten dat een kind op grond van het oorspronkelijke afstammingsrecht geen tegenstrijdige 'staten' kan verwerven. Dit is echter geen volledig correcte voorstelling van de rechtspraktijk. Zoals reeds vermeld in randnummer 125 is het immers in bepaalde omstandigheden mogelijk om naar aanleiding van een beroep op een draagmoeder in het buitenland een dubbele oorspronkelijke juridische afstammingsband te vestigen ten aanzien van twee vaders.³¹⁵

Afdeling III: Gezag van gewijsde *erga omnes*

I. Rechtsvraag

157. De staat van de persoon stelt dat rechterlijke uitspraken betreffende de staat een gezag van gewijsde *erga omnes* hebben. Aangezien de mogelijkheid om derdenverzet aan te wenden het gezag van gewijsde *erga omnes* onderuithaalt³¹⁶ (*supra* nr. 42, tweede alinea), wordt deze concretisering van de staat onderzocht in het oorspronkelijke afstammingsrecht aan de hand van de volgende rechtsvraag: kan derdenverzet worden aangewend tegen gerechtelijke uitspraken aangaande de oorspronkelijke afstamming?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

158. Rechterlijke uitspraken die de vaststelling of de betwisting van de afstamming tot voorwerp hebben, zijn zelfs aan personen die geen partij waren in het geding tegenwerpelijk. Zij kunnen wel het rechtsmiddel derdenverzet aanwenden (artikel 331*decies* oud BW). Aan de hand van deze wettelijke bepaling kan worden gesteld dat een gerechtelijke beslissing aangaande de afstammingsrelatie geen gezag van gewijsde *erga omnes* heeft.³¹⁷ (Proces)rechtsgeleerden stellen immers dat het gezag van gewijsde *erga omnes* en het rechtsmiddel derdenverzet niet samengaan, vermits het derdenverzet de werking van een rechterlijke beslissing ten aanzien van een derde ongedaan wil maken.³¹⁸

De rechtspraak en rechtsleer zijn de mening toegedaan dat niet iedere persoon die niet in het geding betrokken was derdenverzet kan instellen omwille van het toegewezen karakter van

---

³¹⁵ Gent 4 februari 2021, *TIPR* 2021, 40; Brussel 10 augustus 2018, *T.Fam.* 2021, 147, noot P. WAUTELET.

³¹⁶ P. Taelman, "Werkzaamheid van gerechtelijke uitspraken t.a.v. derden", *RW* 1993-94, (1156) 1163, vn. 87.

³¹⁷ A. Heyvaert en R. Vancraenenbroeck, "Art. 331*decies* BW" in *Comm.Pers.*, 2014, afl. 76, (103) 104.

³¹⁸ P. Taelman, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde in het gerechtelijk privaatrecht: begripsbepaling en -afbakening*, doctoraatsproefschrift Rechten UGent, 1994, 259, nr. 349 en 322, nr. 435; P. DAUW en E. DAUW, *Burgerlijk procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 486.

afstammingsvorderingen.³¹⁹ Het hof van beroep te Gent oordeelde daarentegen dat het gemeenrechtelijke recht op derdenverzet vervat in artikel 1122 Ger.W. niet wordt beperkt door de specifieke afstammingsrechtelijke bepaling in artikel 331*decies* oud BW.³²⁰ Deze onduidelijkheid doet echter geen afbreuk aan het feit dat het rechtsgevolg van de staat aangaande het gezag van gewijsde *erga omnes* wordt ontkracht.

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familienaam

159. De verkrijging van de familienaam is volledig wettelijk geregeld zonder dat de wetgever daarbij een proceduremogelijkheid heeft voorzien (artikel 335 tot 335*ter* oud BW). Slechts bij wege van naamsverandering kan de rechtbank uitspraak doen over een familienaam (artikel 370/9 oud BW). Het buitengewoon rechtsmiddel van derdenverzet staat open voor personen die stellen te worden benadeeld door de naam die de familierechtbank toekent (artikel 1122, eerste lid Ger.W.).³²¹ De memorie van toelichting bij de wet die aan de familierechtbank de volle rechtsmacht verleende in het kader van naamsveranderingen bevestigt dit uitdrukkelijk, onder verwijzing naar het burgerlijk procesrecht.³²² Derdenverzet ontkracht het gezag van gewijsde *erga omnes* van gerechtelijke uitspraken die de familienaam betreffen.

2. Wettelijke erfopvolging

160. In het kader van procedures die uitgaan van of ingesteld worden tegen een erfopvolger is het mogelijk voor de schuldeisers van die erfopvolger om tegen een gerechtelijke beslissing aangaande het nalatenschapsvermogen op te komen door middel van derdenverzet bij benadeling van hun rechten (artikel 1122, eerste lid Ger.W.). Zo kan bijvoorbeeld derdenverzet worden ingesteld tegen een ingewilligde eis tot boedelscheiding die werd ingesteld tegen de erfopvolger.³²³ Een andere mogelijkheid is het derdenverzet

---

³¹⁹ Cass. 7 oktober 2016, AR C.15.0533.N; Gent 19 maart 2015, *RABG* 2016, 218; G. VERSCHULDEN, "Derdenverzet tegen een vonnis waarin het vaderschap succesvol werd betwist" (noot onder Antwerpen 23 april 2008), *NJW* 2009, 413-414.

³²⁰ Gent 25 februari 2010, nr. 2008/AR/2611 zoals weergegeven in G. VERSCHULDEN, "Afstamming" in G. VERSCHULDEN, S. BROUWERS, K. BOONE, L. PLUYM, W. SEGERS en B. VINCK, "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2007-2011)", *TPR* 2012, (1521) 1556-1557.

³²¹ P. SENAËVE, "De rechtspleging inzake weigering voornaamsverandering en weigering naamsverandering" in P. SENAËVE (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, (1143) 1154.

³²² Wetsvoorstel tot instelling van beroep met volle rechtsmacht in verband met de procedure om van naam of voornaam te veranderen, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2854/1, 6.

³²³ V. SAGAERT, "Artikel 878-881 BW. Het voorrecht van boedelscheiding" in *Comm.Voor.*, 2003, 44 p.

uitgaande van de schuldeiser tegen gerechtelijke beslissingen met betrekking tot de verdeling die geschieden zonder zijn aanwezigheid na verzet overeenkomstig artikel 4.101 BW.³²⁴

3. Alimentatie

161. De gerechtelijke uitspraken die betrekking hebben op de bijzondere onderhoudsverplichting van ouders ten aanzien van hun kinderen zijn vatbaar voor derdenverzet.³²⁵ Immers kan een schuldeiser van een ouder die wordt veroordeeld tot de betaling van een onderhoudsbijdrage aan zijn kind worden benadeeld door de beslissing (artikel 1122, eerste lid Ger. W.).

4. Ouderlijk gezag

162. In het kader van procedures betreffende het ouderlijk gezag staat het buitengewoon rechtsmiddel derdenverzet open voor de persoon die niet in de procedure werd betrokken (artikel 1122, eerste lid Ger. W.).³²⁶

Hoofdstuk IV: Rechtsvraag en antwoord: de onverjaarbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht

Afdeling I: (On)verjaarbaarheid van de vorderingen

I. Rechtsvraag

163. Aangaande de (on)verjaarbaarheid van de vorderingen van staat ontbreekt het in de rechtsleer aan consensus (*supra* nr. 47). Dit rechtsgevolg van de staat is echter duidelijk en een beoordeling van de onverjaarbaarheid van de vorderingen in het oorspronkelijke afstammingsrecht is mijns inziens relevant om naderhand de onverjaarbaarheid van de staat van de persoon te onderzoeken. Dit rechtsgevolg van de staat wordt aan de hand van de volgende rechtsvraag geanalyseerd: in welke mate zijn afstammingsvorderingen en de vorderingen met betrekking tot de afstammingsgevolgen (on)verjaarbaar?

De rechtsvraag handelt over de (on)verjaarbaarheid van de afstammingsvorderingen. De rechtsleer maakt een onderscheid tussen vervaltermijnen enerzijds en verjaringstermijnen anderzijds.³²⁷ De vervaltermijnen

---

³²⁴ A. VANDERHAEGEN, "Vereffening-verdeling", *NJW* 2014, 471.

³²⁵ K. VANLEDE, "Art. 203ter BW" in *Comm.Pers.*, 1997, 25 p.

³²⁶ C. VAN ROY, *De (on)deelbaarheid van het kind*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 100.

³²⁷ R. DEKKERS, E. DIRIX en G. BAETEMAN, *Handboek burgerlijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 532.

maken eveneens deel uit van dit onderzoek, aangezien vervaltermijnen in essentie verjaringstermijnen met specifieke kenmerken zijn.³²⁸

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

1. Het principe en de uitzondering

164. Vorderingen betreffende de afstamming zijn principieel verjaard. Dit uitgangspunt wordt bevestigd in artikel 331*ter* oud BW, aangezien alle vorderingen waarvoor de wet geen kortere verjaringstermijn stelt, verjaren door het verloop van dertig jaar. Artikel 331*ter*, derde lid oud BW stelt echter dat de dertigjarige verjaringstermijn niet geldt voor de vorderingen gegrond op artikel 329*bis* oud BW.

165. Op grond van artikel 329*bis* oud BW kunnen twee rechtsvorderingen worden ingesteld, met name de vordering tot erkenning na toestemmingsweigering (artikel 329*bis*, §2, vierde lid oud BW) en de vordering tot nietigverklaring van de zonder toestemming(en) gedane erkenning (artikel 329*bis*, §3, derde lid oud BW).

De inleiding van de gerechtelijke procedure na toestemmingsweigering, vervat in artikel 329*bis*, §2, vierde lid oud BW, is niet onderworpen aan een wettelijk voorziene (kortere) verjaringstermijn. Aangezien de rechtsvordering ook niet onderworpen is aan de regeling voorzien in artikel 331*ter* oud BW, resulteert dit in de afwezigheid van enige verjaringstermijn.³²⁹

Dit is principieel anders voor de vordering tot nietigverklaring. Deze rechtsvordering is onderworpen aan een vervaltermijn van zes maanden vanaf de betekening of kennisgeving (artikel 329*bis*, §3, derde lid oud BW).

---

³²⁸ In dezelfde zin M. VANDENBOGAERDE, "Grondslagen van termijnen in het aannemingsrecht. Einde van het verval?" in S. DE REY, N. VAN DAMME en T. GLADINEZ (eds.), *Grenzen voorbij*, Antwerpen, Intersentia, 2020, (173) 176.

³²⁹ Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, *Parl.St.* Senaat 2005-2006, nr. 3-1402/7, 12; GwH 6 april 2011, nr. 54/2011, overw. B.2.4; G. VERSCHULDEN, "Art. 329*bis* oud BW" in *Comm.Pers.*, 2021, afl. 94, (11) 33.

2. Invloed van het Grondwettelijk Hof

166. Het Grondwettelijk Hof heeft reeds verschillende arresten gevelde aangaande de (on)grondwettigheid van de verjaringstermijnen in afstammingszaken.³³⁰ Inzicht in de rechtspraak van het Hof is dan ook vereist om de (on)verjaarbaarheid van de vorderingen in het Belgische afstammingrecht te begrijpen. Deze scriptie gaat uitsluitend dieper in op een arrest waarin het Grondwettelijk Hof afbreuk doet aan de in de wet vervatte dertigjarige verjaringstermijn.³³¹ Deze beperking is ingegeven door een overweging in het arrest van het Grondwettelijk Hof van 17 oktober 2019. Het Hof stelde immers dat de ongrondwettige vervaltermijn (vervat in artikel 318, §2 oud BW) in beginsel onderworpen blijft aan de gemeenrechtelijke verjaringstermijn.³³²

167. Het Grondwettelijk Hof kaartte op 17 oktober 2019 de ongrondwettigheid van de dertigjarige verjaringstermijn aan in het kader van een onderzoek naar het vaderschap in de veronderstelling dat deze termijn zou verstrijken voorafgaand aan de kennisname van de identiteit van de biologische vader.³³³ Bijgevolg werd enkel het aanvangspunt van de termijn ongrondwettig verklaard in de veronderstelling dat het afstammingrecht op die wijze een persoon het onderzoek naar het vaderschap ontzegt. Over de hypothese waarbij een persoon kennis krijgt van de identiteit van de genetische vader achtentwintig jaar na de meerderjarigheid en dus binnen de gemeenrechtelijke verjaringstermijn, maar de vordering instelt na het verstrijken van die termijn, sprak het Hof zich niet uit. Of de dertigjarige verjaringstermijn in dergelijk geval ongrondwettig is of niet, is op dit moment dan ook niet opgehelderd. Het Grondwettelijk Hof kan mijns inziens ook hier een ongrondwettigheid vaststellen, nu de termijn een absoluut karakter heeft. Het Hof stelt immers dat het recht op vaststelling van de afstamming principieel de overhand moet krijgen op de rechtszekerheid³³⁴ en hecht veel waarde aan de mogelijkheid om tot een belangenafweging over te gaan.³³⁵

---

³³⁰ De nog relevante arresten waarin het Grondwettelijk Hof een schending van de Grondwet vaststelde: GwH 17 oktober 2019, nr. 142/2019; GwH 14 december 2016, nr. 161/2016; GwH 25 mei 2016, nr. 77/2016; GwH 3 februari 2016, nr. 18/2016; GwH 31 mei 2011, nr. 96/2011. In onder andere de volgende zaken werd geen ongrondwettigheid vastgesteld: GwH 2 juni 2016, nr. 87/2016; GwH 9 oktober 2014, nr. 145/2014; GwH 20 maart 2014, nr. 46/2014; GwH 29 januari 2014, nr. 16/2014; GwH 17 oktober 2013, nr. 139/2013; GwH 28 maart 2013, nr. 46/2013.

³³¹ GwH 17 oktober 2019, nr. 142/2019.

³³² GwH 17 oktober 2019, nr. 142/2019, overw. B.7.3.

³³³ GwH 17 oktober 2019, nr. 142/2019, overw. B.9.

³³⁴ GwH 17 oktober 2019, nr. 142/2019, overw. B.8.

³³⁵ Zie I. BOONE, "De gerechtelijke vaststelling van het vaderschap getoetst aan de Grondwet", *RW* 2019-20, (1523) 1529; F. SWENNEN, "Wat is ouderschap?", *TPR* 2016, (11) 40.

De rechtsleer stelt volgend op het arrest een onduidelijkheid vast betreffende de termijn die nog moet geboden worden aan de persoon die na de gemeenrechtelijke verjaringstermijn pas ontdekt wie de biologische vader is.³³⁶ MASSAGER stelt dat indien na het ogenblik van kennisname nog een dertigjarige verjaringstermijn zou gelden, dit zou leiden tot een *de facto* onverjaarbaarheid van de afstammingsvordering.³³⁷ VAN DEN SANDE acht een dergelijk onverjaarbaar recht tot vaststelling of betwisting van het juridisch vaderschap niet opportuun.³³⁸

168. De invloed van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof is niet beperkt tot bovenstaand geval. Zo stelde de familierechtbank te Namen dat een vordering betreffende de betwisting van de erkenning *de facto* onverjaarbaar is, aangezien de rechter niet mag aannemen dat een persoon kennis had van de biologische waarheid van zodra er sprake is van twijfel. De eenjarige betwistingstermijn begint bijgevolg pas te lopen vanaf de resultaten van het DNA-onderzoek.³³⁹ Deze interpretatie is geïnspireerd op een arrest van het Grondwettelijk Hof, waarbij geen schending van de Grondwet werd vastgesteld in zoverre het artikel werd geïnterpreteerd zoals toegepast door de familierechtbank Namen.³⁴⁰

169. Door de rechtsonzekerheid die het Grondwettelijk Hof creëert bij de ongrondwettigverklaring van bepaalde verjaringstermijnen kan concluderend worden gesteld dat de verjaarbaarheid van de vorderingen betreffende de afstamming *de facto* wordt ondermijnd.³⁴¹

III. Antwoorden aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familiennaam

170. De vordering tot naamswijziging na de weigering van een gevraagde naamsverandering door de minister van Justitie moet worden ingesteld binnen een termijn van dertig dagen na kennisgeving van de weigering (artikel 370/9, §2 oud BW). Dit betreft volgens SENAËVE een vervaltermijn en geen

---

³³⁶ N. MASSAGER, “« Tout est devenu flou... »” (noot onder GwH 17 oktober 2019), *Act.dr.fam.* 2020, (10) 12; J. VAN DEN SANDE, “De zoektocht naar een evenwichtig hervormd vaderschapsrecht na de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof”, *T.Fam.* 2022, (269) 277.

³³⁷ N. MASSAGER, “« Tout est devenu flou... »” (noot onder GwH 17 oktober 2019), *Act.dr.fam.* 2020, (10) 12.

³³⁸ J. VAN DEN SANDE, “De zoektocht naar een evenwichtig hervormd vaderschapsrecht na de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof”, *T.Fam.* 2022, (269) 277.

³³⁹ Famrb. Namen 4 oktober 2020, *RTDF* 2021, (176) 179-180.

³⁴⁰ GwH 28 maart 2013, nr. 46/2013, overw. B.10.3.

³⁴¹ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 58.

verjaringstermijn.³⁴² Het is duidelijk dat de vordering tot naamsverandering niet eeuwig kan worden ingesteld.

171. Daarnaast is het keuzerecht inzake de naamsoverdracht naar aanleiding van opeenvolgend vastgestelde afstammingsbanden onderworpen aan een vervaltermijn van een jaar (artikel 335, §3, derde lid en 335ter, §2, derde lid oud BW).³⁴³

2. Wettelijke erfopvolging

172. Het recht om een nalatenschap al dan niet te aanvaarden, verjaart na verloop van dertig jaar na het openvallen van de nalatenschap (artikel 4.36, tweede lid BW). Ook de vordering tot inkorting, die toekomt aan de reservataire erfgenamen en dus aan de afstammelingen, is onderworpen aan een verjaringstermijn (artikel 4.157 BW). Indien een schenking of een beschikking bij testament wordt toegekend aan een erfgenaam verjaart de inkortingsvordering in principe dertig jaar na het openvallen van de nalatenschap. De wettekst voorziet in artikel 4.157, §1, tweede lid BW eveneens in een kortere vervaltermijn die eindigt op de dag van de afsluiting van de vereffening-verdeling. Wanneer de gift toekomt aan een niet-erfgenaam wordt de verjaringstermijn gebracht op twee jaar vanaf de afsluiting van de vereffening-verdeling van de nalatenschap en met een maximumtermijn van dertig jaar na het openvallen van de nalatenschap (artikel 4.157, §2, eerste lid BW).

173. De vordering tot verdeling is in principe onverjaarbaar (artikel 4.66 BW).³⁴⁴ Ze kan dan ook altijd worden ingesteld indien de voorwaarden van artikel 4.69 BW vervuld zijn. Een van de wettelijk vermelde redenen die de vordering tot verdeling verhindert, is de verkrijgende verjaring. Bijgevolg is het mogelijk om door middel van verkrijgende verjaring het aandeel van elk van de erfgerechtigden te wijzigen.³⁴⁵ Het recht om de verdeling te vorderen mag dan onverjaarbaar zijn, de verkrijgende verjaring van goederen uit de nalatenschap heeft een impact op de grootte van de te verdelen massa. Hieruit kan dus worden afgeleid dat zolang de termijn van verkrijgende verjaring niet vervuld is de vordering tot verdeling ten aanzien

---

³⁴² P. SENAËVE, "De rechtspleging inzake kinderalimentatie" in P. SENAËVE (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, (1053) 1149.

³⁴³ A-S. VERSWEYVELT, *De naam*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 45.

³⁴⁴ Gent 6 april 2017, *RW* 2018-19, 1230; S. MOSSELMANS, "Uitonverdeeldheidstreding in een familiale of relationele context – Aandachtspunten inzake onverdeeldheden, uitonverdeeldheidstreding en de aanloop naar vereffening-verdeling", *Not.Fisc.M.* 2019, (322) 325; S. RAES, "Het afstammingsrecht opnieuw onder vuur door het Grondwettelijk Hof: gevolgen voor minnelijk verdeelde nalatenschappen", *Not.Fisc.M.* 2015, (182) 194.

³⁴⁵ J. VAN DE VOORDE, "De verkrijgende verjaring van het erfgenaamschap", *T.Not.* 2021, (1102) 1112.

van de gehele massa kan worden ingesteld, maar dat het vorderingsrecht wordt beperkt naar aanleiding van het verstrijken van een termijn.

3. Alimentatie

174. Schuldvorderingen van buitengewone kosten en uitkeringen tot levensonderhoud in het algemeen verjaren na vijf jaar (artikel 2277, derde, vierde en zevende lid oud BW). De bijzondere onderhoudsverplichting bestaat onafhankelijk van de uitoefening van een rechtsvordering.³⁴⁶ Daardoor kan een vordering ook betrekking hebben op een periode die de instelling van de vordering voorafgaat.³⁴⁷ Concreet houdt dit in dat een ouder maximaal kan worden veroordeeld tot de betaling van onderhoudsgeld aan zijn kind met een retroactiviteit van vijf jaar.³⁴⁸

4. Ouderlijk gezag

175. Op grond van artikel 372 oud BW blijven kinderen onder het gezag staan van hun ouders tot ze de meerderjarigheidsleeftijd hebben bereikt of tot hun eventuele ontvoogding. Het ouderlijk gezag is bijgevolg essentieel tijdelijk van aard. Een ouder moet een vordering betreffende het ouderlijk gezag dan ook instellen voorafgaand aan de meerderjarigheid.³⁴⁹ Dit omwille van de beperkte geldigheidsduur van het rechtsgevolg van de afstamming. Deze termijn is echter niet te beschouwen als een verjaringstermijn verbonden aan een rechtsvordering met betrekking tot het ouderlijk gezag. Hieruit valt dus niet af te leiden dat de vorderingen betreffende het ouderlijk gezag verjaarbaar zijn.

Geen enkele wetsbepaling voorziet in een verjaringstermijn waaraan de uitoefening van bepaalde rechten die voortvloeien uit het ouderlijk gezag onderworpen is. Bijgevolg is er sprake van een afwezigheid van een verjaringstermijn.

Afdeling II: (On)verjaarbaarheid van de afstamming

176. Zoals reeds vermeld in randnummer 48 beoordeelt de rechtsleer de onverjaarbaarheid van de staat en de (principiële) verjaarbaarheid van de vorderingen van staat (hoogstwaarschijnlijk) niet aan de hand

---

³⁴⁶ Cass. 2 juni 1978, *RW* 1978-79, 904.

³⁴⁷ Bergen 28 november 2005, *Div.Act.* 2006, (74) 75.

³⁴⁸ S. BROUWERS, *Kinderalimentatie*, Brussel, Larcier, 2017, 138-139; K. VANLEDE, "De verjaring van onderhoudsgelden" (noot onder Cass. 8 december 2000), *EJ* 2001, (50) 51.

³⁴⁹ Inspiratie uit Brussel 13 januari 2022, *NJW* 2023, (43) 45, noot R. VASSEUR; Famrb. Luik 22 mei 2018, *JLMB* 2019, (40) 43.

van dezelfde normen. VAN GYSEL stelt dat de onverjaarbaarheid van de staat zelf nauwelijks (te) betwist(en) is.³⁵⁰ De staat wordt geacht onverjaarbaar te zijn, omdat het tijdsverloop geen hoedanigheden toekent of teniet doet.³⁵¹ De rechtsvorderingen betreffende de staat zijn in beginsel echter verjaarbaar omdat het subjectief recht om een afstammingsband te vestigen of te betwisten niet langer opeisbaar is.³⁵²

177. Deze afdeling beoogt de betekenis van de onverjaarbaarheid van de staat te analyseren en op deze wijze de (on)zin te achterhalen van het doctrinale onderscheid tussen de onverjaarbaarheid van de staat en de (on)verjaarbaarheid van de vorderingen van staat. Aan de hand van de volgende rechtsvraag wordt de onverjaarbaarheid van de afstammingsrelatie onderzocht: is de hoedanigheid van ouder en kind-afstammeling vatbaar voor verjaring?

Het leerstuk van de staat benadrukt dat de staat van de persoon niet vatbaar is voor verjaring.³⁵³ Om deze doctrinale stelling in het kader van de afstammingsrelatie op een zinvolle wijze in te vullen, baseert deze scriptie zich op het klassieke onderscheid tussen verkrijgende en bevrijdende verjaring. Deze twee gemeenrechtelijke rechtsfiguren staan model om de (on)verjaarbaarheid van de afstamming te beoordelen.

1. Geen verkrijgende verjaring

178. De rechtsleer stelt dat een persoon de hoedanigheid van ouder of kind niet kan verkrijgen door het verstrijken van een bepaalde tijd.³⁵⁴ Om de correctheid van deze stelling aangaande de onverjaarbaarheid van de afstamming na te gaan, onderzoekt deze scriptie of een persoon met betrekking tot de oorspronkelijke afstammingsrelatie alle voorwaarden voor verkrijgende verjaring kan vervullen.

179. Alvorens dieper in te gaan op de verschillende voorwaarden die voldaan moeten zijn om tot een verkrijgende verjaring te kunnen besluiten, is het vereist een argument te ontcrachten dat aanleiding zou kunnen geven tot de bevestiging van de onverjaarbaarheid. Dat de staat van de persoon door de wet wordt bepaald kan een reden zijn om te poneren dat een afstammingsrelatie niet op grond van verjaring kan worden verworven. Immers, enkel de wettelijk voorziene vaststellingswijzen kunnen aanleiding geven tot de vormgeving van een afstammingsrelatie (*supra* nr. 122, tweede alinea). Deze redenering gaat echter niet

---

³⁵⁰ A.-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 38.

³⁵¹ P. SENAEVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 36.

³⁵² I. CLAEYS, "Overzicht van rechtspraak bevrijdende verjaring (1992-2017)", *TPR* 2018, (605) 632.

³⁵³ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 112.

³⁵⁴ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 55.

op, aangezien de verkrijgende verjaring eveneens een wettelijke rechtsfiguur is. VAN DE VOORDE geeft aan dat de formulering van artikel 2219 oud BW voldoende ruim is om ook de verkrijgende verjaring van een hoedanigheid te dulden.³⁵⁵ Het kan dus niet overtuigen te stellen dat de wet zelf de onverjaarbaarheid van een hoedanigheid bewerkstelligt. Anderzijds is het eveneens mogelijk dat de stelling aangaande de wettelijke bepaaldheid van de staat te ruim geformuleerd is, waardoor het leerstuk niet alle wettelijke rechtsfiguren voor ogen had.

180. Aangezien verkrijgende verjaring een aanspraak op een subjectief recht inhoudt, is bezit een noodzakelijke voorwaarde.³⁵⁶ Daaruit volgt dat elk subjectief recht dat vatbaar is voor bezit in principe ook in aanmerking komt voor verkrijgende verjaring.³⁵⁷ Opdat de afstamming verkrijgend kan verjaren, moet het bezit van de hoedanigheid van ouder of kind-afstammeling toegelaten zijn. Het oorspronkelijke afstammingsrecht aanvaardt dat een persoon de hoedanigheid van ouder kan bezitten ten aanzien van een kind en omgekeerd.³⁵⁸ Dit komt tot uiting in het concept bezit van staat (artikel 331*nonies* oud BW).

181. Niet elk bezit volstaat om er subjectieve rechten aan te ontfemen. Het bezit moet zowel een aanspraak uiten op een recht als de rechten van anderen tegenspreken.³⁵⁹ In het oorspronkelijke afstammingsrecht brengt het bezit van staat een aanspraak op een recht tot uiting. Het bezit van staat impliceert immers dat een persoon zich gedraagt als titularis van de hoedanigheid van ouder door onder andere de rechten en verplichtingen verbonden aan een afstammingsrelatie uit te oefenen (zie artikel 331*nonies* oud BW). De vereiste dat het bezit van staat de rechten van anderen en dus een bestaande juridische toestand tegensprekt³⁶⁰, is in het afstammingsrecht echter niet voldaan. Het afstammingsrecht kent aan het bezit van staat diverse functies toe.³⁶¹ Geen enkele van die functies laat echter toe een bestaande juridische toestand tegen te spreken.

In het kader van vaststellingsprocedures komt aan het bezit van staat een bewijsfunctie toe (artikel 314, vierde lid; 324, eerste lid en 325/9, eerste lid oud BW). In dergelijk geval spreekt het bezit van staat geen

---

³⁵⁵ J. VAN DE VOORDE, "De verkrijgende verjaring van het erfgenaamschap", *T.Not.* 2021, (1102) 1112.

³⁵⁶ J. VAN DE VOORDE, "Bestaat de bevrijdende verjaring of is ze slechts een vorm van de verkrijgende verjaring? Een onderzoek naar de verjaring als monistisch of dualistisch concept", *TPR* 2018, (393) 458, nr. 106.

³⁵⁷ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 136.

³⁵⁸ A. QUIRYNEN, "Een andere (grondwetsconforme?) kijk op bezit van staat" (noot onder GwH 7 juli 2011), *T.Fam.* 2011, (154) 156.

³⁵⁹ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 251.

³⁶⁰ *Ibid.*, 18.

³⁶¹ A. QUIRYNEN, "Een andere (grondwetsconforme?) kijk op bezit van staat" (noot onder GwH 7 juli 2011), *T.Fam.* 2011, (154) 157-158.

bestaande juridische toestand tegen, aangezien het juridisch ouderschap ten aanzien van een andere persoon niet vaststaat. Dit is immers een voorwaarde om succesvol een procedure tot gerechtelijke vaststelling van het ouderschap in te stellen.³⁶²

Op grond van de wettelijke bepalingen speelt het bezit van staat eveneens een rol als (niet-absolute³⁶³) onontvankelijkheidsgrond in het kader van betwistingsvorderingen (artikel 312, §2; 318, §1; 325/3, §1; 325/7, §1, eerste lid en 330, §1, eerste lid oud BW). Ook in dit geval kan het bezit van staat nooit leiden tot een verkrijgende verjaring. Het bezit van staat bevestigt in dergelijk geval immers de juridisch toegekende staat.³⁶⁴

182. Dit betekent echter niet dat het bezit van staat nooit een bestaande juridische toestand kan tegenspreken. Zo kan een persoon die niet de juridische ouder en niet de biofysiologische moeder/biologische vader/tot MBV toestemmende meemoeder is, bezit van staat hebben ten aanzien van een kind met een dubbele afstammingsband.³⁶⁵ De louter socio-affectieve, beweerde ouder kan geen gegronde betwistingsvordering instellen. De persoon die het moederschap opeist, moet immers bewijzen dat de juridische moeder niet bevallen is (artikel 312, §2 en 330, §3 oud BW).³⁶⁶ De beweerde vader moet bewijzen dat hijzelf de biologische verwekker is (artikel 318, §5; 325/3, §4; 325/7, §3 en 330, §3 oud BW). De persoon die het meemoederschap opeist, moet het bewijs leveren dat ze/die overeenkomstig de MBV-wet³⁶⁷ heeft toegestemd in de medisch begeleide voortplanting en de verwekking van het kind daar het gevolg van kan zijn (318, §6; 325/3, §5; 325/7, §4 en 330, §4 oud BW). Doordat de louter socio-affectieve ouder de vastgestelde afstammingsband niet kan betwisten, kan hij/zij/die zijn/haar/hun socio-affectief ouderschap niet omzetten in een juridisch ouderschap op grond van de wettelijke vaststellingsregels. De bezitter van staat kan enkel nog een toevlucht nemen tot de verkrijgende verjaring.

Heeft het kind dan drie juridische ouders na de verkrijgende verjaring van de hoedanigheid door de bezitter? Het gevolg van de verkrijgende verjaring is dat de feitelijke toestand, met name het bezit van de hoedanigheid, voorrang krijgt op de werkelijke juridische hoedanigheid van een andere persoon.³⁶⁸ Wel

---

³⁶² N. GALLUS, *Filiation*, Brussel, Bruylant, 2016, 88, 133 en 155.

³⁶³ GwH 3 februari 2011, nr. 20/2011.

³⁶⁴ Zie ook F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 96.

³⁶⁵ Zie voorbeeldsituatie in GwH 26 november 2015, nr. 168/2015.

³⁶⁶ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 600.

³⁶⁷ Wet 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtollige embryo's en de gameten, BS 17 juli 2007, 38.575.

³⁶⁸ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 21.

wordt algemeen aangenomen dat de verjaring (gerechtelijk) moet worden ingeroepen en geen uitwerking van rechtswege kent.³⁶⁹ Opdat de persoon die bezit van staat heeft daadwerkelijk de hoedanigheid van ouder kan verwerven, is het vereist de verkrijgende verjaring in te roepen voor de rechter. Dergelijk geschil kan beschouwd worden als een afstammingsgeschil waarover de wet geen regeling heeft getroffen. Overeenkomstig artikel 331septies oud BW is het bezit van staat slechts een subsidiair bewijsmiddel. Bijgevolg zal de verworven hoedanigheid door bezit van staat het niet winnen van het juridisch vastgesteld ouderschap.³⁷⁰ Mijns inziens is dit de enige mogelijke uitkomst van een dergelijke procedure, aangezien de wet de louter socio-affectieve ouder geen betwistingsrecht verleent.

183. Dit noopt tot de conclusie dat de hoedanigheid van ouder en kind-afstammeling, hoewel theoretisch mogelijk, niet op grond van verkrijgende verjaring kan worden verworven. Bijgevolg heeft het concept verjaring van de afstamming geen zinvolle betekenis wanneer dit concept wordt bekeken vanuit de invulling van het begrip verkrijgende verjaring. Het oorspronkelijke afstammingsrecht sluit zich aan bij de stelling uit de rechtsleer aangaande de staat van de persoon.

2. Geen uitdovende verjaring

184. De rechtsleer hecht aan de stelling dat de staat van de persoon niet vatbaar is voor bevrijdende verjaring mijns inziens twee verschillende betekenissen. Enerzijds stelt de rechtsleer dat een tijdsverloop de staat niet beïnvloedt en een persoon dus niet bevrijdt van zijn hoedanigheid.³⁷¹ Anderzijds houdt deze stelling volgens de rechtsleer in dat de niet-uitoefening van de rechten en verplichtingen verbonden aan de hoedanigheid van ouder of kind-afstammeling de afstammingsband niet teniet doet.³⁷²

Deze laatstgenoemde invulling is mijns inziens een onjuist uitgangspunt om te beoordelen of de afstamming al dan niet vatbaar is voor uitdovende verjaring. De bevrijdende verjaring wordt immers omschreven als het tenietgaan van de opeisbaarheid van een subjectief recht door het loutere verloop van tijd.³⁷³ Op grond van die omschrijving is het mijns inziens niet mogelijk te stellen dat de niet-uitoefening van rechten en

---

³⁶⁹ R. EEMAN, "Verrijdende verjaring", *Notamus* 2014, afl. 1, (50) 51; J. KOKELLENBERG, T. VAN SINAY, V. SAGAERT en R. JANSEN, "Overzicht van rechtspraak. Zakenrecht 2000-2008", *TPR* 2009, (1113) 1712.

³⁷⁰ R. DEKKERS, *Handboek burgerlijk recht*, I, Brussel, Bruylant, 1972, 55.

³⁷¹ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

³⁷² F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 96; A-C. VAN GYSEL, C. AUGHUET, L. BARNICH en D. CARRÉ, *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 190.

³⁷³ I. CLAEYS, "Overzicht van rechtspraak bevrijdende verjaring (1992-2017)", *TPR* 2018, (605) 632.

verplichtingen de opeisbaarheid van het subjectief recht op afstamming teniet doet, aangezien enkel het verloop van tijd de opeisbaarheid beïnvloedt.

185. Of het verloop van tijd een persoon al dan niet bevrijdt van zijn hoedanigheid moet mijns inziens dan ook worden geanalyseerd aan de hand van de termijnen die de afstammingswetgeving voorop stelt om een vordering tot vaststelling van staat in te stellen.

Het afstammingsrecht bevat tal van verjaringstermijnen. Zo is het onderzoek naar het moederschap, het vaderschap en het meemoederschap onderworpen aan de dertigjarige verjaringstermijn (artikel 331*ter* oud BW). Het resultaat van deze verjaring is tweeledig. Enerzijds heeft dit tot gevolg dat het kind de opeisbaarheid verliest van zijn (potentiële) hoedanigheid van 'kind van de biologische ouder' en definitief de hoedanigheid van 'niet-kind van de biologische ouder' verwerft. Anderzijds verwerft de biologische, niet-juridische ouder definitief de hoedanigheid van 'niet-ouder' en de opeisbaarheid van de hoedanigheid van 'ouder' gaat teniet.³⁷⁴

Ook de betwistingsvorderingen zijn onderworpen aan vervaltermijnen (artikel 312, §2; 318, §2; 325/3, §2; 325/7, §1; 329*bis*, §3, derde lid en 330, §1 oud BW). Deze vervaltermijnen hebben tot gevolg dat de biologische, niet-juridische ouder de mogelijkheid verliest de gevestigde afstammingsband te betwisten. Op grond van de bestaande 2-in-1-vordering voor de beweerde ouder houdt dit opnieuw een verlies in van de opeisbaarheid van de hoedanigheid van 'ouder'. De juridische ouder verwerft definitief de hoedanigheid van 'ouder'. Daarnaast heeft een ingetreden verval van de betwistingsvordering voor de juridische ouder tot gevolg dat de opeisbaarheid van de hoedanigheid van 'niet-ouder' teniet gaat.

186. De uitdovende verjaring is in essentie een verweermiddel tegen een laattijdige vordering.³⁷⁵ Een bepaalde aanspraak kan niet meer worden opgeëist door de niet-tijdige uitoefening van de rechtsvordering. Door de intreding van verjaring of verval kan de persoon die de vordering instelt, niet langer bereiken waar hij/zij/die aanspraak op had.

Uit de bovenvermelde bevindingen blijkt dat de rechtsvordering tot wijziging van een hoedanigheid voor bevrijdende verjaring in aanmerking komt (Zie *supra* nr. 164).³⁷⁶ In tegenstelling tot het klassieke gevolg van

---

³⁷⁴ Inspiratie uit J. VAN DE VOORDE, "De bevrijdende verjaring van zakelijke rechten" in N. CARETTE en R. BARBAIX (eds.), *Tendensen vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, (243) 243.

³⁷⁵ Cass. 12 mei 2014, AR S.13.0020.F; Cass. 18 maart 2013, AR S.12.0069.F; K. WILLEMS, "Betaling van een verjaarde schuld", *TBBR* 2008, (319) 323.

³⁷⁶ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 924.

een bevrijdende verjaring³⁷⁷ wordt een persoon door de verjaring van de afstammingsvordering niet bevrijd van zijn bestaande juridische hoedanigheid. Deze hoedanigheid wordt definitief verankerd. De impact van de bevrijdende verjaring op de afstammingsrelatie is beperkt tot de bevrijding van de tegenovergestelde, potentiële hoedanigheid.

Bijgevolg is het onderscheid tussen de onverjaarbaarheid van de afstamming en de verjaarbaarheid van de afstammingsvorderingen zinvol. De vorderingen betreffende de afstamming zijn immers vatbaar voor bevrijdende verjaring, de hoedanigheid is dat niet. Het verloop van tijd heeft immers steeds tot gevolg dat de toegekende hoedanigheid van ouder of kind behouden blijft. Vanuit deze invulling van het concept bevrijdende verjaring komt aan de verjaring van de afstamming dan ook geen zinvolle betekenis toe.

187. De rechtsleer beweert daarnaast dat de niet-uitoefening van de rechten en verplichtingen verbonden aan de afstamming de hoedanigheid van ouder en kind niet teniet doet. Dit standpunt wordt bevestigd in de rechtspraak.³⁷⁸ Dergelijke niet-uitoefening kan eventueel aanleiding geven tot een verjaring of verval van het betrokken afstammingsgevolg (*supra* nr. 170-174). De al dan niet opeisbaarheid van een afstammingsgevolg heeft echter geen invloed op het al dan niet bestaan van een afstammingsband.³⁷⁹ Deze stelling kan mijns inziens echter niet in verband worden gebracht met de gangbare omschrijving van bevrijdende verjaring toegepast op de hoedanigheid van ouder en kind. Hieruit valt hoogstens af te leiden dat een bevrijdende verjaring van een rechtsgevolg van de afstamming geen invloed heeft op de gevestigde afstammingsrelatie.

Dit is eveneens te verklaren vanuit de idee dat de afstammingsband een noodzakelijke voorwaarde is voor de rechtsgevolgen die daaruit voortvloeien, maar dat het omgekeerde niet geldt (zie Bijlage: Propositielogica).³⁸⁰ Dit blijkt bijvoorbeeld uit artikel 33 Jeugdbeschermingswet³⁸¹: een uit het ouderlijk gezag ontzette ouder verliest zijn juridische hoedanigheid niet.³⁸² Ook de gewone adoptie leidt tot het

---

³⁷⁷ Zie O. ROODHOOFT, *Correctiemechanismen op absolute bevrijdende verjaring in het Belgische privaatrecht*, Brugge, die Keure, 2020, 11.

³⁷⁸ Cass. 3 juni 2010, *T.Fam.* 2011, 101; Brussel 4 mei 2009, *RTDF* 2011, 398. *In casu* ging het om een vader die jarenlang het ouderlijk gezag niet uitoefende.

³⁷⁹ Impliciet zie Bergen 29 april 2003, *JLMB* 2004, 646.

³⁸⁰ Zie P. SENAËVE, "Hoe het recht op identiteit wettelijk verankeren?", *T.Fam.* 2020, (122) 123.

³⁸¹ Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965, 4.014.

³⁸² C. BOUDOT, *Des violences intrafamiliales perpétrées sur les enfants... à la déchéance de l'autorité parentale*, Brussel, Larcier, 2010, 107; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 677.

verlies van bepaalde rechtsgevolgen van de afstamming, hoewel de oorspronkelijke afstammingsband niet verbroken wordt.³⁸³

188. Concluderend kan worden gesteld dat de stellingen die in de rechtsleer met betrekking tot de onverjaarbaarheid van de staat van de persoon worden verdedigd, genuanceerd moeten worden. Het is correct dat een individu zijn staat niet kan verliezen door de rechtsgevolgen die eraan verbonden zijn niet uit te oefenen.³⁸⁴ Dit kan echter niet in verband worden gebracht met de gangbare definitie van bevrijdende verjaring van de afstammingsrelatie, in de zin dat deze verjaring een verweermiddel vormt tegen laattijdige vorderingen en de opeisbaarheid van het subjectief recht op afstamming teniet doet. Daarnaast stelt de rechtsleer mijns inziens terecht dat het verloop van een zekere tijdsduur de staat van een persoon niet kan wijzigen.³⁸⁵ De bevrijdende verjaring van de afstammingsvorderingen heeft immers tot gevolg dat de bestaande juridische hoedanigheid van (niet-)ouder definitief vast komt te staan.

Hoofdstuk V: Rechtsvraag en antwoord: de universele tegenstelbaarheid in het oorspronkelijke afstammingsrecht

Afdeling I: Universele tegenstelbaarheid

I. Rechtsvraag

189. Een rechtsgevolg van de staat van de persoon is dat deze universeel tegenstelbaar is. Dit wordt in het afstammingsrecht onderzocht aan de hand van volgende rechtsvraag: in welke mate is de oorspronkelijke afstamming of zijn de daaruit voortvloeiende rechtsgevolgen tegenstelbaar aan derden?

II. Antwoord aangaande de vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

1. De (niet-)tegenwerpelijheid ten aanzien van de echtgeno(o)t(e) en de gemeenschappelijke kinderen

190. De wetgever heeft het noodzakelijk geacht de tegenwerpelijheid van de erkenning en de gerechtelijke vaststelling van ouderschap in welomschreven gevallen te duiden (artikel 313, §3; 319bis; 322, tweede lid; 325/6 en 325/8, tweede lid oud BW). De wettelijke regeling beperkt zich tot situaties waarin de persoon ten aanzien van wie de afstamming wordt vastgesteld, gehuwd is. Voor elk van deze regelingen wordt de tegenwerpelijheid van een erkenning of gerechtelijke vaststelling ten aanzien van limitatief

---

³⁸³ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 351.

³⁸⁴ A-C .VAN GYSEL, C. AUGHUET, L. BARNICH en D. CARRÉ, *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 190.

³⁸⁵ Zie P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 36.

opgesomde personen afhankelijk gesteld van een kennisgeving of betekening aan de echtgeno(o)t(e).³⁸⁶ Bij gebreke aan dergelijke betekening of kennisgeving is het gevestigde ouderschap niet tegenwerpelijk aan de echtgeno(o)t(e), aan de kinderen geboren uit het huwelijk en aan de gezamenlijk geadopteerde kinderen.

Bij de vaststelling van een afstamming van moederszijde is de kennisgevingsverplichting uitsluitend voorzien voor de erkenning en niet voor de gerechtelijke vaststelling van moederschap. Daarnaast is die mededeling ook enkel wettelijk verplicht wanneer de moeder overgaat tot de erkenning van een kind dat tijdens het huwelijk geboren is (artikel 313, §3, eerste lid oud BW).

De kennisgevings- of betekeningsverplichting inzake de afstamming van vaderszijde verschilt wat betreft de erkenning en de gerechtelijke vaststelling. Ingeval een gehuwde man overgaat tot de erkenning van een kind is die erkenning niet-tegenwerpelijk bij gebreke aan een mededeling wanneer het kind is verwekt bij een vrouw met wie hij/die niet gehuwd is (artikel 319*bis*, eerste lid oud BW). Het tijdstip van verwekking is irrelevant voor de mededelingsplicht, enkel het tijdstip van erkenning speelt een rol (al dan niet tijdens het huwelijk).³⁸⁷ Bij een gerechtelijke vaststelling van vaderschap geldt de sanctie van de niet-tegenwerpelijke indien het kind ten aanzien van wie de afstamming vast komt te staan, verwekt is tijdens het huwelijk bij een vrouw met wie hij geen huwelijkse relatie heeft (artikel 322, tweede lid oud BW). Bijgevolg speelt het tijdstip van verwekking hier een cruciale rol voor de tegenstelbaarheid van de afstammingsband.

Voor de meemoederlijke afstammingsband is de regeling iets eenduidiger. De vaststelling van een afstammingsband ten aanzien van een kind waarvan de echtgenote van de meemoeder niet de moeder is, moet altijd worden meegedeeld (artikel 325/6 en 325/8, tweede lid oud BW).³⁸⁸

191. De niet-tegenwerpelijke waarvan sprake in de uitgewerkte regelingen is relatief van aard.³⁸⁹ Dit houdt in dat de ouder ten aanzien van wie het ouderschap is vastgesteld en het kind zich niet kunnen beroepen op de gevolgen voortvloeiend uit de afstammingsrelatie ten aanzien van de limitatief opgesomde personen. Dit in tegenstelling tot de personen die worden beschermd door deze regelgeving. De

---

³⁸⁶ S. PODEVYN, "Rechtspositie van de echtgeno(o)t(e) van de overspelige ouder", *Notariaat* 2008, afl. 8, (7) 8.

³⁸⁷ C. DE WULF, *La rédaction d'actes notariés. Droit des personnes et droit patrimonial de la famille*, Waterloo, Kluwer, 2013, 118.

³⁸⁸ L. PLUYM, "Juridisch statuut voor meemoeders – Commentaar bij de wet van 5 mei 2014", *T.Fam.* 2015, (5) 10.

³⁸⁹ P. SENAËVE, "De hervorming van het afstammingsrecht door de wetten van 1 juli 2006 en van 27 december 2006 (deel II)", *T.Fam.* 2008, (102) 113.

echtgeno(o)t(e) en gemeenschappelijke kinderen kunnen zich wel beroepen op de afstamming en de bijbehorende rechtsgevolgen.³⁹⁰

192. Te stellen valt dat het rechtsgevolg van de universele tegenstelbaarheid in het afstammingsrecht niet zonder meer wordt gevolgd. Ten aanzien van bepaalde personen wordt de tegenwerpelijkheid van de afstammingsrelatie immers afhankelijk gesteld van de vervulling van een kennisgevings- of betekenisverplichting. Zolang de voorgeschreven publiciteitsvoorwaarde niet werd nageleefd, wijkt het afstammingsrecht af van het door het leerstuk van de staat geponeerde principe dat de staat van de persoon steeds universeel tegenstelbaar is.³⁹¹

2. De (niet-)tegenwerpelijkheid ten aanzien van het erkende kind en de wettelijke vertegenwoordiger

193. Een bijzondere tegenstelbaarheidsregeling is opgenomen in artikel 329*bis*, §3, zesde lid oud BW. De voorafgaande toestemmingsvereiste voor de erkenning geldt niet indien een kind geen afstammingsband heeft of indien de enige ouder is overleden of niet in staat is zijn wil te kennen te geven (artikel 329*bis*, §3, eerste lid oud BW).³⁹² Na een erkenning zonder toestemming vindt een kennisgeving of betekening plaats, waarna een termijn van zes maanden begint te lopen waarin de nietigverklaring van de erkenning kan worden gevorderd (artikel 329*bis*, §3, derde lid oud BW). Zolang deze termijn nog niet is verstreken of totdat een afwijzingsbeslissing inzake de vordering tot nietigverklaring in kracht van gewijsde is getreden, is de erkenning niet tegenwerpelijk aan het erkende kind en de wettelijke vertegenwoordiger (artikel 329*bis*, §3, zesde lid oud BW). Bijgevolg ressorteert de erkenning ten aanzien van hen geen rechtsgevolgen, tenzij een van de personen die onder de beschermingsregeling valt ervoor opteert zich reeds op de rechtsgevolgen te beroepen (329*bis*, §3, zesde lid *in fine* oud BW).

194. Ook deze wetsbepaling geeft aanleiding tot een nuancering van de universele tegenstelbaarheid van de staat. De tegenwerpelijkheid ten aanzien van een zonder voorafgaande toestemming erkend kind en zijn wettelijke vertegenwoordiger is afhankelijk van de vervulling van een mededelingsverplichting en een daaropvolgend tijdsverloop.

---

³⁹⁰ G. VERSCHULDEN, "De moederlijke en de vaderlijke erkenning" in P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *De hervorming van het afstammingsrecht: commentaar op de Wetten van 1 juli 2006, 27 december 2006 en 6 juli 2007*, Antwerpen, Intersentia, 2007, (89) 165.

³⁹¹ Zie Verslag over het wetsvoorstel tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 51-0597/24, 143-144.

³⁹² G. VERSCHULDEN, "Art. 329*bis* oud BW" in *Comm.Pers.*, 2021, afl. 94, (11) 58.

3. De tegenwerpelijke ten aanzien van eenieder

195. De gerechtelijke vaststelling, de betwisting en de nietigverklaring van het ouderschap vinden plaats bij gerechtelijke uitspraak. Op grond van artikel 331*decies*, eerste lid oud BW is een rechterlijke beslissing inzake de afstamming tegenwerpeijk zelfs aan de personen die geen partij waren in het geding. Bijgevolg is een betwisting altijd tegenwerpeijk aan eenieder, ongeacht wie partij was in het geding.³⁹³ Hetzelfde geldt voor het gerechtelijk vastgesteld ouderschap³⁹⁴, met uitzondering van de bovenvermelde niet-tegenwerpeijkheid indien de vader of meemoeder gehuwd is (*supra* nr. 190).

4. De niet-geregelde tegenwerpeijkheid

196. De tegenwerpeijkheid van de vaststelling van de afstamming wordt slechts in een beperkt aantal gevallen wettelijk geregeld. Daaruit volgt dat tal van tegenwerpeijkheidsvraagstukken niet worden beantwoord in het afstammingsrecht. Dit is het geval voor de tegenstelbaarheid van het moederschap dat vaststaat op grond van artikel 312, §1 oud BW en de vaststelling van de afstamming binnen het huwelijk op grond van de vaderschaps- en meemoederschapsregel. Daarnaast is de tegenwerpeijkheid van een erkenning niet geregeld indien de erkenner geen huwelijkse relatie heeft.

In die gevallen waarin de wetgever de tegenwerpeijkheid uitdrukkelijk heeft geregeld, is deze regeling bovendien beperkt tot limitatief bepaalde personen. Bijgevolg is de tegenwerpeijkheid van een erkenning door een gehuwd persoon of een erkenning zonder de benodigde toestemming(en) ten aanzien van andere derden eveneens niet gereguleerd.

197. Uit de bijzondere regelgeving inzake de niet-tegenstelbaarheid kan eventueel een *a contrario*-redenering worden opgebouwd. Aangezien de tegenwerpeijkheid slechts ten aanzien van limitatief opgesomde personen en in limitatief bepaalde gevallen aan voorwaarden is onderworpen, is de afstammingsband ook zonder de vervulling van de publiciteitsvoorwaarde in principe tegenwerpeijk aan alle andere personen. Dergelijke redeneringen gaan echter niet steeds op.³⁹⁵ Het is niet omdat een afstammingsband niet (altijd) tegenwerpeijk is aan de echtgeno(o)t(e) en de gemeenschappelijke kinderen, dat deze per definitie wel tegenwerpeijk is ten aanzien van elke andere persoon.

---

³⁹³ A. HEYVAERT en R. VANCRAENENBROECK, "Art. 331*decies* BW" in *Comm.Pers.*, 2014, afl. 76, (103) 104.

³⁹⁴ Brussel 21 december 2006, *RTDF* 2007, (745) 749.

³⁹⁵ Bijvoorbeeld: Arbrb. Dendermonde 15 januari 1975, *JTT* 1976, 37.

Dit neemt niet weg dat ook in de gevallen waarin de tegenwerpelijheid van de hoedanigheid ten aanzien van derden niet uitdrukkelijk geregeld is, de afstammingsrelatie geacht wordt universeel tegenwerpelijk te zijn.³⁹⁶ Elke juridische handeling is in beginsel immers tegenwerpelijk aan eenieder als rechtsfeit.³⁹⁷

III. Antwoord aangaande de rechtsgevolgen van de afstamming

1. Familienaam

198. Ondanks het feit dat de wet geen uitdrukkelijke bepaling bevat over de tegenwerpelijheid van de familienaam, is met zekerheid te stellen dat de naam tegenwerpelijk is aan derden. De naam is immers een persoonlijkheidsrecht³⁹⁸ en geeft de titularis ervan rechten ten opzichte van derden.³⁹⁹ Daardoor kan de drager van de naam van iedere derde vergen dat ze de juiste naam gebruiken om de drager aan te spreken en kan de drager zich verzetten tegen het gebruik van zijn naam door een derde zonder instemming.⁴⁰⁰ Uit de mogelijkheden die aan de drager van een naam toekomen, kan dan ook afgeleid worden dat de naam tegenwerpelijk is aan derden en dat een derde de naamdracht moet respecteren.⁴⁰¹

2. Wettelijke erfopvolging

199. Het wettelijk erfrecht beschermt de schuldeisers van de nalatenschap enerzijds en de schuldeisers van de erfgenaam anderzijds. Deze wettelijk voorziene beschermingsmechanismen nemen doorgaans de vorm aan van een niet-tegenwerpelijheid van bepaalde handelingen die werden gesteld.

Ten eerste zijn schuldeisers van de nalatenschap die zich laattijdig melden gedeeltelijk niet gebonden door de uitbetaling die reeds heeft plaatsgevonden (artikel 4.56 BW). De betaling is aan hen tegenwerpelijk in de mate dat de tijdig aangemelde schuldeisers betaald zijn.⁴⁰² De niet-tegenwerpelijheid situeert zich op

---

³⁹⁶ S. MATTHÉ, *Familierecht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 246.

³⁹⁷ Verslag over het wetsvoorstel tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 51-0597/24, 143; L. CORNELIS, *Algemene theorie van de verbintenis*, Antwerpen, Intersentia, 2000, 347.

³⁹⁸ A-S. VERSWEYVELT, *De naam*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 7.

³⁹⁹ E. GULDIX en A. WYLLEMAN, "De positie en de handhaving van persoonlijkheidsrechten in het Belgisch privaatrecht", *TPR* 1999, (1589) 1594.

⁴⁰⁰ P. SENAËVE, "De naam van het kind: overblijfsel van een achterhaalde patriarchale traditie of paradepaard van een overtrokken feministische retoriek?" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (157) 165.

⁴⁰¹ J. VYNCKIER, "Naamgevingsrechten en hun toepassing bij sponsoring", *NJW* 2015, (474) 480, vn. 50.

⁴⁰² D. LEROY, "Art. 809 BW" in *Comm.Erf.*, 2013, afl. 44, (79) 81.

het niveau van de uitkering die reeds gebeurde aan de legatarissen en het nog niet verdeelde gedeelte van de nalatenschap.⁴⁰³

Ook de schuldeisers van de erfgerechtigden kunnen bepaalde handelingen van hun schuldenaar niet aan hen laten tegenwerpen. Zo kan een schuldeiser naar aanleiding van een verwerping van een nalatenschap een *actio pauliana* instellen wegens bedrieglijke benadeling van zijn rechten (artikel 4.46 BW). Een geslaagde vordering levert de niet-tegenwerpelijkheid van de verwerping op.⁴⁰⁴

200. Ook ten aanzien van de mede-erfgenaar is een bescherming ingebouwd. De verdeling van de nalatenschap kent op grond van artikel 4.102 BW een declaratieve werking. Dit neemt niet weg dat een erfgenaar-deelgenoot tijdens de onverdeeldheid bepaalde handelingen kan en mag stellen. Wanneer bij de verdeling blijkt dat de handeling betrekking had op een goed dat niet aan die deelgenoot is toebedeeld, blijft de handeling zonder uitwerking en zijn de gevestigde persoonlijke rechten niet tegenwerpe-lijk aan de verkrijgende deelgenoot.⁴⁰⁵

201. Daarnaast bevat het erfrecht ook een wettelijke bepaling die de tegenwerpelijkheid van rechtshandelingen ten aanzien van derden uitdrukkelijk bevestigt. Zo is de overeenkomst van onverdeeldheid tegenwerpe-lijk aan derden (artikel 4.66 juncto 3.75 BW).

3. Alimentatie

202. De onderhoudsverplichting ten aanzien van het kind is, als persoonlijk recht, tegenwerpe-lijk aan derden.⁴⁰⁶ Zo bepaalt artikel 203*ter*, vierde lid oud BW dat de gerechtelijke uitspraak waarin de ontvangstmachtiging aan het kind of de andere ouder werd toegestaan, tegenwerpe-lijk is aan alle tegenwoordige en toekomstige derden-schuldenaars. Om die tegenwerpe-lijkheid te bewerkstelligen is het vereist dat de griffier bij gerechtsbrief de beslissing van de rechter ter kennis brengt. De kennisgeving heeft tot gevolg dat de schuldenaar van de onderhoudsplichtige uitsluitend bevrijdend kan betalen aan de ontvangstmachtigde.⁴⁰⁷

---

⁴⁰³ Cass. 5 september 2014, *T.Not.* 2016, 792.

⁴⁰⁴ Rb. Gent 21 juni 2011, *TBBR* 2012, 238, noot M. MASSCHELEIN; B. VAN DEN BERGH, "Reflecties over de verwerping van de nalatenschap", *Not.Fisc.M.* 2022, (38) 52.

⁴⁰⁵ Cass. 4 mei 2001, *Arr.Cass.* 2001, 801.

⁴⁰⁶ N. CARETTE en R. JANSEN, *Handboek goederenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 35.

⁴⁰⁷ K. VANLEDE, "Het belang van een uniforme kwalificatie van de ontvangstmachtiging", *EJ* 2001, (38) 43.

203. Het OCMW heeft een eigen recht op terugvordering van het leefloon ten aanzien van de onderhoudsplichtige ouders ten belope van het bedrag waartoe zij gehouden zijn.⁴⁰⁸ Het Hof van Cassatie oordeelde dat de excepties die de onderhoudsplichtigen aan het onderhoudsgerechtigde kind kunnen tegenwerpen, ook tegenwerpelijk zijn aan het OCMW.⁴⁰⁹

4. Ouderlijk gezag

204. Het ouderlijk gezag verleent aan de ouders een aantal rechten en verplichtingen om hun opdracht als ouder te volbrengen.⁴¹⁰ Zo hebben de ouders het wettelijk genot van bepaalde goederen van hun kind (artikel 384 oud BW). Dit eigen recht van de ouder die het ouderlijk goederenbeheer uitoefent, doet de vruchten van bepaalde goederen toekomen aan die ouder.⁴¹¹ Dit vruchtgenot is mijns inziens tegenstelbaar aan derden, aangezien de inkomsten van bepaalde goederen ook ten aanzien van hen gekwalificeerd kunnen worden als inkomsten toebehorend aan de ouders.⁴¹²

Daarnaast zijn ouders die gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen niet verplicht om steeds gezamenlijk te handelen. Dit blijkt uit artikel 373, tweede lid oud BW. Ook dit principe is tegenwerpelijk aan derden. Een derde moet dan ook aanvaarden dat een ouder een handeling die de uitoefening van het ouderlijk gezag uitmaakt, alleen stelt.⁴¹³

De tegenstelbaarheid aan derden van het ouderlijk gezag en de daaruit voortvloeiende wettelijke vertegenwoordigingsbevoegdheid⁴¹⁴ blijken eveneens uit het feit dat een gerechtelijke procedure tegen een minderjarig kind moet worden ingesteld tegen de ouders in hun hoedanigheid van vertegenwoordiger. Indien een derde de minderjarige zelf rechtstreeks dagvaardt, is de vordering nietig.⁴¹⁵

---

⁴⁰⁸ Art 26 wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33.610.

⁴⁰⁹ Cass. 17 december 1990, *JLMB* 1991, 372, noot A. DAL.

⁴¹⁰ G. HIERNAUX, "L'autorité parentale", *JT* 2012, (397) 399.

⁴¹¹ Vred. Fontaine-l'Évêque 7 mei 2008, *T.Vred.* 2010, 199.

⁴¹² A. VAN SINAY, *Het ouderlijk vruchtgenot: een kritische analyse*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 36.

⁴¹³ RvS 5 oktober 2017, nr. 239.307.

⁴¹⁴ E. DE KEZEL, "De procesbekwaamheid van de minderjarige", *AJT* 1998-99, (249) 250.

⁴¹⁵ K. WAGNER, *Burgerlijk procesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2014, 243.

Hoofdstuk VI: Overzicht van de bevindingen

Afdeling I: Al dan niet toegevoegde waarde

205. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de onderzoeksresultaten. Dit hoofdstuk heeft tot doel de resultaten van de vergelijking tussen de rechtsregels die op een oorspronkelijke afstammingsrelatie van toepassing zijn en de staat van de persoon voor te stellen. Op basis van het vergelijkend onderzoek kan de verhouding tussen de staat van de persoon en het afstammingsrecht, in combinatie met het (familie)procesrecht, weergegeven worden in drie onderverdelingen.

Ten eerste worden bepaalde rechtsvragen in het afstammingsrecht op dezelfde wijze beantwoord als in het leerstuk van de staat van de persoon. Eenzelfde antwoord van de staat van de persoon en het afstammingsrecht impliceert dat de staat van de persoon op dit punt geen toegevoegde waarde heeft. Het leerstuk creëert immers geen bijkomende rechtsregels, maar geeft deze van het oorspronkelijke afstammingsrecht weer.

Daarnaast bevat het afstammingsrecht bepaalde afwijkende rechtsregels ten opzichte van de rechtsgevolgen van de staat. De staat van de persoon kan dan iets betekenen in het rechtssysteem. Aangezien de rechtsregels van het afstammingsrecht en de staat van de persoon uiteenlopend zijn, kunnen ze niet samen toegepast worden. Bijgevolg moet uitgemaakt worden welke rechtsregel de voorkeur geniet. Dit wordt verder uitgewerkt in deel V. Pas na het onderzoek naar de voorkeursregeling kan uitspraak gedaan worden over de toegevoegde waarde van de staat.

Ten slotte beantwoordt het afstammingsrecht bepaalde rechtsvragen die uit de staat van de persoon werden afgeleid niet. Dit stilzwijgen in het oorspronkelijke afstammingsrecht brengt met zich mee dat de staat toegevoegde waarde heeft.

206. De onderzoeksresultaten worden afzonderlijk uiteengezet voor de vestigings- en betwistingsregels van de afstammingsrelatie en de rechtsgevolgen ervan. Deze onderverdeling kan de draagwijdte van de staat van de persoon verduidelijken (*supra* nr. 26).

Afdeling II: De vestiging en betwisting van de afstammingsrelatie

I. Hetzelfde antwoord geeft aanleiding tot dezelfde rechtsregel: geen toegevoegde waarde

1. Geen afstand van recht en geen berusting

207. Het afstammingsrecht verbiedt uitdrukkelijk de afstand van recht in artikel 331^{quater} oud BW. Bijgevolg bevat de staat van de persoon in het licht van de toegevoegde waarde een overbodige rechtsregel.

208. Omwille van de gelijkschakeling tussen berusting en afstand van recht(svordering), voorziet het oorspronkelijke afstammingsrecht zelf in een berustingsverbod. De staat van de persoon biedt met het verbod op berusting in een gerechtelijke uitspraak dan ook geen meerwaarde in het afstammingsrecht.

2. Vooraf bepaalde inhoud

209. Het afstammingsrecht voorziet niet expliciet in een vooraf bepaalde inhoud wat de hoedanigheid betreft. Uit de opbouw en terminologie kan echter opgemaakt worden dat enkel een ouder-kindrelatie tot stand kan komen bij de vestiging van een afstammingsband. Ook zonder het concept van de staat van de persoon blijkt duidelijk dat een grootouder-kindrelatie niet kan ontstaan tussen de personen ten aanzien van wie een afstammingsband wordt gevestigd. Deze concretisering van de staat wordt bevestigd in het oorspronkelijke afstammingsrecht.

3. Enkelvoudigheid

210. De rechtsregels vervat in het afstammingsrecht sluiten uit dat ten aanzien van een kind tegenstrijdige afstammingsbanden kunnen worden gevestigd. De combinatie van twee moeders, twee vaders, twee meemoeders of een vader en een meemoeder is op grond van de wet niet toegelaten.

Op deze rechtsregel wordt in de rechtspraak soms een uitzondering toegestaan: een draagmoederschapsovereenkomst met een buitenlandse draagmoeder kan in de Belgische rechtsorde worden erkend, waardoor een oorspronkelijke afstammingsband ten aanzien van twee juridische vaders ontstaat. Op dit punt wijkt de rechtspraktijk af van de enkelvoudigheid van staat.

4. Onverjaarbaarheid van de vordering

211. De rechtsvordering na toestemmingsweigering tot erkenning is niet aan een verjaringstermijn onderworpen. Deze onverjaarbaarheid is wettelijk verankerd, aangezien artikel 331ter, derde lid oud BW

de toepassing van de gemeenrechtelijke verjaringstermijn voor deze vordering uitsluit. De staat brengt op dit punt dan ook niets bij.

Daarnaast heeft de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof aangaande de (on)grondwettigheid van de verjarings- en vervaltermijnen een invloed op de verjaring van de afstammingsvorderingen waarvoor de wet in een verjaringstermijn voorziet. Deze rechtspraak geeft in bepaalde gevallen aanleiding tot een *de facto* – geen *de jure* – onverjaarbaarheid.

5. Geen verjaring van de hoedanigheid

212. Het afstammingsrechtelijke begrip bezit van staat voldoet niet aan alle voorwaarden om een verkrijgende verjaring te bewerkstelligen. In de gevallen waarin de wettekst verwijst naar het bezit van staat, spreekt het bezit van staat immers geen rechten van anderen tegen. Daarnaast dient een verkrijgende verjaring steeds gerechtelijk vastgesteld te worden. Dergelijke rechtsovername heeft mijns inziens op grond van de wet nooit kans op slagen.

213. De afstammingsrelatie is eveneens niet vatbaar voor bevrijdende verjaring. De verjaring van de rechtsovername tot inroeping of betwisting van de afstamming bevrijdt een persoon immers niet van zijn juridische hoedanigheid. Het verloop van tijd en de niet-uitoefening van de rechtsgevolgen verbonden aan de afstamming hebben geen impact op de hoedanigheid. Het leerstuk van de staat voegt met zijn onverjaarbaarheid geen rechtsregel toe.

6. Universele tegenstelbaarheid – rechterlijke beslissing en niet-geregelde situaties

214. Artikel 331*decies*, eerste lid oud BW stelt uitdrukkelijk dat rechterlijke beslissingen inzake de afstamming tegenwerpelijk zijn aan personen die geen partij waren in het geding. Dit artikel bevestigt bijgevolg de tegenstelbaarheid van de staat ten aanzien van eenieder.

Mijns inziens is een afstammingsband ook tegenwerpelijk aan derden in de gevallen waarin de tegenstelbaarheid niet wettelijk geregeld werd. Dit op grond van de idee dat elke juridische handeling in principe universeel tegenstelbaar is.

II. Een verschillend antwoord geeft aanleiding tot uiteenlopende rechtsregels: een toegevoegde waarde?

1. Buiten de handel – verbod op contractuele (ver)handeling

215. Binnen het verbod op contractuele (ver)handeling⁴¹⁶ zijn afwijkingen te vinden tussen de antwoorden van de staat van de persoon en deze van het afstammingsrecht. Op grond van het oorspronkelijke afstammingsrecht kan een persoon zich immers de hoedanigheid van ouder toewijzen aan de hand van een erkenning, een gemeenschappelijke verklaring of een huwelijkssluiting. Het leerstuk van de staat sluit een dergelijke toewijzing door middel van een rechtshandeling uit. Bijgevolg staan deze rechtsregels diametraal tegenover elkaar.

2. Onafhankelijk verloop van het geding

216. De staat van de persoon stelt dat de wilsuiking van een persoon geen invloed kan hebben op de procedure. Eens ingesteld, wordt de procedure ook naar zijn eindpunt geleid. Het afstammingsrecht formuleert echter een meer genuanceerd antwoord. Zo stelt het verzoening voorop bij een geding na toestemmingsweigering tot een erkenning en geeft het bepaalde partijen een verzetsrecht in procedures. Partijen hebben bijgevolg in deze twee gevallen de mogelijkheid om het verloop van de procedure te beïnvloeden.

Naast de bepalingen die zijn opgenomen in de afstammingswetgeving, blijft ook het procesrecht van toepassing wanneer een afstammingsrelatie in het geding is. Zo behoort een afstand van geding tot de mogelijkheden (artikel 823, tweede lid Ger.W.).

3. Wettelijk bepaald – draagmoederschap

217. De staat van de persoon wordt bepaald door de wet. Een persoon kan enkel op de door de wet voorziene wijze de hoedanigheid van ouder verkrijgen. De rechtspraktijk wijkt hiervan af door buitenlandse akten en uitspraken te erkennen waarbij een juridisch ouderschap vast komt te staan naar aanleiding van een draagmoederschapsovereenkomst (*supra* nr. 125).

---

⁴¹⁶ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 90.

4. Enkelvoudigheid – draagmoederschap

218. Zoals reeds vermeld in randnummer 210 is het mogelijk dat een kind een afstammingsband verkrijgt ten aanzien van twee oorspronkelijke juridische vaders. Dit op grond van een erkenning van een buitenlandse akte of uitspraak die betrekking heeft op een draagmoederschapsovereenkomst in het buitenland. Bijgevolg wijkt de rechtspraak aangaande de afstamming af van de enkelvoudigheid van de staat van de persoon.

5. Gezag van gewijsde *erga omnes*

219. Artikel 331*decies*, eerste lid oud BW voorziet in de mogelijkheid om derdenverzet in te stellen. Daaruit volgt dat rechterlijke beslissingen geen gezag van gewijsde *erga omnes* hebben. De wettelijke afstammingsregels zijn bijgevolg genuanceerder dan de stelling omtrent de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie doet vermoeden.

6. Onverjaarbaarheid van de vordering

220. Vertrekkend vanuit de veronderstelling dat de vorderingen van staat onverjaarbaar zijn op grond van artikel 2226 oud BW⁴¹⁷, wijkt het afstammingsrecht grotendeels af van deze visie. Het afstammingsrecht kent diverse vervaltermijnen en een dertigjarige verjaringstermijn. Bijgevolg zijn de rechtsvorderingen tot vaststelling en betwisting van de afstamming niet onverjaarbaar, met uitzondering van de rechtsvordering na toestemmingsweigering tot erkenning. De strekking in de rechtsleer die de principiële verjaarbaarheid van de vorderingen van staat verdedigt, is wettelijk verankerd.

De rechtsregels die de oorspronkelijke afstammingsrelatie beheersen, gegeven de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, bieden een meer genuanceerd antwoord op de rechtsvraag aangaande de (on)verjaarbaarheid van de vorderingen dan uit de stellingen omtrent de staat af te leiden is.

7. Universele tegenstelbaarheid – ten aanzien van bepaalde personen

221. De tegenstelbaarheid van de afstamming is minder absoluut geformuleerd dan de stelling aangaande de staat van de persoon doet vermoeden. Bepaalde rechtsregels in het afstammingsrecht beperken de tegenstelbaarheid van een gevestigde afstammingsrelatie ten aanzien van bepaalde personen. De tegenwerpelijkheid wordt immers afhankelijk gesteld van een kennisgeving, een betekening of het

---

⁴¹⁷ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 38.

verloop van een termijn. In die gevallen kan duidelijk gesteld worden dat de hoedanigheid van ouder niet universeel tegenstelbaar is, minstens gedurende de periode waarin de voorwaarden om de tegenwerpelijke te bekomen niet vervuld zijn.

III. Geen antwoord geeft aanleiding tot bijkomende rechtsregels: de staat heeft toegevoegde waarde

1. Buiten de handel – verbod op contractuele (ver)handeling

222. De onbeschikbaarheid van de staat van de persoon laat een toewijzing, overdracht of wijziging van staat door middel van een rechtshandeling niet toe. De mogelijkheid tot overdracht of wijziging van de afstamming is niet gereguleerd. Het afstammingsrecht bevat geen aanknopingspunt omtrent de geoorlooftheid daarvan. Bijgevolg zegt het afstammingsrecht niets over de toelaatbaarheid van de overdracht van het moederschap op grond van een draagmoederschapsovereenkomst.⁴¹⁸

Daarnaast bevat de wet slechts drie toewijzingsmogelijkheden door middel van een rechtshandeling. De wet doet geen uitspraak over de mogelijkheid tot toewijzing van een afstammingsband door middel van andere rechtshandelingen dan een erkenning, een gemeenschappelijke verklaring of een huwelijk. Te denken valt bijvoorbeeld aan de toewijzing van het ouderschap op grond van een overeenkomst met de persoon ten aanzien van wie de juridische afstammingsband reeds vaststaat.

223. Bijgevolg is het de staat van de persoon die de rechtsregels aangaande de afstammingsrelatie verder vormgeeft. Concluderend kan worden gesteld dat de staat dankzij het verbod op contractuele (ver)handeling rechtsregels toevoegt aan de afstammingsrelatie in de mate dat de wetgeving dit verbod niet ontkracht.

2. Wettelijk bepaald – procedures

224. De staat van de persoon geeft aan dat een individu een hoedanigheid alleen kan verkrijgen door de wettelijke voorziene voorwaarden en procedures na te leven. Het oorspronkelijke afstammingsrecht voorziet in diverse vaststellingswijzen en betwistingsvorderingen. Toch maakt het afstammingsrecht niet duidelijk of de voorziene grondslagen de enige zijn die een individu kan aanwenden. Er zijn een aantal

---

⁴¹⁸ L. PLUYM, *Een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap*, Mechelen, Kluwer, 2015, 70.

aanknopingspunten in die richting, maar deze bieden onvoldoende zekerheid. Voor dit rechtsgevolg is de staat van de persoon essentieel.

De toegevoegde waarde van de staat is vaststaand wat de vaststellingswijzen betreft (*supra* nr. 125). Voor de betwistingsprocedure ligt dit anders. De staat van de persoon creëert een rechtsregel die stelt dat enkel de wettelijk voorziene procedures tot een rechtsgeldige betwisting van de afstamming aanleiding kunnen geven. In de praktijk rijst de vraag naar een andere betwistingsmogelijkheid niet (*supra* nr. 127). Mijns inziens neemt dit niet weg dat de rechtsregel van de staat van de persoon toch toegevoegde waarde kan hebben bij vragen die hieromtrent later opduiken.

Afdeling III: De rechtsgevolgen van de afstamming

I. Hetzelfde antwoord geeft aanleiding tot dezelfde rechtsregel: geen toegevoegde waarde

1. Alle rechtsgevolgen – vooraf bepaalde inhoud

225. Het leerstuk van de staat stelt dat een persoon de rechtsgevolgen die voortvloeien uit een bepaalde staat niet kan kiezen. Uit het onderzoek aangaande de mogelijkheid om een bepaald rechtsgevolg van de afstamming al dan niet te aanvaarden, is gebleken dat een ouder doorgaans niet over een keuzemogelijkheid beschikt. Alle rechtsgevolgen van de afstamming zijn onmiddellijk van toepassing van zodra een afstammingsband is vastgesteld. De staat van de persoon brengt op dit punt niets bij, aangezien de wet zelf de niet-aanvaarding uitsluit.

Enige tijd na de vestiging van de afstamming beschikt de oorspronkelijke ouder wel over de mogelijkheid het rechtsgevolg naamsoverdracht en ouderlijk gezag voor de toekomst niet langer te aanvaarden (*supra* nr. 138 en 146).

2. Wettelijk erfrecht en ouderlijk gezag – onverjaarbaarheid van de vordering

226. De rechtsoverdrachten van staat zijn, vertrekkend vanuit het uitgangspunt dat gegrond is op artikel 2226 oud BW, onverjaarbaar. Voor wat het wettelijk erfrecht betreft is de vordering tot verdeling onverjaarbaar. De rechtsregels aangaande het ouderlijk gezag voorzien evenmin in een verjaringstermijn om de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit dat gezag te kunnen afdwingen. De onverjaarbaarheid vloeit voort uit de wet.

3. Alle rechtsgevolgen – universele tegenstelbaarheid

227. De familienaam is, op grond van het feit dat het een persoonlijkheidsrecht betreft, universeel tegenstelbaar ten aanzien van derden. Daarnaast bevat de wet indicaties die de tegenwerpelijke ten aanzien van eenieder van de alimentatieverplichting en het ouderlijk gezag bevestigen. Ook het wettelijk erfrecht bevat een uitdrukkelijke bepaling die de tegenwerpelijke van bepaalde handelingen regelt. De universele tegenstelbaarheid wordt met andere woorden wettelijk geregeld en is in overeenstemming met het leerstuk van de staat.

II. Een verschillend antwoord geeft aanleiding tot uiteenlopende rechtsregels: een toegevoegde waarde?

1. Familienaam en wettelijk erfrecht – toewijzing en wijziging

228. Het verbod op contractuele (ver)handeling van de staat bevat een verbod op toewijzing en wijziging. De toewijzing van de familienaam door middel van een rechtshandeling nadat twee afstammingsbanden gelijktijdig zijn vastgesteld, is echter mogelijk. Beide ouders moeten immers wilsovereenstemming bereiken indien ze van de wettelijke terugvalregeling willen afwijken.

De familienaam is daarnaast ook vatbaar voor wijziging door middel van een rechtshandeling bij een niet-gelijktijdige vaststelling van de afstamming en indien een afstamming wordt gewijzigd na de meerderjarigheid.

229. Het wettelijk erfrecht is eveneens vatbaar voor toewijzing en wijziging door middel van een rechtshandeling. Het is immers toegelaten van de regels van het wettelijk erfrecht af te wijken door middel van een testament. De wijziging van het erfrecht vindt onder andere plaats door middel van een globale erfovereenkomst. Dergelijke overeenkomst heeft belangrijke gevolgen voor de draagwijdte van het erfrecht, aangezien daarmee aan de reservataire aanspraken kan worden geraakt.

2. Alimentatie – wijziging

230. Het leerstuk van de staat van de persoon verbiedt aan de hand van de onbeschikbaarheid van staat enige wijziging. Aangaande de onderhoudsbijdrage is het echter mogelijk om wijzigingen ten opzichte van het wettelijk principe te bedingen.

3. Ouderlijk gezag – wijziging en overdracht

231. Bepaalde bestanddelen van het ouderlijk gezag zijn vatbaar voor overdracht door middel van een pleegvoogdijovereenkomst. Daarnaast kunnen de modaliteiten van de uitoefening van het ouderlijk gezag eveneens door middel van een rechtshandeling worden aangepast aan de wil van de ouders. Dit houdt in dat de rechtsregels betreffende het ouderlijk gezag in bepaalde mate afwijken van wat het leerstuk van de staat vooropstelt.

4. Wettelijk erfrecht, alimentatie en ouderlijk gezag – afstand van recht en berusting

232. De staat van de persoon kent een verbod op afstand van recht en een verbod op berusting in een rechterlijke beslissing. Zowel de rechtsregels betreffende wettelijke erfopvolging, de alimentatie als het ouderlijk gezag wijken van dit verbod (gedeeltelijk) af. De wet regelt uitdrukkelijk de verzakingsmogelijkheden in het wettelijk erfrecht. Ook de berusting is toegelaten.

Voor de rechtsgevolgen alimentatie en ouderlijk gezag ligt dit anders. Enkel ten aanzien van de reeds vervallen onderhoudsgelden is afstand van recht mogelijk. Daarnaast kan een ouder enkel verzaken aan de uitoefening van het ouderlijk gezag. Een berusting in een gerechtelijke uitspraak is eveneens slechts mogelijk voor de onderhoudsbijdrage en de modaliteiten van het ouderlijk gezag.

5. Alle rechtsgevolgen – onafhankelijk verloop van de procedure

233. Bij alle rechtsgevolgen is minstens de afstand van geding toegelaten (artikel 823, tweede lid Ger.W.). Bijgevolg wijkt het antwoord van de rechtsregels die de afstammingsgevolgen beheersen af van dat van de staat van de persoon.

6. Familiennaam en ouderlijk gezag – vooraf bepaalde inhoud

234. De vooraf bepaalde inhoud van de staat impliceert een verplichte aanvaarding van de rechtsgevolgen die verbonden zijn aan een bepaalde hoedanigheid. Ouders hebben niet de mogelijkheid om vanaf de vestiging van de afstammingsrelatie de familiennaam en het ouderlijk gezag *a priori* niet te aanvaarden. De familiennaam kan naar aanleiding van een gewone adoptie echter veranderen en op die wijze een niet-aanvaarding van dit rechtsgevolg voor de toekomst uitmaken. Het ouderlijk gezag kan door middel van een ontvoogding of een gewone adoptie eveneens teniet gaan voor de toekomst. Bijgevolg kunnen ouders ervoor kiezen dat deze rechtsgevolgen in de toekomst niet langer op hen van toepassing zijn.

7. Alle rechtsgevolgen – gezag van gewijsde *erga omnes*.

235. Het Gerechtelijk Wetboek voorziet in artikel 1122 dat derdenverzet in bijna alle gevallen mogelijk is indien een beslissing de rechten van een persoon benadeelt. Dit is voor de gerechtelijke uitspraken betreffende de rechtsgevolgen van de afstamming niet anders.

8. Familienaam, wettelijk erfrecht en alimentatie – (on)verjaarbaarheid van de vordering

236. De rechtsoverdrachten aangaande de rechtsgevolgen familienaam, wettelijke erfopvolging en alimentatie zijn onderworpen aan een verval- of verjaringstermijn. Dit doet bijgevolg afbreuk aan de onverjaarbaarheid van de vorderingen van staat. Enkel de vordering tot verdeling vormt in het kader van het wettelijk erfrecht een uitzondering op dit principe, maar deze uitzondering vloeit voort uit de wet. Daardoor is het niet de staat van de persoon die deze onverjaarbaarheid bewerkstelligt.

9. Wettelijk erfrecht – universele tegenstelbaarheid

237. Het leerstuk van de staat stelt de tegenwerpelijkheid ten aanzien van eenieder voorop. Het wettelijk erfrecht bevat een aantal bepalingen waaruit volgt dat bepaalde handelingen die door erfgeachtigden worden gesteld niet tegenwerpelijk zijn aan bepaalde derden.

III. Geen antwoord geeft aanleiding tot bijkomende rechtsregels?: Toch geen toegevoegde waarde...

1. Alle rechtsgevolgen – toewijzing zonder afstammingsband

238. De onbeschikbaarheid van de staat impliceert een verbod op toewijzing ervan door middel van een rechtshandeling. De toewijzing van een familienaam, het wettelijk erfrecht en de bijzondere onderhoudsverplichting aan een persoon ten aanzien van wie geen afstammingsband werd gevestigd, is niet wettelijk geregeld. Hetzelfde geldt voor het ouderlijk gezag. Dit noopt tot de conclusie dat de staat van de persoon toegevoegde waarde heeft wat dit rechtsgevolg betreft.

Mijns inziens is dit echter een verkeerde opvatting. Ook zonder het verbod op toewijzing uitgaande van de staat van de persoon zijn deze rechtsgevolgen niet vatbaar voor toewijzing zonder vastgestelde afstammingsband. De familienaam, het wettelijk erfrecht, de onderhoudsverplichting en het ouderlijk gezag zijn immers gevolgen van de afstamming, dus zonder afstamming geen rechtsgevolg.⁴¹⁹

---

⁴¹⁹ Zie ook voor de familienaam: Famrb. West-Vlaanderen (afd. Brugge) 26 mei 2017, *TIPR* 2017, (100) 105.

2. Alle rechtsgevolgen – overdracht

239. De staat van de persoon laat een overdracht van de staat niet toe. Het recht bevat geen rechtsregels aangaande de overdracht van de familienaam, het wettelijk erfrecht en de alimentatieverplichting. Ook hier kan mijns inziens niet uit afgeleid worden dat de staat van de persoon per definitie toegevoegde waarde heeft. Indien het verbod op overdracht uitgaande van de staat niet geldt, blijven de rechtsgevolgen van de afstamming eveneens niet overdraagbaar, aangezien ze gekoppeld zijn aan een gevestigde afstammingsrelatie.

240. Dezelfde redenering gaat op wat het ouderlijk gezag betreft, mits enige nuancering. Het recht van materiële bewaring en het wettelijk beheer zijn als onderdelen van het ouderlijk gezag wel vatbaar voor overdracht op grond van de wet. Dit vormt een wettelijke uitzondering op bovenvermeld principe, maar neemt niet weg dat de andere bestanddelen van het ouderlijk gezag niet overdraagbaar zijn. Dit zelfs zonder het verbod voorzien in de staat van de persoon.

241. Ook aangaande het wettelijk erfrecht lijkt de wet in een uitzondering op dit principe te voorzien, door een overdracht van het erfrecht mogelijk te maken (artikel 4.42 BW). De overdracht impliceert echter een aanvaarding, waardoor het eerder een overdracht van erfdeel betreft en bijgevolg niet als een uitzondering op het overdrachtsverbod kan worden gezien.

3. Alimentatie en ouderlijk gezag – wijziging

242. De wetgeving bevat geen rechtsregel die stelt dat (het voorwerp van) de onderhoudsverplichting vatbaar is voor wijziging. Ook aangaande het ouderlijk gezag regelt de wet de mogelijkheid tot wijziging van het titularisschap niet. Een beroep op het leerstuk van de staat van de persoon leidt tot het besluit dat een wijziging van dit rechtsgevolg verboden is. Mijns inziens is de staat van de persoon echter niet nodig om tot een dergelijk besluit te komen. De rechtspraak en rechtsleer achten de bijzondere onderhoudsverplichting van openbare orde⁴²⁰, waardoor een afwijking door middel van een rechtshandeling niet toegelaten is (artikel 2 oud BW).⁴²¹ Dezelfde redenering gaat op voor het titularisschap van het ouderlijk gezag.⁴²²

---

⁴²⁰ Cass. 3 juni 2010, *T.Fam.* 2011, 101; Brussel 21 april 2022, *NJW* 2022, 466; Corr. Antwerpen 10 februari 2006, *T.Strafr.* 2007, 121; S. BROUWERS, "EOT actualia", *Not.Fisc.M.* 2010, (57) 71.

⁴²¹ S. MATTHÉ, *Familie recht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 111.

⁴²² J. GERLO, "Kan een door de rechter gehomologeerde overeenkomst gewijzigd worden zonder tussenkomst van de rechter?" (noot onder Brussel 1 december 1998), *EJ* 1999, (68) 71-72.

4. Familiennaam, alimentatie en ouderlijk gezag – Afstand van recht en berusting

243. Zowel de rechtsregels aangaande de familiennaam⁴²³, de onderhoudsverplichting als het ouderlijk gezag raken de openbare orde. Hoewel de wet niet uitdrukkelijk regelt dat de afstand van recht en berusting niet mogelijk zijn, vloeit dit voort uit het openbare orde-karakter.⁴²⁴ Bijgevolg brengt de staat van de persoon niets bij, ondanks het gebrek aan wettelijke regeling.

5. Alle rechtsgevolgen – wettelijk bepaald

244. De staat van de persoon vereist dat alle afstammingsgevolgen wettelijk bepaald zijn. Ondanks het feit dat bepaalde rechtsgevolgen verbonden aan de afstamming inderdaad wettelijk bepaald zijn, voorziet de wet niet in een dergelijke verplichting. Bijgevolg kan de staat van de persoon een rechtsregel toevoegen aan het afstammingsrecht. Er vinden echter geen discussies plaats waarbij een persoon zich wil beroepen op een niet-wettelijk bepaald rechtsgevolg van de afstamming. Dit noopt tot de conclusie dat de toegevoegde waarde van de staat van de persoon op dit punt niet kan worden beoordeeld.

---

⁴²³ Brussel 5 maart 2009, *JLMB* 2009, 1080; Brussel 29 juni 1993, *JT* 1994, 191; S. EGGERMONT, “De houdbaarheid van het Belgische naamrecht”, *TPR* 2009, (1759) 1824.

⁴²⁴ Zie voor alimentatie en ouderlijk gezag S. MATTHÉ, *Familie recht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, 356-359.

IV. De rechtsvragen verschillend beantwoord: het conceptueel nut van de staat van de persoon vanuit rechtshistorisch perspectief

Hoofdstuk I: Rechtshistorisch onderzoek

Afdeling I: Doelstelling en beweegreden

245. De rechtsregels die de oorspronkelijke afstamming beheersen, voorzien in een aantal afwijkende antwoorden op de rechtsvragen ten opzichte van de staat van de persoon. Daaruit volgt dat dit leerstuk een conceptueel nut kan hebben in het afstammingsrecht. Inzicht in de doelstellingen van het leerstuk van de staat is noodzakelijk om te kunnen bepalen welke regelgeving in het Belgisch afstammingsrecht de voorkeur geniet. Die doelstellingen kaderen immers de verhouding tussen de staat van de persoon en (de interpretaties van) het wettelijke oorspronkelijke afstammingsrecht. Het rechtshistorisch onderzoek heeft dan ook tot doel de bestaansreden(en) van de staat van de persoon te achterhalen om vervolgens tot de al dan niet toegevoegde waarde van de staat met betrekking tot die rechtsvragen te besluiten.

246. De bestaansredenen van het concept staat van de persoon zijn niet terug te vinden in de huidige rechtsleer. De rechtspraak en rechtsleer vormden immers de aanleiding tot de vraag naar de voorkeursregeling. Bijgevolg wordt rechtshistorisch te werk gegaan.

Afdeling II: Onderzoekresultaten

247. Uit het gevoerde rechtshistorisch onderzoek kunnen onmogelijk gefundeerde conclusies worden getrokken. De geconsulteerde rechtsleer bevatte immers slechts uitzonderlijk impliciete verwijzingen naar verschillende, gedeeltelijk tegenstijdige, doelstellingen van het concept staat van de persoon.⁴²⁵ Bijgevolg is er nood aan bijkomend onderzoek om de bestaansredenen van het leerstuk te achterhalen.

Hoofdstuk II: Mogelijke bestaansredenen van de staat van de persoon

248. Het gebrek aan voldoende rechtshistorische evidentie om tot een concrete beweegreden aangaande de invoering van de staat van de persoon te kunnen besluiten, neemt niet weg dat het mogelijk is bepaalde doelstellingen van de staat, mede aan de hand van de historische rechtsbronnen, uit te denken. Deze geponeerde doelstellingen kunnen waardevol zijn om reeds een eerste inzicht te verwerven in de

---

⁴²⁵ Bijvoorbeeld J.-E.-D. BERNARDI, *Cours de droit civil français*, I, Parijs, Garnery, 1803, 39; E. PICARD, N. D'HOFFSCHMIDT en J. DE LE COURT, *Pand.b.*, CII, Brussel, Larcier, 1911, 521.

verhouding tussen de staat van de persoon en het afstammingsrecht. Aan de hand van de beweerdte bestaansredenen wordt getracht een antwoord te formuleren op de vraag welke rechtsregels, deze van het afstammingsrecht of deze van de staat, de voorkeur genieten.

Afdeling I: Weergave van de krachtlijnen van het afstammingsrecht

I. Bestaansredenen

249. De doelstelling van het rechtsconcept staat van de persoon kan erin bestaan de krachtlijnen van het afstammingsrecht weer te geven. De staat vormt dan een vereenvoudigde voorstelling van enkele belangrijke uitgangspunten in het afstammingsrecht.

TOULLIER stelde dat het concept staat van de persoon meer orde aanbrengt in de uitleg van de rechten van personen.⁴²⁶ TOULLIER doelde mijns inziens niet op deze geponeerde beweegredenen van de staat, aangezien hij ervan uitging dat het onderscheid in (categorieën) personen kon worden vastgesteld aan de hand van de rechten en verplichtingen verbonden aan de staat teneinde meer orde aan te brengen in de uitleg van de rechten.⁴²⁷ Toch kan zijn beschrijving mijns inziens bijdragen aan de idee dat de staat van de persoon tot doel heeft de krachtlijnen van het afstammingsrecht weer te geven. Het concept staat brengt immers orde in de rechten en mogelijkheden die personen met betrekking tot hun afstammingsrelatie bezitten. De staat verduidelijkt de onbeschikbaarheid, de ondeelbaarheid, de onverjaarbaarheid en de universele tegenstelbaarheid van de afstammingsrelatie. Zo geeft de staat aan dat personen met betrekking tot hun afstamming geen rechtshandelingen kunnen stellen. Daarnaast stelt de staat eveneens dat de vaststelling van de afstamming wettelijk bepaald is en dat een staat niet op grond van verjaring kan ontstaan.

DE PAGE lijkt deze stelling te ondersteunen. Hij ziet het rechtsbegrip staat van de persoon als een synoniem voor afstamming en stelt dat de staat in de familie kan worden omschreven als de toestand die een individu inneemt overeenkomstig de constitutieve regels van de familie.⁴²⁸ De vaststelling van de afstamming en bijgevolg van de staat van de persoon worden beheerst door het afstammingsrecht. Het concept staat van de persoon wordt daarnaast beheerst door een eigen set van rechtsregels die betrekking hebben op de vaststelling van een bepaalde staat. Opdat de vaststelling van de staat bijgevolg eveneens de vaststelling van de afstamming uitmaakt⁴²⁹, moeten de rechtsregels van de staat van de persoon (minstens) een

---

⁴²⁶ C. B. M. TOULLIER, *Le droit civil français, suivant l'ordre du code*, I, Parijs, Warée, 1823, 109.

⁴²⁷ *Ibid.*

⁴²⁸ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 359 en 361.

⁴²⁹ Volgens H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 359.

weergave van het afstammingsrecht uitmaken. De rechtsgevolgen van de staat mogen niet strijdig zijn met de rechtsregels van het afstammingsrecht.

250. Aan de hand van deze beweegreden vormt de staat van de persoon een opportuniteit om snel te redeneren. Het betreft een didactische voorstelling van het oorspronkelijke afstammingsrecht zodat de basisregels op een eenvoudig te onthouden wijze snel kunnen worden toegepast. Dit concept geeft aanleiding tot een betere kennis van het afstammingsrecht voor zij die de wet niet kennen.

II. Implicatie voor de staat van de persoon

251. Deze invulling van de bestaansreden van de staat van de persoon impliceert dat de geformuleerde afstammingsrechtsregels voorrang hebben op de rechtsgevolgen van de staat van de persoon. De rechtsregels verbonden aan de staat van de persoon zijn dan immers gebaseerd op het afstammingsrecht.

252. Bijgevolg vereist deze bestaansreden dat het leerstuk wordt aangepast in het licht van het oorspronkelijke afstammingsrecht om een accuraat beeld aan te reiken van de rechtsregels die de oorspronkelijke afstammingsrelatie beheersen. In de hedendaagse doctrine wordt geoordeeld dat de wet mag afwijken van het leerstuk van de staat van de persoon.⁴³⁰ Dit is echter niet te rechtvaardigen vanuit de idee dat de staat van de persoon de krachtlijnen van het afstammingsrecht weergeeft, waardoor een wijziging van de theorie rond de staat van de persoon zich opdringt.

De aanpassing van de theorie in het licht van deze doelstelling geeft aanleiding tot een aantal wijzigingen. Ten eerste moeten alle rechtsgevolgen van de staat van de persoon die overeenstemmen met de beantwoording van nieuwe rechtsvragen ten opzichte van het afstammingsrecht worden geschrapt. Zij vormen immers geen weergave van het afstammingsrecht, maar vullen het aan. Ten tweede wordt voorrang gegeven aan de afstammingsrechtsregels wanneer de rechtsvragen tot een verschillend antwoord aanleiding gaven. Zo valt het onafhankelijk verloop van geding en het gezag van gewijsde *erga omnes* weg. Daarnaast moet de universele tegenstelbaarheid, de wettelijke bepaaldheid, de enkelvoudigheid en het buiten de handel zijn worden genuanceerd in het licht van (de interpretaties van) de wettekst. Ten slotte bepaalt de staat dat de vorderingen van staat principieel verjaarbaar zijn.

---

⁴³⁰ J.M. PAUWELS, *Beginselen van personen- en familierecht*, I, Leuven, Acco, 1985, 47; P. SENAEVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 35; F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

253. De staat van de persoon als weergave van de krachtlijnen van het afstammingsrecht is op grond van de omschreven invulling van het begrip conceptueel nut in dit onderzoek (*supra* nr. 7) niet nuttig. Als samenvatting van de krachtlijnen van het afstammingsrecht beantwoordt de staat immers geen nieuwe rechtsvragen.

Afdeling II: Aanvulling van het afstammingsrecht

I. Bestaansreden

254. De staat van de persoon kan eveneens als concept zijn ontstaan om het oorspronkelijke afstammingsrecht aan te vullen en lacunes in de wetgeving weg te werken.⁴³¹ De staat creëert bijgevolg rechtsregels zodat een antwoord wordt geformuleerd op rechtsvragen die het afstammingsrecht niet beantwoordt.

255. Deze bestaansreden wordt mijns inziens ondersteund door wetgeving en rechtsleer aangaande de afstamming voorafgaand aan de Afstammingswet van 1987.

Het Burgerlijk Wetboek bevatte een aantal bepalingen waarin de (on)verjaardheid van de vorderingen van staat uitdrukkelijk werd geregeld. De vordering tot ontkenning van het vaderschap (oud artikel 316 en 317 oud BW) en de vordering tot opsporing van een onwettige afstamming (oud artikel 341*b* oud BW) waren onderworpen aan termijnen.⁴³² Volgens oud artikel 328 oud BW verjaarde de vordering tot inroeping van een wettige afstamming niet ten opzichte van het kind. Ook de rechtsvordering tot betwisting van de erkenning was onverjaarbaar.⁴³³ Het Burgerlijk Wetboek bevatte echter niet voor alle vorderingen betreffende de afstamming een verjaringsbepaling. De rechtsleer stelde naar aanleiding van deze lacune de onverjaarbaarheid van de vordering vast, gegrond op het leerstuk van de staat van de persoon.⁴³⁴ Deze leemte in de wetgeving werd naderhand opgevangen door de invoering van een gemeenschappelijke verjaringstermijn.⁴³⁵

---

⁴³¹ Zie E.S. DE LA MARNIERRE, *Éléments de méthodologie juridique*, Parijs, Librairie du journal des notaires et des avocats, 1976, 126; J. HAESAERT, *Théorie générale du droit*, Brussel, Bruylant, 1948, 322.

⁴³² R. DEKKERS, *Handboek burgerlijk recht*, I, Brussel, Bruylant, 1972, 221 en 257.

⁴³³ A. HEYVAERT, "De afstamming langs vaderszijde buiten het huwelijk" in P. SENAËVE (ed.), *Het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1987, (125) 191.

⁴³⁴ C. DEMOLOMBE, *Cours de code civil*, III, Brussel, Stienon, 1850, 157; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 1204; A. KLUYSKENS, *Personen- en familieright*, Antwerpen, Standaard, 1950, 499.

⁴³⁵ Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1977-78, nr. 305/1, 16.

De tegenstelbaarheid van de gevestigde afstamming stond ook vóór 1987 niet uitdrukkelijk in de wet vermeld. Voor de natuurlijke afstamming kon de tegenwerpelijke ten aanzien van eenieder gedeeltelijk afgeleid worden uit het feit dat elke belanghebbende een betwistingsvordering kon instellen (oud artikel 339 oud BW).⁴³⁶ De ontkenning van het (wettelijk vermoeden van) vaderschap kwam echter uitsluitend aan de vader toe of zeer uitzonderlijk aan zijn erfgenamen.⁴³⁷ De tegenstelbaarheid van de hoedanigheid van wettig kind was dus niet geregeld. De staat stelde een universele tegenstelbaarheid voorop. De Afstammingswet voerde een gedeeltelijk afwijkend regime in.⁴³⁸

Eenzelfde bedenking kan worden gemaakt met betrekking tot de enkelvoudigheid van de staat. De tegenstrijdigheid van de hoedanigheid van kind ten aanzien van twee oorspronkelijke vaders was in het oude recht niet (uitdrukkelijk) opgenomen.⁴³⁹ Deze lacune kon bijgevolg worden aangevuld door een beroep te doen op de enkelvoudigheid van de staat. In het hedendaagse afstammingsrecht zit dit principe verrat in artikel 319; 322, eerste lid en 329, tweede lid oud BW.

256. Dergelijke invulling van de staat van de persoon is nuttig, aangezien de staat een rechtvaardigingsmechanisme vormt om bijkomende afstammingsvraagstukken op te lossen aan de hand van duidelijke principes. Dit komt de rechtszekerheid ten goede. De vraag naar de geldigheid van een draagmoederschapsovereenkomst kan op deze wijze consistent worden beantwoord, ongeacht het ontbreken van enig wetgevend kader daaromtrent.⁴⁴⁰ Aan de hand van de staat van de persoon wordt eveneens duidelijk dat een onderling akkoord omtrent de betwisting van het ouderschap de afstammingsrelatie niet geldig doorbreekt, waardoor een andere persoon de rol van juridisch ouder niet kan opnemen.

II. Implicatie voor de staat van de persoon

257. Vanuit de idee dat de staat van de persoon ontstaan is ter aanvulling van het bestaande afstammingsrecht, heeft het inhoudelijk verschillend antwoord van het afstammingsrecht op de gestelde rechtsvraag voorrang op dat van de staat. Het concept vindt immers haar bestaansreden in de wegwerking

---

⁴³⁶ Cass. 8 april 1937, *Pas.* 1937, 102; R. DEKKERS, *Handboek burgerlijk recht*, I, Brussel, Bruylant, 1972, 251.

⁴³⁷ A. KLUYSKENS, *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard, 1950, 511.

⁴³⁸ Af te leiden uit Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat, 1984-85, nr. 904/2, 84.

⁴³⁹ P. SENAËVE, "De afstamming langs vaderszijde binnen het huwelijk", in P. SENAËVE (ed.), *Het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1987, (57) 76.

⁴⁴⁰ Zie Brussel 31 juli 2013, *T.Vreemd.* 2014, 126; Famrb. Brussel 8 januari 2018, *Act.dr.fam.* 2019, 155; L. PLUYM, *Een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap*, Mechelen, Kluwer, 2015, 70-71.

van lacunes in de wetgeving. Eens de wetgever deze lacunes heeft gereguleerd door de rechtsvraag te beantwoorden op een wijze die al dan niet afwijkt van de theorie van de staat, verliest de rechtsregel van de staat van de persoon zijn functie.

258. De staat van de persoon met als doel het bestaande afstammingsrecht aan te vullen, komt dan ook in aanmerking voor vereenvoudiging. Wanneer de rechtsvragen die uit de staat van de persoon kunnen worden afgeleid op enige manier in het afstammingsrecht beantwoord worden, kent de staat geen toegevoegde waarde. De staat is bijgevolg enkel nog conceptueel nuttig waar ze nog steeds de aanvullingsdoelstelling vervult.

Hieruit valt te besluiten dat het met betrekking tot de staat van de persoon verboden is rechtshandelingen te stellen waarin de wet niet voorziet. Dit leidt ertoe dat de staat van de persoon niet vatbaar is voor overdracht, wijziging of een andere dan de wettelijk voorziene toewijzing. Daarnaast kunnen met betrekking tot de staat geen andere procedures worden gevoerd dan deze welke wettelijk voorzien zijn. Eveneens kan slechts van een geldige totstandkoming van een afstammingsrelatie sprake zijn indien de wettelijke vaststellingswijzen worden gevolgd. Deze laatste rechtsregel dekt mijns inziens ook het verbod op bepaalde rechtshandelingen. Op deze punten blijft de onbeschikbaarheid van de staat dus overeind.

Afdeling III: Nuances in het afstammingsrecht

I. Bestaansreden

259. Een derde mogelijke bestaansreden van de staat van de persoon is dat het concept ontwikkeld is om nuances in het afstammingsrecht aan te brengen zonder wetgevend ingrijpen te vereisen. De hervorming van het afstammingsrecht is een uitdagende aangelegenheid.⁴⁴¹ De staat van de persoon kan dankzij deze doelstelling inwerken op het bestaande recht, waarbij de wetsbepalingen geen aanpassing vereisen.

260. Deze beweegreden van de staat is dienstig om politiek geladen discussies omtrent het afstammingsrecht te vermijden en toch bepaalde (onaantrekkelijke) wettelijke rechtsregels te ondermijnen. Zo wordt de enkelvoudigheid van de staat, in de zin dat een persoon niet de hoedanigheid van kind kan hebben ten aanzien van twee vaders (*supra* nr. 42), reeds lange tijd als rechtsgevolg van de

---

⁴⁴¹ Zie G. VERSCHULDEN, "Wie hervormt het afstammingsrecht?", *Juristenkrant* 2013, 5.

staat beschouwd.⁴⁴² Het duurde echter tot de wet van 10 februari 1958⁴⁴³ alvorens deze enkelvoudigheid in het kader van opeenvolgende erkenningen door personen van hetzelfde geslacht wettelijk werd verankerd.⁴⁴⁴ De wet van 10 februari 1958 deed immers tal van vaderschapsconflicten ontstaan, die de wetgever zelf in het voordeel van één ouder beslechtte.⁴⁴⁵

Dankzij de staat van de persoon kon de rechtspraktijk afwijken van de eerder door de wet gecreëerde situatie waarbij opeenvolgende erkenningen door personen van hetzelfde geslacht volledig uitwerking kregen tot op het ogenblik van betwisting. Het leerstuk kan met andere woorden een argumentatiemiddel zijn om bepaalde regels in een andere richting te duwen.

261. Bij deze geponeerde doelstelling moet een kantmelding worden gemaakt. De huidige rechtsleer (al dan niet gegrond op rechtshistorisch onderzoek) sluit in haar theorievorming omtrent de staat van de persoon deze bestaansreden uitdrukkelijk uit. De doctrine beweert immers dat dit leerstuk niet verhindert dat de wet van de rechtsgevolgen van de staat afwijkt.⁴⁴⁶ Vanuit die idee geeft de doctrine altijd voorrang aan de afstammingswetgeving indien de daarin opgenomen rechtsregels verschillen van deze van de staat.

II. Implicatie voor de staat van de persoon

262. Indien de staat van de persoon tot doel heeft nuances in het afstammingsrecht aan te brengen, vloeit hieruit voort dat de rechtsregels van de staat voorrang krijgen op deze van het afstammingsrecht. De staat is dan immers een normatief rechtsconcept dat wijzigingen wil aanbrengen aan het bestaande afstammingsrecht.

263. Of de staat van de persoon in dit geval aanpassing vergt, is afhankelijk van de wijze waarop een persoon wil afwijken van de bestaande rechtsregels betreffende de afstammingsrelatie. Dit onderzoek doet daar geen uitspraak over.

---

⁴⁴² A. COLIN en H. CAPITANT, *Cours élémentaire de droit civil français*, I, Parijs, Dalloz, 1921, 342; E. R. N. ARNTZ, *Cours de droit civil français*, I, Brussel, Bruylant-Christophe, 1860, 295.

⁴⁴³ Art. 7 wet 10 februari 1958 tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (Boek I, Titels VII en VIII), betreffende het vaderschap, de afstamming en de aanneming van kinderen, *BS* 20 februari 1958, 1.020.

⁴⁴⁴ M. VAN BALBERGHE, "Erkenning en wettiging van overspelige kinderen (wet van 10 februari 1958)", *RW* 1957-58, (1929) 1949.

⁴⁴⁵ F. RIGAUX, "Le droit de la filiation", *TPR* 1975, (309) 323.

⁴⁴⁶ J.M. PAUWELS, *Beginselen van personen- en familierecht*, I, Leuven, Acco, 1985, 47; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 35; F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

Afdeling IV: Bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen van het afstammingsrecht

I. Bestaansreden

264. De staat van de persoon kan als concept gecreëerd zijn om bij te dragen aan een van de doelstellingen die de wetgever met het afstammingsrecht beoogde te bereiken. De wetgever wou immers aan de hand van de afstammingsrechtsregels de rust in families bewaren en rechtszekerheid creëren.⁴⁴⁷ De staat levert een bijdrage aan deze doelstelling door het verbod op overdracht en wijziging van de hoedanigheid en door te vereisen dat vestigings- en betwistingsprocedures wettelijk voorzien moeten zijn.

II. Implicatie voor de staat van de persoon

265. Wanneer de staat van de persoon tot doel heeft een bijdrage te leveren aan bepaalde doelstellingen van het afstammingsrecht, impliceert dit mijns inziens dat voorrang moet worden verleend aan de rechtsregels van het afstammingsrecht. Het is immers aan de wetgever om te bepalen welke doelstellingen hij wenst te bereiken met het afstammingsrecht en welke afweging tussen doelstellingen hij vooropstelt. Bijgevolg dient de staat van de persoon die nagestreefde doelstellingen te ondersteunen.

266. De staat van de persoon is naar aanleiding van deze doelstelling opnieuw vatbaar voor vereenvoudiging. In de gevallen waarin de staat en het afstammingsrecht de rechtsvragen op dezelfde wijze beantwoorden, is het leerstuk overbodig voor het bereiken van de doelstellingen. Daar waar de staat andere antwoorden op de gestelde rechtsvragen formuleert, geeft het concept voorrang aan een andere doelstelling dan deze die de wetgever nastreeft. Dit is bijvoorbeeld het geval met de onverjaarbaarheid van de vorderingen. Dit rechtsgevolg zou leiden tot het tegenovergestelde van rust in de families. De hoedanigheid van ouder is dan immers eeuwig vatbaar voor betwisting. Het behoort tot de bevoegdheid van de wetgever om principiële keuzes te maken aangaande de te regelen maatschappelijke situaties.⁴⁴⁸ Bijgevolg zijn deze rechtsgevolgen van de staat eveneens overbodig. De staat bereikt enkel haar doel in de gevallen waarin ze nieuwe rechtsregels doet ontstaan.

---

⁴⁴⁷ Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1977-78, nr. 305/1, 15; GwH 9 juli 2013, nr. 105/2013, *T.Fam.* 2013, 220, noot T. WUYTS; GwH 9 juli 2013, nr. 96/2013, *T.Fam.* 2013, 218, noot T. WUYTS; GwH 7 maart 2013, nr. 29/2013, *T.Fam.* 2013, 216, noot T. WUYTS.

⁴⁴⁸ Inspiratie uit M. MEIRLAEN, "Teleologische interpretatie. Mogelijkheden en grenzen", *NJW* 2019, (494) 496; B. VAN DEN BERGH, "«Recht zkt zekerheid» voor vast relatie", *RW* 2010-11, (346) 352.

Afdeling V: Hulpmiddel bij interpretatie

I. Bestaansreden

267. Het doel van de staat van de persoon kan er eveneens in bestaan bepaalde principes te ontwikkelen die rechtspractici in acht moeten nemen bij de interpretatie van de afstammingsrechtsregels. Opdat een rechtsregel betekenis zou hebben, is het immers vereist deze te interpreteren.⁴⁴⁹

Of in afstammingszaken van het recht op een rechtsmiddel afstand kan worden gedaan, is niet met zekerheid af te leiden uit artikel 331*quater* oud BW. Daarnaast lijkt artikel 331*quinquies* oud BW in strijd met artikel 331*quater* oud BW toch een afstand van recht toe te laten. Artikel 331*septies* oud BW formuleert geen duidelijk antwoord op de vraag of een afstammingsband ook op een andere wijze dan deze voorzien in de wet kan worden vastgesteld of betwist. Deze rechtsregels kunnen echter op een 'correcte', minstens coherente manier geïnterpreteerd worden aan de hand van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon.

268. In deze invulling bewerkstelligt de staat van de persoon een coherente, uniforme interpretatie van onduidelijke rechtsregels. Aan de hand van de staat kennen de afstammingsregels een eenvormige toepassing in de rechtspraktijk, wat de rechtszekerheid ten goede komt.

Daarnaast kan de staat ook op deze wijze bijdragen aan een duidelijker antwoord op de vraag wat de impact is van een arrest van het Grondwettelijk Hof. Het Grondwettelijk Hof heeft het bezit van staat als absolute grond van niet-ontvankelijkheid in het kader van een betwistingsprocedure meermaals ongrondwettig verklaard.⁴⁵⁰ In de rechtsleer is geen eensgezindheid over de rol die aan het bezit van staat nog kan worden toebedeeld na deze rechtspraak.⁴⁵¹ Het leerstuk van de staat biedt hier een belangrijke houvast voor de rechtspraktijk. De hoedanigheid van ouder kan immers enkel overeenkomstig de wettelijk bepaalde voorwaarden worden verkregen (*supra* nr. 122). Dit heeft tot gevolg dat de aanwezigheid van het bezit van staat een principiële onontvankelijkheidsvoorwaarde uitmaakt en de rechtspraak van het Grondwettelijk

---

⁴⁴⁹ M. MEIRLAEN, "Teleologische interpretatie. Mogelijkheden en grenzen", *NJW* 2019, (494) 495.

⁴⁵⁰ Voor een overzicht: G. VERSCHULDEN, "Partiële reparatie van het afstammings- en naamrecht. Commentaar bij de titels 3 en 4 van de wet van 21 december 2018", *T.Fam.* 2019, (61) 72.

⁴⁵¹ Zie L. VAN DRIESSCHE, "De grote afstammingspuzzel: de rol van het bezit van staat in 2-in-1 procedures" (noot onder Cass. 7 april 2017), *T.Fam.* 2021, (78) 79-81.

Hof in een uitzondering op dit principe voorziet. Deze visie werd bevestigd door (de advocaat-generaal bij⁴⁵²) het Hof van Cassatie⁴⁵³, evenwel zonder verwijzing naar het leerstuk van de staat.

II. Implicatie voor de staat van de persoon

269. Indien de staat van de persoon een hulpmiddel ter interpretatie van onduidelijke rechtsregels uitmaakt, moet voorrang worden verleend aan de interpretatie die de staat van de persoon vooropstelt. Deze interpretatie mag mijns inziens echter niet ingaan tegen de tekst van de wet, aangezien de staat dan zijn doelstelling te buiten gaat.

270. Of de staat van de persoon aanpassing vereist om deze doelstelling te vervullen, is afhankelijk van de interpretatie die de rechtsleer wenst te bekomen. Dit onderzoek doet hier geen uitspraak over.

Afdeling VI: Structuur en ordening in het (familie)recht

I. Bestaansreden

271. Een zesde mogelijke doelstelling van de staat van de persoon is structuur aanbrengen in het (familie)recht. Deze bestaansreden van de staat is niet beperkt tot het afstammingsrecht, aangezien de staat van de persoon in de familie wordt bepaald door de oorspronkelijke en adoptieve afstammingsrelatie, de huwelijkse relatie en de wettelijke samenwoningsrelatie.⁴⁵⁴ De staat van de persoon ordent het (familie)recht op twee manieren, met name door de classificatie van personen en door de uniformiteit in het familierecht.

272. Verschillende rechtsgeleerden geven aan dat de staat van de persoon tot doel heeft personen te kwalificeren, hen te onderscheiden van anderen.⁴⁵⁵ De staat van de persoon is immers het geheel van hoedanigheden van een persoon die zijn rechtspositie bepalen en hem onderscheiden wat het bezit van

---

⁴⁵² Concl. A. VAN INGELGEM bij Cass. 7 april 2017, C.15.0379.N.

⁴⁵³ Cass. 7 april 2017, *T.Fam.* 2021, 77.

⁴⁵⁴ G. BAETEMAN, *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 110.

⁴⁵⁵ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 358 ; A-M. LEROYER, "La notion d'état des personnes" in M. GOBERT, D. BAKOUCHE, M. BEHAR-TOUCHAIS en J-B. BLADIER (eds.), *Ruptures, mouvements et continuité du droit: autour de Michelle Gobert*, Parijs, Economica, 2004, (247) 249 ; M.-T. MEULDERS-KLEIN, *La personne, la famille et le droit, 1968-1998 : trois décennies de mutations en occident*, Brussel, Bruylant, 1999, 137 ; C. B. M. TOULLIER, *Le droit civil français, suivant l'ordre du code*, I, Parijs, Warée, 1823, 109.

bepaalde rechten betreft (artikel 6, §2 oud BW). De staat deelt personen op in juridische categorieën met verschillende, specifiek daaraan verbonden rechtsgevolgen.⁴⁵⁶

Aan de hand van deze invulling van de bestaansreden structureert de staat van de persoon het (familie)recht. De staat vormt immers een snelkoppeling naar de abstracte bevoegdheid van personen met een bepaalde hoedanigheid om titularis te zijn van hoedanigheidsspecifieke rechten en verplichtingen.⁴⁵⁷ Het afstammingsrecht deelt personen op in juridische categorieën en geeft aanleiding tot het titularisschap van specifieke rechtsgevolgen. Bijgevolg behoort het afstammingsrecht tot de staat van de persoon.

273. Daarnaast kan de staat van de persoon ook structuur aanbrengen in het familierecht door de uniformiteit doorheen de verschillende familierechtelijke relaties weer te geven. Zoals gesteld in randnummer 271 vallen vier verschillende relaties onder de staat van de persoon in de familie. Deze verhoudingen verschillen aanzienlijk van elkaar.⁴⁵⁸ Het concept omvat immers zowel de verticale familiale relaties als de horizontale relaties.⁴⁵⁹ Toch zijn deze verschillende hoedanigheden onderworpen aan gemeenschappelijke rechtsgevolgen (*supra* nr. 27). De notie staat van de persoon onderwerpt verschillende hoedanigheden aan eenzelfde juridisch regime en schept op deze wijze uniformiteit in de diverse rechtsregels per familiale relatie.⁴⁶⁰

Ook in deze invulling kan de staat van de persoon beschouwd worden als een soort snelkoppeling. De staat creëert immers overkoepelende rechtsgevolgen die voor elke hoedanigheid gelden en vormt een snelkoppeling naar de geboden en verboden waarin de rechtsgevolgen van de staat voorzien.

274. Beide invullingen van de orderingsdoelstelling kennen een didactisch nut. Snelkoppelingen in het recht maken het mogelijk snel te redeneren aangaande de rechten en verplichtingen. Daarnaast

---

⁴⁵⁶ J. A. PERREAU, *Principes généraux du droit civil privé*, Parijs, Hacquart, 1805, 20 ; UNE SOCIÉTÉ DE JURISCONSULTES, *Dictionnaire général raisonné de droit civil moderne*, III, Brussel, Société Typographique Belge, 1838, 398.

⁴⁵⁷ Inspiratie uit A. HEYVAERT, "De contractualisering van verhoudingen van staat" in K. BERNAUW, P. COLLE, M. DAMBRE en I. DEMUYNCK (eds.), *Liber Amicorum Yvette Merchiers*, Brugge, die Keure, 2001, (165) 166; F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 67.

⁴⁵⁸ In dezelfde zin H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 357.

⁴⁵⁹ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, ix-lxiii.

⁴⁶⁰ A-M. LEROYER, "La notion d'état des personnes" in M. GOBERT, D. BAKOUCHE, M. BEHAR-TOUCHAIS en J-B. BLADIER (eds.), *Ruptures, mouvements et continuité du droit: autour de Michelle Gobert*, Parijs, Economica, 2004, (247) 248; E. ROGUIN, *La règle de droit*, Lausanne, F. ROUGE, 1889, 246; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 33.

structureert de staat het familierecht en plaatst het in een groter geheel. Zo kunnen associaties gemaakt worden over de familierelaties heen.

II. Implicatie voor de staat van de persoon

275. Het is aan de hand van enkel dit onderzoek onmogelijk een gefundeerd antwoord te formuleren op de vraag of de staat van de persoon moet worden aangepast om de kwalificatiedoelstelling te kunnen (blijven) bereiken. Toch kunnen bepaalde principes aangereikt worden die in het kader van deze beweegreden relevant zijn.

Om de staat te laten functioneren als een snelkoppeling naar bepaalde rechten en verplichtingen in de zin van randnummer 272, behoeft de staat in principe geen aanpassing. Het leerstuk erkent reeds de hoedanigheden die een dergelijke snelkoppeling naar de rechtspositie vormen.⁴⁶¹ Dit neemt niet weg dat een aanpassing van de staat van de persoon in het kader van deze doelstelling wenselijk is om twee redenen.

Ten eerste lijkt een dergelijke snelkoppeling slechts bruikbaar wanneer eenzelfde hoedanigheid aanleiding geeft tot exact dezelfde rechten en verplichtingen. Die eenvormigheid ontbreekt op heden.⁴⁶² Hoewel een juridische afstammingsband voor de ouder doorgaans resulteert in de rechten en verplichtingen die onder het ouderlijk gezag vallen, kan een ouder ontzet zijn uit het ouderlijk gezag (artikel 32 en 33 Jeugdbeschermingswet) of kan deze het ouderlijk gezag niet uitoefenen naar aanleiding van de toekenning van de uitsluitende gezagsoefening aan de andere ouder. Die snelkoppeling verliest bijgevolg gedeeltelijk zijn nut wat de ordening van personen betreft, omdat steeds *in concreto* moet worden nagegaan welke de rechtspositie is van een persoon met een bepaalde hoedanigheid. De categorisering van personen leidt er immers niet toe dat elkeen in dezelfde categorie daadwerkelijk dezelfde rechten heeft of kan uitoefenen.

Ten tweede is het leerstuk van de staat, louter wat deze doelstelling betreft, te uitgebreid. De rechtsgevolgen verbonden aan de staat zijn niet vereist om de doelstelling van snelkoppeling naar bepaalde rechten en verplichtingen te bereiken. Bijgevolg kunnen de onbeschikbaarheid, de ondeelbaarheid, de onverjaarbaarheid en de universele tegenstelbaarheid van de staat uit het recht worden geschrapt. Uit deze overweging kan besloten worden dat deze doelstelling eveneens de vraag beantwoordt welke rechtsregels,

---

⁴⁶¹ F. SWENNEN, "Bedenkingen bij het rechtsbegrip 'staat van de persoon'" in W. DEBEUCKELAERE, J. MEEUSEN en H. WILLEKENS (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, (59) 62-64 en 66-67.

⁴⁶² F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 26.

deze van het afstammingsrecht of deze van de staat, de voorkeur genieten. Aangezien de rechtsgevolgen verbonden aan de staat voor dit punt van de bestaansreden overbodig zijn, krijgen de afstammingsrechtsregels voorrang.

276. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten is het eveneens onmogelijk een besluit te formuleren over de vraag of de staat van de persoon aanpassing behoeft opdat de staat zou resulteren in de onderwerping van de diverse familiale hoedanigheden aan eenzelfde juridische regime.

Meer onderzoek is vereist om hier gefundeerde uitspraken over te doen. Deze scriptie beperkt zich tot een analyse van de staat van de persoon in het oorspronkelijke afstammingsrecht. Om te onderzoeken of de vier familiale verhoudingen die de staat in de familie vormgeven aan eenzelfde coherent rechtssysteem onderworpen (kunnen) worden, is het vereist ook de andere rechtsregels in het licht van de staat te analyseren.

Deze structureringsdoelstelling biedt mijn inziens wel een antwoord op de vraag welke rechtsregels voorrang verkrijgen. Indien het leerstuk van de staat ontworpen is om de gelijkenissen in het familierecht te duiden, werd voor de uitwerking van de rechtsgevolgen verbonden aan de staat van de persoon vertrokken vanuit de bestaande rechtsregels die vervolgens werden samengebracht. De staat volgt de wettelijke rechtsbasis.

V. De houdbaarheid van de staat van de persoon in de oorspronkelijke afstamming

Hoofdstuk I: Het conceptueel nut van de staat van de persoon

Afdeling I: De toegevoegde waarde van de staat van de persoon

277. Dit onderzoek heeft tot doel de houdbaarheid van het concept staat van de persoon in de oorspronkelijke afstamming te beoordelen. De toegevoegde waarde van de staat van de persoon determineert het conceptueel nut van de staat en bijgevolg de houdbaarheid ervan.

278. Het leerstuk van de staat van de persoon beantwoordt twee rechtsvragen waarop het oorspronkelijke afstammingsrecht geen antwoord formuleert. Het conceptueel nut van de staat van de persoon is mijns inziens op grond van de gehanteerde omschrijving (*supra* nr. 7) niet te betwisten.

De wettelijke bepaaldheid van de staat komt in de rechtsregels van het oorspronkelijke afstammingsrecht niet naar voor. Het is de staat van de persoon die duidelijk weergeeft dat de wettelijk voorziene vaststellingswijzen van een hoedanigheid met betrekking tot een afstammingsrelatie de enige zijn. Ook het verbod op contractuele (ver)handeling zit vervat in het leerstuk van de staat. De afstammingswetgeving wijkt in beperkte mate af van dit verbod door drie toewijzingsmogelijkheden te voorzien. Dit neemt echter niet weg dat het afstammingsrecht zich niet uitspreekt over het verbod op overdracht, wijziging en toewijzing op een andere dan de wettelijk voorziene wijze door middel van een rechtshandeling.

Uit de vergelijking tussen de rechtsregels die van toepassing zijn op de afstammingsrelatie en de rechtsgevolgen van de staat van de persoon blijkt dat de staat op deze punten een regel toevoegt waarover het afstammingsrecht geen uitspraak doet. Het conceptueel nut van de staat is daarnaast afhankelijk van de consistente beantwoording van eenzelfde rechtsvraag door de staat van de persoon (*supra* nr. 7). Het verbod op contractuele (ver)handeling door middel van een rechtshandeling valt mijns inziens onder de wettelijke bepaaldheid van de staat. Een afstammingsband kan slechts rechtsgeldig tot stand komen op de door de wet bepaalde wijze en dit omvat mijns inziens het verbod op overdracht, wijziging en toewijzing op een andere wijze dan voorzien in de wet.

279. Dan rest de vraag of de staat van de persoon toegevoegde waarde heeft in de situaties waarin het rechtsgevolg van de staat afwijkt van (de interpretaties van) de rechtsregels van het oorspronkelijke

afstammingsrecht. De bestaansreden van de staat van de persoon duidt de verhouding tussen de staat en het afstammingsrecht en zou hier bijgevolg een sluitend antwoord op kunnen bieden. De bestaansreden kon uit het gevoerde rechtshistorisch onderzoek echter niet worden afgeleid. Bijgevolg wordt de vraag naar de voorkeur tussen de verschillende rechtsregels beslecht in de zin van het geldende afstammingsrecht. Om van het principe van wetgeversvoorrang gebruik te maken, zijn verschillende redenen.

Het leerstuk van de staat van de persoon vindt zijn ontstaan in de rechtsleer. De wet gaat niet in op de verschillende rechtsgevolgen van de staat. In tegenstelling tot wetgeving is de rechtsleer geen bindende bron van recht.⁴⁶³ Vanuit die idee is het mijns inziens de meest logische optie om de verschillende antwoorden van de staat van de persoon en het afstammingsrecht te beslechten in het voordeel van de bindende wetgeving.

Daarnaast kan het leerstuk van de staat van de persoon een corrigerende functie hebben, maar deze doelstelling is mijns inziens niet opportuun en niet veel rechtsbronnen wijzen in die richting. Bovendien stelt de rechtsleer zelf dat de wet kan afwijken van de rechtsgevolgen van de staat van de persoon.⁴⁶⁴ Bijgevolg geeft het leerstuk van de staat zelf voorrang aan de afstammingswetgeving.

Daarenboven verleent de rechtspraak eveneens voorrang aan het afstammingsrecht. Het leerstuk van de staat verbiedt de toewijzing van een hoedanigheid door middel van een rechtshandeling.⁴⁶⁵ De vestiging van een afstammingsband door middel van een erkenning wordt in het rechtsverkeer algemeen aanvaard. Daarnaast verloopt een procedure in de praktijk niet volledig onafhankelijk van de wil van de partijen.⁴⁶⁶

Aangezien de tegenstrijdigheden in de antwoorden van de staat en deze van de afstamming worden beslecht in het voordeel van het afstammingsrecht, heeft de staat van de persoon op dit punt geen toegevoegde waarde. Het leerstuk van de staat creëert immers geen bijkomende rechtsregels ten aanzien van de afstammingswetgeving. Bijgevolg zijn de rechtsgevolgen die aan het leerstuk van de staat worden gekoppeld maar tegenstrijdigheden bevatten met het afstammingsrecht niet langer houdbaar.

---

⁴⁶³ F. EGGERMONT, S. SMIS, W. SCHREURS en P. PAEPE, *Praktijkboek rechtsmethodologie*, Brugge, die Keure, 2022, 261.

⁴⁶⁴ A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 37; J.M. PAUWELS, *Beginnelsen van personen- en familierecht*, I, Leuven, Acco, 1985, 47; F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 25.

⁴⁶⁵ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 35.

⁴⁶⁶ Famrb. Namen 28 maart 2018, *RTDF* 2018, (630) 634; Rb. Luik 29 april 2004, *TBBR* 2005, 209.

Afdeling II: Toegevoegde waarde van de staat in het rechtsgevolgenrecht? Houdbaarheid van de draagwijdte van de staat van de persoon

280. Zoals vermeld in randnummers 25 en 26 deelt bepaalde rechtsleer de staat van de persoon op in de staat van de persoon in de brede zin en de staat in de enge zin. Het ontbreekt bij die invulling echter aan consensus. De bovenvermelde onderzoeksresultaten (*supra* nr. 225-244) genereren nieuwe inzichten wat betreft de draagwijdte van het leerstuk van de staat van de persoon. Bijgevolg kan een samenvattend antwoord worden geformuleerd op de vraag of enkel de hoedanigheid dan wel ook de rechtsgevolgen die voortvloeien uit die hoedanigheid tot de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie behoren.

281. De rechtsleer die een onderscheid tussen de staat in de brede en in de enge zin vooropstelt, stelt dat enkel de staat 'in de enge zin' en de rechtstreekse gevolgen ervan aan de rechtsgevolgen van de staat voldoen en de rechten die voortvloeien uit een bepaalde staat dus niet aan die rechtsgevolgen voldoen.⁴⁶⁷

Dit onderzoek wijst uit dat alle afstammingsrechtsgevolgen voldoen aan de rechtsgevolgen vooraf bepaalde inhoud en universele tegenstelbaarheid van de staat. Hieruit zou afgeleid kunnen worden dat de opdeling van de rechtsleer in de staat van de persoon in een enge zin zinloos is, aangezien ook de rechten die voortvloeien uit de hoedanigheid van ouder en kind voldoen aan twee rechtsgevolgen van de staat. Mijns inzien is dit geen correct uitgangspunt. Het is immers in geen van deze gevallen vereist een beroep te doen op het concept staat van de persoon. De (interpretatie van de) rechtsregels betreffende de rechtsgevolgen van de afstamming beantwoorden de rechtsvraag immers op exact dezelfde wijze als de staat van de persoon. Het leerstuk moet op deze afstammingsrechtsgevolgen niet van toepassing zijn om hetzelfde resultaat te bereiken. Deze vaststelling ontkracht met andere woorden de stelling in de rechtsleer niet.

In bepaalde situaties wordt een rechtsvraag die door de staat van de persoon wordt beantwoord, niet beantwoord door de rechtsregels betreffende de afstammingsgevolgen. Dit is voor elk van de afstammingsrechtsgevolgen meermaals het geval. Kan hieruit dan afgeleid worden dat de rechtsgevolgen van de staat ook van toepassing zijn op de rechten die uit een staat voortvloeien? Mijns inziens niet. Ik verdedig immers de stelling dat de staat van de persoon eveneens geen toegevoegde waarde heeft in deze gevallen, aangezien andere redeneringen tot dezelfde conclusie leiden. Zo resulteert een beroep op de

---

⁴⁶⁷ G. GALOPIN, *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 12; Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 55.

openbare orde of een beroep op het gegeven dat het rechtsgevolg verbonden is aan de afstammingsrelatie in hetzelfde antwoord als dat van de staat van de persoon.

Dit onderzoek geeft eveneens aan dat de rechtsregels van elk afstammingsgevolg in bepaalde mate afwijken van een rechtsgevolg van de staat. Mijns inziens heeft de wettelijke regeling voorrang op het leerstuk van de staat van de persoon (*supra* nr. 279). De wettelijke mogelijkheden zouden immers volledig uitgehold worden indien de staat van de persoon voorrang krijgt.

282. Doordat in geen van de drie gevallen de staat van de persoon daadwerkelijk vereist is om de rechtsvraag te beantwoorden, valt daaruit mijns inziens af te leiden dat de rechtsgevolgen van de afstamming niet tot de staat van de persoon behoren. De staat heeft immers ten aanzien van de afstammingsrechtsgevolgen geen toegevoegde waarde. De opdeling van het concept staat van de persoon in een brede en een enge zin is bijgevolg niet houdbaar in het oorspronkelijke afstammingsrecht.

Hoofdstuk II: Houdbaarheid van de staat van de persoon in het licht van het conceptueel nut

Afdeling I: Optimalisatie in het licht van de toegevoegde waarde? Het behoud van de rechtsregel

283. Nu duidelijk is afgebakend hoever de toegevoegde waarde van de staat reikt, is het mogelijk dit concept te optimaliseren in het licht daarvan. Een optimalisatie van het concept staat van de persoon in het licht van de toegevoegde waarde is mijns inziens echter niet opportuun. De rechtsregels die de staat van de persoon toevoegt aan het afstammingsrecht zijn bijzonder beperkt. Het is mijns inziens dan ook aangewezen de rechtsorde te ontdoen van het concept staat van de persoon en de aanvullende rechtsregel die in het concept begrepen ligt op zichzelf te behouden. Op deze wijze wordt de zinvolle betekenis die nog achter het concept staat van de persoon schuilgaat, geconcretiseerd.

Zowel het verbod op contractuele (ver)handeling als de wettelijke bepaaldheid van de staat van de persoon hebben een toegevoegde waarde in het afstammingsrecht. De rechtsregel die daarin vervat ligt is dat de afstammingsrelatie enkel op grond van de wettelijke mogelijkheden rechtsgeldig kan worden vastgesteld of betwist. Deze rechtsregel geeft de essentie van de toegevoegde waarde van de staat van de persoon in de oorspronkelijke afstamming weer.

Dit principe kan eveneens afgeleid worden uit het openbare orde-karakter van de afstamming, maar dat openbare orde-karakter wordt doorgaans verbonden aan het feit dat de afstammingsrelatie de staat van de persoon raakt.⁴⁶⁸ Deze stelling doet bijgevolg geen afbreuk aan de aanvulling van het afstammingsrecht door de staat van de persoon. Ook VAN GYSEL, AUGHUET, BARNICH EN CARRÉ vinden dat de onbeschikbaarheid van de staat geen toegevoegde waarde heeft.⁴⁶⁹ Deze stelling is mijns inziens niet verdedigbaar in het licht van het vertrekpunt van dit onderzoek. De rechtsregel dat een individu niet kan afwijken van de wettelijke vaststellingsmogelijkheden kan niet uit het afstammingsrecht worden afgeleid. Bijgevolg doet deze uitspraak geen afbreuk aan de onderzochte toegevoegde waarde van de staat van de persoon.

Afdeling II: Houdbaarheid van de staat van de persoon

284. Aangezien het niet opportuun is het leerstuk van de staat te optimaliseren in het licht van de toegevoegde waarde, kan uit dit onderzoek worden afgeleid dat het concept staat van de persoon niet langer houdbaar is in het Belgische oorspronkelijke afstammingsrecht. De bijkomende rechtsregel die uit het concept voortvloeit, kan wel worden behouden.

Hoofdstuk III: Geen toekomst meer voor de staat van de persoon?

285. Deze scriptie beperkt het onderzoek naar de houdbaarheid van de staat van de persoon in de oorspronkelijke familie tot de toegevoegde waarde van de staat in het oorspronkelijke afstammingsrecht. Die toegevoegde waarde is niet het enige mogelijke criterium om de houdbaarheid te beoordelen. Bijgevolg is het mogelijk dat de staat van de persoon nog conceptueel nuttig is in het licht van andere criteria of doelstellingen en het niet opportuun is het concept geheel uit de rechtsorde te weren. Dit onderzoek doet daar echter geen uitspraak over.

---

⁴⁶⁸ G. VERSCHULDEN, *Afstamming*, Mechelen, Kluwer, 2004, 19.

⁴⁶⁹ A.-C. VAN GYSEL, C. AUGHUET, L. BARNICH en D. CARRÉ, *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 189.

Bibliografie

WETGEVING

Burgerlijk wetboek

Oud Burgerlijk wetboek

Art. 2 oud BW

Art. 6 oud BW

Art. 45 oud BW

Art. 46 oud BW

Oud art. 62*bis*/1 oud BW

Art. 135/2 oud BW

Art. 143 oud BW

Art. 148 oud BW

Art. 203 oud BW

Art. 203*bis* oud BW

Art. 203*ter* oud BW

Art. 203*quater* oud BW

Art. 213 oud BW

Art. 312 oud BW

Art. 313 oud BW

Art. 314 oud BW

Art. 315 oud BW

Art. 316 oud BW

Oud art. 316 oud BW

Art. 316*bis* oud BW

Art. 317 oud BW

Oud art. 317 oud BW

Art. 318 oud BW

Art. 319 oud BW

Art. 319*bis* oud BW

Art. 322 oud BW

Art. 324 oud BW

Art. 325/1 oud BW

Art. 325/2 oud BW

Art. 325/3 oud BW

Art. 325/4 oud BW

Art. 325/6 oud BW

Art. 325/7 oud BW

Art. 325/8 oud BW

Art. 325/9 oud BW

Art. 327 oud BW

Oud art. 328 oud BW

Art. 329 oud BW

Art. 329*bis* oud BW

Art. 330 oud BW

Art. 330/3 oud BW

Art. 331*ter* oud BW

Art. 331*quater* oud BW

Art. 331*quinquies* oud BW

Art. 331*septies* oud BW

Art. 331*nonies* oud BW

Art. 331*decies* oud BW

Art. 332*bis* oud BW

Art. 332*quinquies* oud BW

Art. 335 oud BW

Oud art. 335, §1 oud BW

Art. 335*bis* oud BW

Art. 335*ter* oud BW

Art. 335*quater* oud BW

Art. 336 oud BW

Oud art. 339 oud BW

Oud art. 341*b* oud BW

Art. 343 oud BW

Art. 348-3 oud BW

Art. 348-4 oud BW

Art. 353-1 oud BW

Art. 353-8 oud BW

Art. 353-9 oud BW

Art. 353-14 oud BW

Art. 356-1 oud BW

Art. 370/3 oud BW

Art. 370/4 oud BW

Art. 370/9 oud BW

Art. 371 oud BW

Art. 372 oud BW

Art. 373 oud BW

Art. 374 oud BW

Art. 375 oud BW

Art. 384 oud BW

Art. 387*ter* oud BW

Art. 387*quinquies* oud BW

Art. 387*septies* oud BW

Art. 475*ter* oud BW

Art. 475*quater* oud BW

Art. 476 oud BW

Art. 477 oud BW

Art. 497/2 oud BW

Art. 2219 oud BW

Art 2226 oud BW

Art. 2277 oud BW

Burgerlijk wetboek

Art. 1.3 BW

Art. 3.75 BW

Art. 4.2 BW

Art. 4.10 BW

Art. 4.11 BW

Art. 4.12 BW

Art. 4.16 BW

Art. 4.26 BW

Art. 4.29 BW

Art. 4.34 BW

Art. 4.36 BW

Art. 4.39 BW

Art. 4.42 BW

Art. 4.46 BW

Art. 4.56 BW

Art. 4.66 BW

Art. 4.69 BW

Art. 4.101 BW

Art. 4.102 BW

Art. 4.145 BW

Art. 4.152 BW

Art. 4.156 BW

Art. 4.157 BW

Art. 4.242 BW

Art. 4.254 BW

Art. 4.256 BW

Art. 5.48 BW

Art. 5.133 BW

Gerechtelijk wetboek

Art. 25 Ger.W.

Art. 572*bis* Ger.W.

Art. 730/1 Ger.W.

Art. 733 Ger.W.

Art. 820 Ger.W.

Art. 821 Ger.W.

Art. 823 Ger.W.

Art. 825 Ger.W.

Art. 1044 Ger.W.

Art. 1051 Ger.W.

Art. 1122 Ger.W.

Art. 1253*ter*/1 Ger.W.

Art. 1288 Ger.W.

Art. 1724 Ger.W.

Art. 1732 Ger.W.

Art. 1733 Ger.W.

Art. 1736 Ger.W.

Andere wetgeving

Wet 10 februari 1958 tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (Boek I, Titels VII en VIII), betreffende het vaderschap, de afstamming en de aanneming van kinderen, *BS* 20 februari 1958, 1.020.

Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965, 4.014.

Wet 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, *BS* 27 mei 1987, 8.250.

Wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33.610

Wet 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtollige embryo's en de gameten, *BS* 17 juli 2007, 38.575.

Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018, 53.455.

KB 22 april 2019 tot vaststelling van de buitengewone kosten die voortvloeien uit artikel 203, § 1 van het Burgerlijk Wetboek en de wijze van tenuitvoerlegging ervan, *BS* 2 mei 2019, 42.556.

Parlementaire voorbereidingen

Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat 1977-78, nr. 305/1.

Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie, *Parl.St.* Senaat, 1984-85, nr. 904/2.

Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, *Parl.St.* Senaat 1985-86, nr. 378/16.

Verslag over het wetsvoorstel tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 51-0597/24.

Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, *Parl.St.* Senaat 2005-2006, nr. 3-1402/7.

Wetsvoorstel houdende de vaststelling van de afstamming van de meeouder, *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2445/1.

Wetsontwerp tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3145/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zaken, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2282/1.

Wetsvoorstel tot instelling van beroep met volle rechtsmacht in verband met de procedure om van naam of voornaam te veranderen, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2854/1.

Omzendbrief

Omz. 30 mei 2014, *BS* 30 mei 2014, 42170-42188.

RECHTSPRAAK

Grondwettelijk Hof

Arbitragehof 8 oktober 2003, nr. 134/2003.

GwH 7 november 2007, nr. 136/2007, *RTDF* 2008, 127.

GwH 3 februari 2011, nr. 20/2011.

GwH 6 april 2011, nr. 54/2011.

GwH 31 mei 2011, nr. 96/2011, *Act.dr.fam.* 2011, 142

GwH 7 maart 2013, nr. 29/2013, *T.Fam.* 2013, 216, noot T. WUYTS

GwH 28 maart 2013, nr. 46/2013.

GwH 9 juli 2013, nr. 96/2013, *T.Fam.* 2013, 218, noot T. WUYTS

GwH 9 juli 2013, nr. 105/2013, *T.Fam.* 2013, 220, noot T. WUYTS

GwH 17 oktober 2013, nr. 139/2013.

GwH 29 januari 2014, nr. 16/2014.

GwH 20 maart 2014, nr. 46/2014.

GwH 9 oktober 2014, nr. 145/2014.

GwH 26 november 2015, nr. 168/2015.

GwH 3 februari 2016, nr. 18/2016.

GwH 25 mei 2016, nr. 77/2016.

GwH 2 juni 2016, nr. 87/2016.

GwH 14 december 2016, nr. 161/2016.

GwH 19 juni 2019, nr. 99/2019, *RW* 2019-20, 1016.

GwH 17 oktober 2019, nr. 142/2019.

GwH 16 januari 2020, nr. 2/2020.

GwH 5 maart 2020, nr. 35/2020.

GwH 1 oktober 2020, nr. 131/2020, *RABG* 2021, 378.

GwH 24 maart 2022, nr. 48/2022.

Hof van Cassatie

Cass. 8 april 1937, *Pas.* 1937, 102.

Cass. 8 maart 1968, *Arr.Verbr.* 1968, 909.

Cass. 28 maart 1974, *Arr.Cass.* 1974, 829.

Cass. 10 oktober 1974, *Arr.Cass.* 1975, 191.

Cass. 10 november 1977, *Pas.* 1978, 289.

Cass. 10 november 1977, *Arr.Cass.* 1978, 303.

Cass. 2 juni 1978, *RW* 1978-79, 904.

Cass. 11 juni 1981, *RW* 1981-82, 674.

Cass. 8 oktober 1982, *RW* 1983-84, 1193.

Cass. 10 januari 1986, *Arr.Cass.* 1985-86, 657.

Cass. 17 december 1990, *JLMB* 1991, 372, noot A. DAL.

Cass. 8 oktober 1992, *RTDF* 1993, 522, noot H. CASMAN.

Cass. 7 april 1994, *Arr.Cass.* 1994, 349.

Cass. 20 juni 1996, *Arr.Cass.* 1996, 619.

Cass. 4 mei 2001, *Arr.Cass.* 2001, 801.

Cass. 20 april 2007, *RW* 2008-09, 69.

Cass. 3 juni 2010, *T.Fam.* 2011, 101.

Cass. 18 maart 2013, AR S.12.0069.F.

Cass. 12 mei 2014, AR S.13.0020.F.

Cass. 5 september 2014, *T.Not.* 2016, 792.

Cass. 23 juni 2016, *Arr.Cass.* 2016, 1455.

Cass. 23 juni 2016, AR C.13.0573.N.

Cass. 7 oktober 2016, AR C.15.0533.N.

Cass. 7 april 2017, *T.Fam.* 2021, 77.

Cass. 17 september 2020, AR C.19.0656.F.

Concl. D. THUIS bij Cass. 25 april 2002, C.00.0373.N.

Concl. C. VANDEWAL bij Cass. 23 juni 2016, *Arr.Cass.* 2016, 1450-1455.

Concl. A. VAN INGELGEM bij Cass. 7 april 2017, C.15.0379.N.

Raad van State

RvS 5 oktober 2017, nr. 239.307.

Hof van beroep

Brussel 5 maart 1958, *Pas.* 1959, afl. 2, 64.

Brussel 24 juni 1964, *Pas.* 1965, 216.

Luik 19 januari 1987, *RTDF* 1989, 317, noot J. RENCHON.

Bergen 25 oktober 1990, *Pas.* 1991, 47.

Brussel 29 juni 1993, *JT* 1994, 191.

Luik 10 oktober 1995, *RTDF* 1997, 121.

Brussel 23 november 1999, *AJT* 1999-2000, 789.

Brussel 26 november 2002, *NJW* 2003, 670, noot RdC.

Bergen 29 april 2003, *JLMB* 2004, 646.

Brussel 11 maart 2004, *RTDF* 2004, 1124.

Gent 29 november 2004, *TJK* 2006, 68, noot S. BROUWERS.

Antwerpen 23 maart 2005, *NJW* 2006, 268, noot G. VERSCHULDEN.

Gent 30 mei 2005, *P&B* 2005, 313.

Bergen 28 november 2005, *Div.Act.* 2006, 74.

Brussel 21 december 2006, *RTDF* 2007, 745.

Antwerpen 3 januari 2007, *NJW* 2007, 704, noot G. VERSCHELDEN.

Brussel 27 oktober 2008, *RTDF* 2009, 755.

Brussel 5 maart 2009, *JLMB* 2009, 1080.

Brussel 4 mei 2009, *RTDF* 2011, 398.

Gent 25 februari 2010, nr. 2008/AR/2611.

Antwerpen 14 december 2011, *RABG* 2012, 812.

Brussel 31 juli 2013, *T.Vreemd.* 2014, 126.

Gent 27 november 2014, *T.Fam.* 2015, 132.

Antwerpen 8 oktober 2014, *RW* 2014-15, 984.

Gent 19 maart 2015, *RABG* 2016, 218.

Gent 10 november 2016, *RW* 2019-20, 824.

Brussel 26 december 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 33.

Antwerpen 3 mei 2017, *RW* 2017-18, 1621.

Gent 6 april 2017, *RW* 2018-19, 1230.

Gent 20 april 2017, *TIPR* 2017, afl. 3, 71.

Brussel 10 augustus 2018, *T.Fam.* 2021, 147, noot P. WAUTELET.

Brussel 7 september 2018, *JLMB* 2019, 1934.

Luik 30 juli 2020, *Act.dr.fam.* 2022, 26.

Gent 8 oktober 2020, *RW* 2021-22, 215.

Bergen 2 november 2020, *RTDF* 2021, 153, noot G. MATHIEU en J. MARY.

Gent 4 februari 2021, *TIPR* 2021, 40.

Brussel 18 mei 2021, *RW* 2022-23, 384.

Antwerpen 16 november 2021, *RW* 2021-22, 959.

Brussel 13 januari 2022, *NJW* 2023, 43, noot R. VASSEUR.

Brussel 21 april 2022, *NJW* 2022, 466.

Rechtbank van eerste aanleg

Rb. Brussel 3 juni 1967, *Rev.prat.not.b.* 1967, 290.

Rb. Charleroi 14 maart 1975, *Pas.* 1975, afl. 3, 68.

Rb. Luik 29 april 2004, *TBBR* 2005, 209.

Corr. Antwerpen 10 februari 2006, *T.Strafr.* 2007, 121, noot.

Jeugdrrb. Brussel 6 mei 2009, *RTDF* 2011, 172, noot J. SOSSON.

Rb. Tongeren 8 maart 2010, *T.Vred.* 2012, 17.

Rb. Gent 21 juni 2011, *TBBR* 2012, 238, noot M. MASSCHELEIN.

Rb. Gent 5 januari 2012, *TGR* 2012, 184.

Beslagr. Gent 5 juni 2012, *TGR* 2012, 331.

Rb. Hasselt 19 maart 2013, *RW* 2014-15, 1472.

Famrb. Namen 13 mei 2015, *RTDF* 2016, 431.

Famrb. West-Vlaanderen (afd. Brugge) 26 mei 2017, *TIPR* 2017, 100.

Famrb. Brussel 8 januari 2018, *Act.dr.fam.* 2019, 155.

Famrb. Namen 28 maart 2018, *RTDF* 2018, 630.

Famrb. Luik 22 mei 2018, *JLMB* 2019, 40.

Famrb. West-Vlaanderen 19 juni 2020, *RW* 2020-21, 233.

Famrb. Namen 4 oktober 2020, *RTDF* 2021, 176.

Arbeidsrechtsbank

Arbrb. Dendermonde 15 januari 1975, *JTT* 1976, 37.

Vredegerecht

Vred. Kortrijk 3 oktober 2006, *RW* 2007-08, 497.

Vred. Fontaine-l'Évêque 7 mei 2008, *T.Vred.* 2010, 199.

Vred. Bree 12 juni 2008, *T.Vred.* 2012, 17.

Politierechtbank

Pol. Brugge 22 november 2004, *RW* 2007-08, 208.

RECHTSLEER

Boeken

ARNTZ, E. R. N., *Cours de droit civil français*, I, Brussel, Bruylant-Christophe, 1860, 408 p.

AUBRY, C. en RAU, C., *Cours de droit civil français d'après la méthode de Zachariae*, I, Parijs, Cosse, Marchal & co, 1869, viii + 654 p.

BAETEMAN, G., *Overzicht van het personen- en gezinsrecht*, I, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, xvi + 175 p.

BARBAIX, R., *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, xxix + 1025 p.

BARBAIX, R. en CARETTE, N., *Privaat (vermogens)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, xvii + 216 p.

BERNARDI, J.-E.-D., *Cours de droit civil français*, I, Parijs, Garnery, 1803, iv + 462 p.

BOUDOT, C., *Des violences intrafamiliales perpétrées sur les enfants... à la déchéance de l'autorité parentale*, Brussel, Larcier, 2010, 187 p.

BROUWERS, S., *Kinderalimentatie*, Brussel, Larcier, 2017, 164 p.

CARETTE, N. en JANSEN, R., *Handboek goederenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, xxiv + 906 p.

CASMAN, H., DEKKERS, R., ALOFS, E. en VERBEKE, A.L., *Erfrecht & giften*, Antwerpen, Intersentia, 2017, xxii + 364 p.

CERULUS, U., *Een statuut voor de zorgouder in het licht van de grondrechtenbescherming*, Brugge, die Keure, 2019, xix + 560 p.

COLIN, A. en CAPITANT, H., *Cours élémentaire de droit civil français*, I, Parijs, Dalloz, 1921, viii + 1044 p.

CORNELIS, L., *Algemene theorie van de verbintenis*, Antwerpen, Intersentia, 2000, xxxii + 997 p.

DAUW, P. en DAUW, E., *Burgerlijk procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, xxxiv + 602 p.

DEKKERS, R., *Handboek burgerlijk recht*, I, Brussel, Bruylant, 1972, 940 p.

DEKKERS, R., DIRIX, E. en BAETEMAN, G., *Handboek burgerlijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2005, xvi + 589 p.

DEKKERS, R. en WYLLEMAN, A., *Handboek Burgerlijk recht*, I, Antwerpen, Intersentia, 2009, xvi + 420 p.

DE LA MARNIERRE, E.S., *Éléments de méthodologie juridique*, Parijs, Librairie du journal des notaires et des avocats, 1976, vii + 208 p.

DELVA, W., *Personen- en familierecht. 2: Staat van de persoon*, Gent, Story-Scientia, 1978, xi + 160 p.

DELVA, W., *Algemene beginselen van het recht*, II, Gent, Story-Scientia, 1980, xii + 135 p.

DEMOLOMBE, C., *Cours de code civil*, III, Brussel, Stienon, 1850, 421 p.

DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge: principes, doctrine, jurisprudence*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 1367 p.

DEVLOO, R., JORENS, Y. en MARTYN, G., *Kennismaking met recht en rechtspraak*, Brugge, die Keure, 2020, xxii + 521 p.

DE WULF, C., *La rédaction d'actes notariés. Droit des personnes et droit patrimonial de la famille*, Waterloo, Kluwer, 2013, 1358 p.

EGGERMONT, F., SMIS, S., SCHREURS, W. en PAEPE, P., *Praktijkboek rechtsmethodologie*, Brugge, die Keure, 2022, xix + 465 p.

GALLUS, N., *Filiation*, Brussel, Bruylant, 2016, 208 p.

GALOPIN, G., *État et capacité des personnes*, Luik, Vaillant-Carmanne, 1904, 435 p.

GOVAERTS, M. en BROUWERS, S., *Alimentatievorderingen*, Mechelen, Kluwer, 2021, xiii + 414 p.

HAESAERT, J., *Théorie générale du droit*, Brussel, Bruylant, 1948, 497 p.

HEYVAERT, A., *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2000, xviii + 470 p.

KLUYSKENS, A., *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard, 1950, 784 p.

KRUGER, T. en VERHELLEN, J., *Internationaal privaatrecht: de essentie*, Brugge, die Keure, 2021, xxix + 530 p.

LAENENS, J., SCHEERS, D., THIRIAR, P., RUTTEN, S. en VANLERBERGHE, B., *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, xxviii + 969 p.

LAMBRECHT, F., *Het verhaal van OCMW op onderhoudsplichtigen*, Gent, Larcier, 2016, 128 p.

LELEU, Y.-H., *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 887 p.

LE PAIGE, A., *Rechtsmiddelen*, Antwerpen, Standaard, 1973, 277 p.

MAES, B., VANLERSBERGHE, P., CLIJMANS, N. en VAN SCHEL, S., *Gerechtelijk privaatrecht ... na de hervormingen van 2017-2019*, Brugge, die Keure, 2019, xxvii + 536 p.

MARCHAL, P., *La transaction*, Brussel, Larcier, 2014, 161 p.

- MARLIER, G., *Familiale misdrijven*, Mechelen, Kluwer, 2016, x + 372 p.
- MATHIEU, G., ROLAND, A. en HAZEE, R., *Manuel pratique de la filiation*, Waterloo, Kluwer, 2016, vii + 283 p.
- MATTHÉ, S., *Familie recht als verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2016, viii + 517 p.
- MEULDERS-KLEIN, M.-T., *La personne, la famille et le droit, 1968-1998 : trois décennies de mutations en occident*, Brussel, Bruylant, 1999, xvi + 589 p.
- PAUWELS, J.M., *Beginnselen van personen- en familie recht*, I, Leuven, Acco, 1985, xii + 187 p.
- PERREAU, J. A., *Principes généraux du droit civil privé*, Parijs, Hacquart, 1805, xii + 522 p.
- PICARD, E., D'HOFFSCHMIDT, N. en DE LE COURT, J., *Pand.b.*, CII, Brussel, Larcier, 1911, vii + 929 p.
- PLUYM, L., *Een familie rechtelijk statuut voor draagmoederschap*, Mechelen, Kluwer, 2015, x + 565 p.
- PROUDHON, J.B. en VALETTE, A., *Traité sur l'état des personnes et sur le titre préliminaire du code civil*, I, Dijon, Lagier, 1842, xiv + 562 p.
- PUT, J., *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, xxxiv + 703 p.
- RAES, S., *Minnelijke schikkingen in de familie rechtbank. Een empirisch-juridische evaluatie*, Mechelen, Kluwer, 2021, xxviii + 883 p.
- RIGAUX, F., *Les personnes*, I, Brussel, Larcier, 1971, xxii + 899 p.
- ROGUIN, E., *La règle de droit*, Lausanne, F. ROUGE, 1889, xii + 431 p.
- ROODHOOF, O., *Correctiemechanismen op absolute bevrijdende verjaring in het Belgische privaatrecht*, Brugge, die Keure, 2020, x + 142 p.
- SAGAERT, V., *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2021, xxxiv + 1256 p.
- SANDERLOTZBECK, *Sur l'état et la capacité des étrangers*, Parijs, Gueffier, 1824, 106 p.
- SENAEVE, P. en DECLERCK, C., *Compendium van het personen- en familie recht*, Leuven, Acco, 2022, 750 p.

SOBRIE, S., *Procederen qualitate qua: procesvertegenwoordiging naar Belgisch recht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, xvii + 367 p.

SWENNEN, F., *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, xxxi + 641 p.

SWENNEN, F., *Familierecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, xxiii + 299 p.

SWENNEN, F., *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2007, ix + 163 p.

TAELMAN, P., *Het gezag van het rechterlijk gewijsde in het gerechtelijk privaatrecht: begripsbepaling en -afbakening*, doctoraatsproefschrift Rechten UGent, 1994, xxi + 467 p.

TOULLIER, C. B. M., *Le droit civil français, suivant l'ordre du code*, I, Parijs, Warée, 1823, 562 p.

UNE SOCIÉTÉ DE JURISCONSULTES, *Dictionnaire général raisonné de droit civil moderne*, III, Brussel, Société Typographique Belge, 1838, 533 p.

VAN DE VOORDE, J., *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, lii + 773 p.

VAN GRUNDERBEECK, D., *Beginnelsen van personen- en familierecht, een mensenrechtelijke benadering*, Antwerpen, Intersentia, 2003, xxxii + 763 p.

VAN GYSEL, A-C., *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2004, 732 p.

VAN GYSEL, A-C., *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 609 p.

VAN GYSEL, A-C., AUGHUET, C., BARNICH, L. en CARRÉ, D., *Les personnes*, I, Brussel, Bruylant, 2015, 1491 p.

VAN GYSEL, A-C., *La famille*, Louvain-La Neuve, Anthemis, 2018, 348 p.

VAN ROY, C., *De (on)deelbaarheid van het kind*, Antwerpen, Intersentia, 2021, xvi + 311 p.

VAN SINAY, A., *Het ouderlijk vruchtgenot: een kritische analyse*, Antwerpen, Intersentia, 2022, viii + 110 p.

VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B., *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, xli + 1214 p.

VERHEYLESONNE, A., *Manuel de l'action civile. L'action en réparation du dommage causé par une infraction pénale*, Luik, Kluwer, 2021, 375 p.

VERSCHELDEN, G., *Afstamming*, Mechelen, Kluwer, 2004, liii + 762 p.

VERSCHELDEN, G., *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, lxiii + 1144 p.

VERSWEYVELT, A-S., *De naam*, Antwerpen, Intersentia, 2014, x + 196 p.

WAGNER, K., *Burgerlijk procesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2014, 1101 p.

WUYTS, T., *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, xxviii + 990 p.

WYLLEMAN, A. en BAECK, J., *Goederenrecht*, Brugge, die Keure, 2023, xiv + 212 p.

(Bijdragen in) Verzamelwerken

BAEL, J., "Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in het nieuwe erfrecht" in BAEEL, J. (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat*, XXXI, Brugge, die Keure, 2017, 143-299.

BAEL, J., "Het nieuwe erfrecht getoetst aan de noden van de huidige maatschappij: enkele kritische bedenkingen en bespreking van een aantal vernieuwingen" in CLAEYS, I. (ed.), *Recente wetgevende hervormingen: nieuw en beter?*, Mechelen, Kluwer, 2021, 259-388.

BOONE, I., "Van vadersnaam naar dubbele naam" in VERSCHELDEN, G., BOONE, I., SWENNEN, F. en PUT, J. (eds.), *Liber amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Kluwer, 2017, 75-93.

BROUWERS, S., DIRICKX, F., GOVAERTS, M., "Maatregelen betreffende de kinderen – ouderlijk gezag, persoonlijk contact en alimentatie" in *Bestendig handboek echtscheiding*, 2020, afl. 53, II.6-100-II.6-188b.

BUYSENS, F., "De onderhoudsbijdrage voor de kinderen en de onderhoudsuitkering tussen echtgenoten bij echtscheiding door onderlinge toestemming" in SENAEVE, P. (ed.), *Onderhoudsgelden*, Leuven, Acco, 2001, 79-151.

CNUDDE, S., "Art. 820 Ger. W. – Art. 827 Ger. W." in *Comm.Ger.*, 2013, afl. 93, 93-122.

DE BEIR, T., “De nieuwe bemiddelingswet doorgrond” in RUTTEN, S. en DEMEYERE, L. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 287-342.

DELBROUCK, I., “Naam, naamdracht en valse naam” in *Postal Memorialis. Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, 2019, 111-155.

GALLUS, N. en BEERNAERT, J-E., “Les clauses des conventions de séparation ou de divorce relatives aux obligations alimentaires des époux ou cohabitants” in RENCHON, J.-L. en TAINMONT, F. (eds.), *L'autonomie de la volonté et les conventions entre époux ou cohabitants*, Brussel, Larcier, 2015, 345-383.

GERLO, J., “Ons afstammingsrecht moet (meer) aansluiten bij de biologische afstamming. Bedenkingen rond afstamming, adoptie en ouderlijk gezag.” in DEBEUCKELAERE, W., MEEUSEN, J. en WILLEKENS, H. (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, 101-115.

HEYVAERT, A., “De afstamming langs vaderszijde buiten het huwelijk” in SENAËVE, P. (ed.), *Het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1987, 125-202.

HEYVAERT, A., “De contractualisering van verhoudingen van staat” in BERNAUW, K., COLLE, P., DAMBRE, M. en DEMUYNCK, I. (eds.), *Liber Amicorum Yvette Merchiers*, Brugge, die Keure, 2001, 165-195.

HEYVAERT, A. en VANCRAENENBROECK, R., “Art. 331quinquies BW” in *Comm.Pers.*, 1997, 3 p.

HEYVAERT, A. en VANCRAENENBROECK, R., “Art. 331decies BW” in *Comm.Pers.*, 2014, afl. 76, 103-106.

HUSTIN-DENIES, N., JAUMOTTE, S. en CARRE, D., “Le règlement des effets personnels” in *Divorce. Commentaire pratique*, 2021, afl. 55, 79-131.

LELEU, Y.-H. en GALLUS, N., “La contractualisation du droit de la famille” in DIRIX, E. en LELEU, Y.-H. (eds.), *Rapports belges au congrès de l'Académie internationale de droit comparé à Vienne*, Brussel, Bruylant, 2018, 185-222.

LEROY, D., “Art. 809 BW” in *Comm.Erf.*, 2013, afl. 44, 79-82.

LEROYER, A-M., “La notion d'état des personnes” in GOBERT, M., BAKOUCHE, D., BEHAR-TOUCHAIS, M. en BLADIER, J-B. (eds.), *Ruptures, mouvements et continuité du droit: autour de Michelle Gobert*, Parijs, Economica, 2004, 247-283.

MATHIEU, G., “L'établissement et la contestation de la filiation” in *Divorce. Commentaire pratique*, 2020, 73-159.

MATHIEU, G., “Les effets de la filiation” in *Divorce. Commentaire pratique*, 2020, 161-200.

PEETERS, N. en VAN DE VOORDE, J., “Verjaring” in *Bestendig Handboek Verbintenisrecht*, 2020, afl. 30, 210-272.

RENCHON, J.-L., “Les clauses des conventions entre époux ou cohabitants relatives à l'exercice de l'autorité parentale à l'égard de leurs enfants” in RENCHON, J.-L. en TAINMONT, F. (eds.), *L'autonomie de la volonté et les conventions entre époux ou cohabitants*, Brussel, Larcier, 2015, 295-344.

SAGAERT, V., “Artikel 878-881 BW. Het voorrecht van boedelscheiding” in *Comm.Voor.*, 2003, 44 p.

SENAEVE, P., “De afstamming langs vaderszijde binnen het huwelijk” in SENAEVE, P. (ed.), *Het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1987, 57-124.

SENAEVE, P., “De naam van het kind: overblijfsel van een achterhaalde patriarchale traditie of paradepaard van een overtrokken feministische retoriek?” in DEBEUCKELAERE, W., MEEUSEN, J. en WILLEKENS, H. (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, 157-170.

SENAEVE, P., “Art. 316bis BW” in *Comm.Pers.*, 2008, afl. 59, 13 p.

SENAEVE, P., “Art. 318 BW” in *Comm.Pers.*, 2016, afl. 80, 17- 58.

SENAEVE, P., “De rechtspleging inzake afstammingsvorderingen” in SENAEVE, P. (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, 803-864.

SENAEVE, P., “De rechtspleging inzake kinderalimentatie” in SENAEVE, P. (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, 1053-1092.

SENAEVE, P., “De rechtspleging inzake weigering voornaamsverandering en weigering naamsverandering” in SENAEVE, P. (ed.), *Handboek familieprocesrecht*, Mechelen, Kluwer, 2020, 1143-1156.

SWENNEN, F., “Bedenkingen bij het rechtsbegrip ‘staat van de persoon’” in DEBEUCKELAERE, W., MEEUSEN, J. en WILLEKENS, H. (eds.), *Met rede ontleed, de rede ontkleed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, 59-76.

SWENNEN, F., “De juridische gevolgen van de adoptie” in SENAEEVE, P. en SWENNEN, F. (eds.), *De hervorming van de interne en de internationale adoptie. Commentaar op de wetten van 13 maart en 24 april 2003 en het decreet van 15 juli 2005*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 121-163.

VANDENBOGAERDE, M., “Grondslagen van termijnen in het aannemingsrecht. Einde van het verval?” in DE REY, S., VAN DAMME, N. en GLADINEZ, T. (eds.), *Grenzen voorbij*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 173-198.

VAN DE VOORDE, J., “De bevrijdende verjaring van zakelijke rechten” in CARETTE, N. en BARBAIX, R. (eds.), *Tendensen vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 243-338.

VAN DONINCK, J., “Het gezag van het rechterlijk gewijsde” in *Praktijkboek gerechtelijk recht*, 2005, I-41-I-59.

VAN GYSEL, A-C. en MASSAGER, N., “Les limites de l’autonomie de la volonté en droit des personnes” in SIMONART, V., ROMAIN, J-F. en GREGOIRE, M. (eds.), *L’ordre public : concept et applications*, Brussel, Bruylant, 1995, 193-218.

VANLEDE, K., “Art. 203ter BW” in *Comm.Pers.*, 1997, 25 p.

VANWINCKELEN, K., “Art. 780 BW” in *Comm.Erf.*, 2000, 4 p.

VERBEKE, A. L. en VERDICKT, B., “De reserve” in VERBEKE, A. L. en VERDICKT, B. (eds.), *Handboek estate planning II: Erfrecht en giften*, Brussel, Intersentia, 2021, 1109-1124.

VERSCHELDEN, G., “De moederlijke en de vaderlijke erkenning” in SENAEEVE, P., SWENNEN, F. en VERSCHELDEN, G. (eds.), *De hervorming van het afstammingsrecht: commentaar op de Wetten van 1 juli 2006, 27 december 2006 en 6 juli 2007*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 89-218.

VERSCHELDEN, G., “Art. 328 BW” in *Comm.Pers.*, 2009, 19 p.

VERSCHELDEN, G., “Art. 319 BW” in *Comm.Pers.*, 2017, afl. 82, 9- 21.

VERSCHELDEN, G., “Kroniek personen- en familierecht (2015-2017)” in VERSCHELDEN, G. (ed.), *Rechtskroniek voor het Notariaat*, XXX, Brugge, die Keure, 2017, 73-146.

VERSCHELDEN, G., “Art. 329bis oud BW” in *Comm.Pers.*, 2021, afl. 94, 11- 66.

VISSERS, K., "Art. 1288 Ger.W." in *Comm.Ger.*, 2004, afl. 63, 91-194.

WUYTS, T., "De betekenis van de vaderschapsregel anno 2017" in BOONE, I., PUT, J., SWENNEN, F. en VERSCHULDEN, G. (eds.), *Liber amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Kluwer, 2017, 285-311.

Tijdschriften

BAETENS-SPETSCHINSKY, M., "De nietigheid van een berusting in een beslissing gegrond op een bepaling van openbare orde" (noot onder Cass. 12 april 2007 en Cass. 11 januari 2008), *RABG* 2008, 682-685.

BEERNAERT, J-E. en MASSAGER, N., "La loi du 5 mai 2014 instaurant le régime de la comaternité : « Trois femmes, un homme et un couffin »", *Act.dr.fam.* 2015, 74-84.

BOONE, I., "De gerechtelijke vaststelling van het vaderschap getoetst aan de Grondwet", *RW* 2019-20, 1523-1531.

BOULARBAH, H., "La double dimension de la qualité, condition de l'action et condition de la demande en justice", *TBBR* 1997, 58-90.

BROUWERS, S., "EOT actualia", *Not.Fisc.M.* 2010, 57-80.

BROUWERS, S., "Uitoefening ouderlijk gezag, recht op persoonlijk contact en EOT", *Not.Fisc.M.* 2010, 201-219.

CASMAN, H., "Actueel Belgisch afstammingsrecht in vogelvlucht", *Not.Fisc.M.* 2008, 119-130.

CASTELEIN, C. en WUYTS, T., "Erft het naaste bloed het goed? Over bloed, afstamming en erfrecht", *T.Fam.* 2008, 46-59.

CLAEYS, I., "Overzicht van rechtspraak bevrijdende verjaring (1992-2017)", *TPR* 2018, 605-837.

DE BOCK, E., "Enkele knelpunten bij de strijd tegen schijnhuwelijken uitgeklaard", *Juristenkrant* 2015, afl. 302, 16.

DE BOCK, E., "Nietigverklaring schijnhuwelijk na echtscheiding", *NJW* 2017, 90-98.

DECLERCK, C. en MATHIEU, G., "Schets van de procespositie van de niet-ontvoogde minderjarige in het Belgische personen- en familierecht", *T.Fam.* 2022, 138-144.

DE COCK, E., "Naar een (te) soepele invulling van het wilsgebrek als ontvankelijkheidsvoorwaarde voor de betwisting van de erkenning" (noot onder Gent 4 januari 2018), *T.Fam.* 2020, 28-31.

DE KEZEL, E., "De procesbekwaamheid van de minderjarige", *AJT* 1998-99, 249-273.

DE SCHRIJVER, L., "De wettelijke samenwoning, een verhouding van staat?" (noot onder Cass. 17 januari 2013 en Gent 27 november 2014), *T.Fam.* 2015, 135-143.

EEMAN, R., "Verkrijgende verjaring", *Notamus* 2014, afl. 1, 50-53.

EGGERMONT, S., "De houdbaarheid van het Belgische naamrecht", *TPR* 2009, 1759-1849.

GERLO, J., "Artikel 203, §1 BW, artikel 203bis BW en artikel 1288, eerste lid, 3° Ger. W. na de wetten van 30 juni 1994 en 13 april 1995. Bijzondere problemen in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming", *Not.Fisc.M.* 1997, 122-128.

GERLO, J., "Recente ontwikkelingen in het alimentatierecht", *TBBR* 1998, 23-49.

GERLO, J., "Kan een door de rechter gehomologeerde overeenkomst gewijzigd worden zonder tussenkomst van de rechter?" (noot onder Brussel 1 december 1998), *EJ* 1999, 68-72.

GULDIX, E. en WYLLEMAN, A., "De positie en de handhaving van persoonlijkheidsrechten in het Belgisch privaatrecht", *TPR* 1999, 1589-1657.

HEYVAERT, A., "De evolutie naar de seks(e)neutraliteit van het gezinsrecht", *NJW* 2005, 1190-1202.

HIERNAUX, G., "L'autorité parentale", *JT* 2012, 397-400.

HUYGENS, A., "Persoonlijk gezag over minderjarige kinderen: *quo vadis?*", *TBBR* 2006, 567-588.

JACOBS, K., "De betwisting van de erkenning", *AJT* 1999-2000, 838-839.

KOKELENBERG, J., VAN SINAY, T., SAGAERT, V. en JANSEN, R., "Overzicht van rechtspraak. Zakenrecht 2000-2008", *TPR* 2009, 1113-1721.

MALLIEN, M., “L’intérêt de l’enfant lors des litiges parentaux en matière d’hébergement et d’éducation: la question des autonomies à travers trois *hot topics*”, *Act.dr.fam.* 2021, 190-210.

MASSAGER, N., “« Tout est devenu flou... »” (noot onder GwH 17 oktober 2019), *Act.dr.fam.* 2020, 10-13.

MATHIEU, G., “La modification du nom d’un enfant majeur ensuite d’un premier établissement judiciaire de sa filiation paternelle : la fin d’une controverse” (noot onder GwH 24 maart 2022), *RTDF* 2022, 389-394.

MEIRLAEN, M., “Teleologische interpretatie. Mogelijkheden en grenzen”, *NJW* 2019, 494-508.

MOSELMANS, S., “Stilzwijgende berusting en de openbare orde” (noot onder Cass. 25 april 2002), *P&B* 2002, 113-115.

MOSELMANS, S., “Uitonverdeeldheidtreiding in een familiale of relationele context – Aandachtspunten inzake onverdeeldheden, uitonverdeeldheidtreiding en de aanloop naar vereffening-verdeling”, *Not.Fisc.M.* 2019, 322-344.

PLUYM, L., “Adoptie na internationaal draagmoederschap” (noot onder Jeugdrb. Antwerpen 22 april 2010), *T.Fam.* 2012, 45-51.

PLUYM, L., “Juridisch statuut voor meemoeders – Commentaar bij de wet van 5 mei 2014”, *T.Fam.* 2015, 5-15.

PODEVYN, S., “Rechtspositie van de echtgeno(o)t(e) van de overspelige ouder”, *Notariaat* 2008, afl. 8, 7-8.

POUND, R., “Law in Books and Law in Action”, *Am.L.Rev.* 1910, 12-36.

QUIREYNS, T., “De erkenning en de instemming met de erkenning door een minderjarige”, *T.Fam.* 2016, 164-168.

QUIRYNEN, A., “Een andere (grondwetsconforme?) kijk op bezit van staat” (noot onder GwH 7 juli 2011), *T.Fam.* 2011, 154-161.

RAES, S., “Het afstammingsrecht opnieuw onder vuur door het Grondwettelijk Hof: gevolgen voor minnelijk verdeelde nalatenschappen”, *Not.Fisc.M.* 2015, 182-195.

RAES, S., "Hete hangijzers inzake de werking van de kamers voor minnelijke schikking", *T.Fam.* 2018, 192-212.

RIGAUX, F., "Le droit de la filiation", *TPR* 1975, 309-326.

SENAEVE, P., "De hervorming van het afstammingsrecht door de wetten van 1 juli 2006 en van 27 december 2006 (Deel I)", *T.Fam.* 2007, 62-80.

SENAEVE, P., "De hervorming van het afstammingsrecht door de wetten van 1 juli 2006 en van 27 december 2006 (deel II)", *T.Fam.* 2008, 102-129.

SENAEVE, P., "De bestrijding van de frauduleuze erkenningen. Commentaar bij de wet van 19 september 2017. Deel I. Civielrechtelijke aspecten", *T.Fam.* 2018, 96-125.

SENAEVE, P., "Aangaande het tijdig instellen van een tegen meerdere verweerders gerichte vordering tot betwisting van een erkenning" (noot onder Cass. 3 mei 2018), *T.Fam.* 2020, 112-114.

SENAEVE, P., "Hoe het recht op identiteit wettelijk verankeren?", *T.Fam.* 2020, 122-124.

SENAEVE, P., "Aangaande de verjaringstermijn voor het onderzoek naar het vaderschap uitgaande van het kind" (noot onder GwH 17 oktober 2019), *T.Fam.* 2020, 164-171.

SOBRIE, S., "Procederen *qualitate qua* in het burgerlijk geding", *RW* 2016-17, 163-178.

SOSSON, J., "La création d'un lien légal avec la mère génétique d'un enfant conçu par gestation pour autrui: une question de filiation ou d'adoption?" (noot onder Jeugdrb. Brussel 6 mei 2009), *RTDF* 2011, 176-179.

SWENNEN, F., "Afstamming en Grondwettelijk Hof", *RW* 2011-12, 1102-1110.

SWENNEN, F., "Wat is ouderschap?", *TPR* 2016, 11-95.

Taelman, P., "Werkzaamheid van gerechtelijke uitspraken t.a.v. derden", *RW* 1993-94, 1156-1175.

VAN BALBERGHE, M., "Erkenning en wettiging van overspelige kinderen (wet van 10 februari 1958)", *RW* 1957-58, 1929-1959.

VAN DEN BERGH, B., "«Recht zkt zekerheid» voor vast relatie", *RW* 2010-11, 346-365.

- VAN DEN BERGH, B., "Reflecties over de verwerping van de nalatenschap", *Not.Fisc.M.* 2022, 38-59.
- VAN DEN SANDE, J., "De zoektocht naar een evenwichtig hervormd vaderschapsrecht na de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof", *T.Fam.* 2022, 269-278.
- VANDERHAEGEN, A., "Vereffening-verdeling", *NJW* 2014, 471.
- VAN DE VOORDE, J., "Bestaat de bevrijdende verjaring of is ze slechts een vorm van de verkrijgende verjaring? Een onderzoek naar de verjaring als monistisch of dualistisch concept", *TPR* 2018, 393-463.
- VAN DE VOORDE, J., "De verkrijgende verjaring van het erfgenaamschap", *T.Not.* 2021, 1102-1131.
- VAN DE VOORDE, J., "Les choses hors commerce", *JT* 2023, 2-15.
- VAN DRIESSCHE, L., "De grote afstammingspuzzel: de rol van het bezit van staat in 2-in-1 procedures" (noot onder Cass. 7 april 2017), *T.Fam.* 2021, 78-86.
- VAN DRIESSCHE, L., "Het ene gezin is het andere niet: het verschil tussen afwegen en verzoenen van belangen" (noot onder GwH 7 mei 2020), *TBBR* 2021, 23-38.
- VANLEDE, K., "Het belang van een uniforme kwalificatie van de ontvangstmachtiging", *EJ* 2001, 38-48.
- VANLEDE, K., "De verjaring van onderhoudsgelden" (noot onder Cass. 8 december 2000), *EJ* 2001, 50-52.
- VAN THIENEN, A., "Huwelijk" in VERSCHELDEN, G., BOONE, I., BROUWERS, S., DE SCHRIJVER, L. en THIENEN, A., "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2012-2016)", *TPR* 2017, 786-831.
- VERSCHELDEN, G., "Derdenverzet tegen een vonnis waarin het vaderschap succesvol werd betwist" (noot onder Antwerpen 23 april 2008), *NJW* 2009, 413-414.
- VERSCHELDEN, G., "Verplichte patrilineaire naamsverkrijging: moedermiskennend anachronisme", *Juristenkrant* 2010, 3.
- VERSCHELDEN, G., "Afstamming" in VERSCHELDEN, G., BROUWERS, S., BOONE, K., PLUYM, L., SEGERS, W. en VINCK, B., "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2007-2011)", *TPR* 2012, 1521-1595.

VERSCHELDEN, G., “De (on)mogelijkheid tot volle stiefouderadoptie na laagtechnologisch commercieel draagmoederschap”, *TBBR* 2012, 374-387.

VERSCHELDEN, G., “Wie hervormt het afstammingsrecht?”, *Juristenkrant* 2013, 5.

VERSCHELDEN, G., SWENNEN, F. en WUYTS, T., “Afstammingsvorderingen van het kind: *nihil obstat?*” (noot onder GwH 3 februari 2016), *T.Fam.* 2016, 84-90.

VERSCHELDEN, G., “De privaatrechtelijke positie van transgender personen in België”, *TPR* 2019, 1211-1308.

VERSCHELDEN, G., “Partiële reparatie van het afstammings- en naamrecht. Commentaar bij de titels 3 en 4 van de wet van 21 december 2018”, *T.Fam.* 2019, 61-76.

VYNCKIER, J., “Naamgevingsrechten en hun toepassing bij sponsoring”, *NJW* 2015, 474-489.

WILLEMS, K., “Betaling van een verjaarde schuld”, *TBBR* 2008, 319-330.

WOLFCARIUS, M., “De l’indisponibilité de l’état et de la filiation”, *RTDF* 1978, 313-319.

WUYTS, T., “Ernstige tekortkomingen aan de verplichtingen als ouder vormen geen aanleiding tot het ontstaan van de voogdij” (noot onder Brussel 8 maart 2007), *T.Fam.* 2007, 90-96.

WUYTS, T., “Eens onbekwaam, voor alles onbekwaam? Over de gevolgen van de plaatsing van een ouder onder voorlopig bewind voor de uitoefening van het ouderlijk gezag” (noot onder Brussel 3 april 2007), *T.Fam.* 2007, 97-100.

Bijlage: Propositielogica

Schema: Waarheidstabel indien een rechtsgevolg verbonden aan de afstammingsband niet langer van toepassing is.

Maior: Als er een rechtsgevolg van de afstamming is, dan is er een afstammingsband.

Minor: Er is geen rechtsgevolg van de afstamming (Bijvoorbeeld: de juridische oorspronkelijke ouders zijn geen titularis meer van het ouderlijk gezag naar aanleiding van een gewone adoptie).

Conclusie: Er is geen afstammingsband.

P = Er is een rechtsgevolg van de afstamming

Q = Er is een afstammingsband

P	Q		(P	→	Q)		¬	P		¬	Q
0	0		0		0			0			0
0	1		0		1			0			1
1	0		1		0			1			0
1	1		1		1			1			1

P	Q		(P	→	Q)		¬	P		¬	Q
0	0		0	1	0		1	0		1	0
0	1		0	1	1		1	0		0	1
1	0		1	0	0		0	1		1	0
1	1		1	1	1		0	1		0	1
				Ma			Mi			C	

P	Q		(P	→	Q)		¬	P		¬	Q
0	0		0	1	0		1	0		1	0
0	1		0	1	1		1	0		0	1
1	0		1	0	0		0	1		1	0
1	1		1	1	1		0	1		0	1
				Ma			Mi			C	

Conclusie: De redenering is logisch ongeldig, want waar alle premisses 1 zijn, heeft de conclusie de waarde 0.